

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 53.

Tisdagen den 18 Maj.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10 och 11 samt protokollsutdrag för den 13, 14 och 15 innevarande månad, innefattande Kammarens beslut öfver punkterna 1 och 2 i Särskilda Utskottets utlåtande N:o 2.

§ 2.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 44, i fråga om åtgärder för handelsdomstolars införande i de större städerna inom Sverige.

§ 3.

Friherre af Schmidt, som begärt ordet, blef nu uppropad och anförde: Herr Talman, mine Herrar! Enär jag icke deltagit i den öfverläggning, som under de sista tre dagarne egt rum i afseende å punkterna 1 och 2 i Särskilda Utskottets betänkande N:o 2, anhåller jag att få i protokollet antecknad min reservation mot det beslut, Kammaren i fråga om dessa punkter efter omröstning fattat.

§ 4.

Föredrogs, men blefvo ånyo bordlagda:

Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets memorial N:o 3;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 12; och

Banko-Utskottets memorial N:o 28.

§ 5.

Fortsattes föredragningen af Särskildā Utskottets utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående landt-

Ang. värne-
pligtslagen.

försvarets ordnande, samt i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion om förberedande lagtvungen rekrytbildning.

I ordningen förekom *3:dje punkten*, deruti Utskottet hemställt: att §§ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 af Kongl. Maj:ts förslag till lag om allmänna värnpligten måtte af Riksdagen godkännas.

Sedan uppläsning skett af berörda hemställan, äfvensom af 1 § uti det ifrågavarande lagförslaget, beslöt Kammaren, på framställning af Herr Talmannen, att den blifvande öfverläggningen skulle få omfatta lagförslaget i dess helhet, ehuru endast 1 § deri nu föreläge till beslut.

Derefter lemnades ordet till

Herr Philipsson, som yttrade: Vid behandlingen af Kongl. Maj:ts förslag till lag om den allmänna värnpligten, är det naturligtvis af största vikt att man på förhand gör sig noga reda för, i hvilket förhållande detta förslag står till frågan om sjelfva den nya härordningen. Det är alldeles uppenbart, att med frågan härom stå bestämmelserna i omförmälda lagförslag i ett inre oskiljaktigt sammanhang, och att Kongl. Maj:t äfven sålunda uppfattat saken, framgår tydligt deraf, att han i samma Kongl. proposition afgifvit förslag till lagar för allmänna värnpligten, härordningen samt härens underhåll, aflöning och beklädnad, med förklarande att samtliga dessa förslag blifvit framställda under förutsättning af, att Riksdagen skulle bifalla den i särskild proposition föreslagna förändringen af 80 § Regeringsformen. På samma sätt har äfven Utskottet uppfattat saken. Utskottet har nemligen, efter att vederbörligen hafva tagit förslaget till lag om den allmänna värnpligten under granskning och deri uttalat sig, hemställt, att Riksdagen måtte *godkänna* — med hvilket uttryck jag förmodar Utskottet hafva åsyftat *lemna utan anmärkning* — *vissa paragrafer* i Kongl. Maj:ts förslag, men deremot beträffande *andra paragrafer*, föreslagit, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om *sådana* förändringar, som föranledas af *Utskottets* förslag till ny *härordning*.

Nu är det alldeles tydligt, att, sedan Utskottets förslag om ny härordning icke blifvit godkänt, Utskottets förslag om ändringar i sjelfva lagen om allmänna värnpligten efter mitt förmenande icke gerna kan godkännas, ja, icke ens böra upptagas till pröfning.

Beträffande förslaget till ny härordning, i fråga om hvilket begge Kamrarne stannat i helt olika beslut, åligger det Utskottet att söka åstadkomma en sammanjemkning i dessa beslut. Huruvida Utskottet kommer att lyckas deruti, är något, som jag icke vill tillåta mig att afgöra, utan tillkommer det Utskottet sjelf att derom döma. Men jag kan dock icke underlåta att tillkännagifva min åsigt, att i ett hänseende en sammanjemkning dock är möjlig, nemligen för så vidt, som begge Kamrarne förenat sig om att hos Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af ett nytt förslag till härordning, om de än stan-

nat i olika beslut rörande sjelfva grunderna, hvarpå samma förslag skulle hvila. Då det icke ligger i sakens natur, att, vid aflåtande af en skrifvelse med anhållan om utarbetande af ett förslag i ett bestämdt syfte, äfven de speciela grunderna för detta förslag måste i skrifvelsen angifvas, så lärer väl icke heller nu något sådant ovilkorligen vara behöfligt. Bedömandet häraf tillhör dock Utskottet.

I fråga om förslaget till sjelfva värnpligtslagen, synes det vara klart, att, då Riksdagen önskar ett nytt förslag till härordning, och anledning är att förmoda, det Kongl. Maj:t, äfven om Riksdagen icke nu kommer att uttryckligen tillkännagifva denna sin önskan, i alla händelser på grund af 1873 års skrifvelse låter utarbета ett nytt förslag till härordning, ett nytt förslag till lag om den allmänna värnpligten måste sättas i öfverensstämmelse med det nya härordningsförslaget. Jag hemställer derföre, huruvida det icke må anses lämpligt, att Riksdagen, i anledning af det nu framlagda värnpligtslagförslaget, beslutar att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga nytt förslag till lag om den allmänna värnpligten, affattadt i öfverensstämmelse med det förslag till härordning, som kan komma att Riksdagen meddelas. Något annat och något vidare anser jag icke, att Kammaren bör besluta. Första Kammaren har visserligen återremitterat förslaget till lag om den allmänna värnpligten, eller punkterna 3—33 i Utskottets betänkande, och detta skulle äfven denna Kammare kunna göra, men i sådant fall finge Utskottet ingen ledning för sitt åtgörande. Om åter det förslag, som jag nu tagit mig friheten att framställa, blefve godkänt, så skulle möjligtvis Första Kammaren kunna, efter inbjudning att fatta beslut, instämma i ett sådant beslut, hvarigenom vunnes hvad jag anser böra uti ifrågavarande fall afses, nemligen att, äfven om ingen *särskild* skrifvelse, rörande nytt härordningsförslag, kommer att affåtas, Riksdagen dock tillkännagifvit, att den vågar emotse ett dylikt förslag, och att dess skiljaktiga beslut följaktligen ej må tydas, som borde hela denna fråga anses hafva förfallit.

Jag anhåller hos Herr Talmannen om proposition på bifall till en sådan formulering af Kammarens beslut i fråga om förslaget angående den allmänna värnpligten, som jag tagit mig friheten att framställa.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag kan icke förstå, huru Kammaren nu, vid föredragningen af *en* paragraf, kan fatta ett beslut, som angår hela värnpligtslagen. Jag undrar, om icke vanlig ordning fordrar, att Kammaren fattar sitt beslut i fråga om hvarje paragraf eller punkt, allt efter som den blifvit föredragen. Skulle nu Herr Philipssons förslag vinna bifall, behöfde, i min tanke, inga punkter vidare föredragas, eftersom vi då redan yttrat oss öfver förslaget i sin helhet. Men ett sådant sätt att gå till väga synes mig icke vara öfverensstämmande med vanligt bruk. Mig tyckes det emellertid vara lämpligast, att Kammaren, i likhet med Första Kammaren, återremitterar frågan, och det torde vara uppenbart, att Kongl. Maj:t vid framläggandet af ett nytt förslag till värnpligtslag fäster afseende vid den ställning till frågan, som Riksdagen intagit, samt tager i betraktande,

Ang. värnpligtslagen.
(Forts.)

Ang. värn-
pligtslagen.
(Forts.)

hvad Utskottet kan komma att föreslå. Jag får på grund häraf, såsom jag redan yttrat, yrka återremiss på den nu föredragna punkten.

Herr Jöns Rundbäck: Då begge Kamrarne i fråga om den nya härordningen stannat i så väsentligen olika beslut, då en lag om den allmänna värnpligten alltid bör stå i öfverensstämmelse med och vara afpassad efter den härordning, som förr eller senare kommer att antagas, och då Utskottet ännu icke hunnit åstadkomma någon sammanjemkning af Kamrarnes beslut, så anser jag för min del, att Kammaren för närvarande hvarken kan godkänna eller afslå Utskottets ifrågavarande hemställan. Det enda, som Kammaren eljest kunde göra, vore att afslå densamma, derföre att den i de viktigaste delar icke öfverensstämmer med Kammarens sistlidne lördag fattade beslut; men på det man må få tid att, innan något i detta ämne vidare åtgöres, se, huruvida sammanjemkning af Kamrarnes berörda beslut kan ske, yrkar jag återremiss af hela lagförslaget.

Herr Lyttkens: Det synes mig vara alldeles ändamålslost att återremittera detta lagförslag. Kamrarne hafva fattat rakt motsatta beslut i fråga om grunderna för en ny härordning, och jag för min del anser det vara svårt att kunna åstadkomma en sammanjemkning härutinnan. Om också Utskottet skulle finna en sammanjemkning vara möjlig — hvilket, jag upprepar det, jag icke förstår huru det skulle tillgå — så innebära ju båda Kamrarnes förslag blott aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Uti en sådan skrifvelse uttrycker den ena Kammaren sitt förslag, den andra sitt; och man säger att frågan då skulle anses vara förfallen. Frågan är emellertid af den vikt och betydighet, att, äfven om ingen skrifvelse derutinnan kommer i fråga, lär väl Kongl. Maj:t lika fullt återupptaga ärendet; och sedan de nya valen till Riksdagens båda Kamrar försiggått, lära nog de Kamrar, som sedermera sammanträda, innebära ett uttryck af landets tänkesätt i denna viktiga fråga. Att emellertid nu antaga värnpligtslagen, då man förut afslagit härordningsförslaget, vore att gå uti en alldeles orätt riktning; ty värnpligtslagen skall väl stå uti ett oskiljaktigt och lefvande sammanhang med den härordning, som en gång kan komma till stånd. Att då antaga *en* punkt, förkasta en annan och återremittera en tredje, vore ett lappverk och skulle för öfrigt komma att ganska mycket upptaga Riksdagens tid. Detta senare vore visserligen en småsak i jämförelse med frågans vikt; men att onödigtvis bortspilla tiden på öfverläggningar, som icke kunna leda till något resultat, anser jag icke vara lämpligt. Att nu på några timmar uppgöra ett nytt förslag, då Utskottet icke på tre månader förmått göra det, lär väl icke vara möjligt. Jag yrkar sålunda afslag å så väl den nu föredragna punkten som alla de öfriga, emedan det, som sagdt, för närvarande icke skulle leda till något resultat att antaga dem. Kammaren har uttalat sin åsigt uti hufvudfrågan, och detta synes mig för det nuvarande tillräckligt.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Häruti förenade sig Herrar *Johannes Andersson* i Ryssby, *Lars Erson* i Wik och *Pehr Nilsson* i Wittjerf.

Ang. värne-
pligtslagen. »
(Forts.)

Herr Hæggström: Jag är väsentligen förekommen af den siste ärade talaren, och hade jag, när jag begärde ordet, vetat att han ämnade yttra sig, skulle jag icke hafva besvärat Kammaren. Men eftersom jag nu blifvit uppropad vill jag tillägga några ord. Om man nu återremitterar frågan till Utskottet, hvad skulle väl blifva effekten deraf? Efter mitt förmenande kan Utskottet ingenting i saken åtgöra, förr än Kamrarnes olika beslut med afseende å sjelfva hufvudfrågan eller härordningsförslaget blifvit sammanjemkade, men kan någon tro att detta skall lyckas? Jag hemställer till en hvar af Herrarne, huruvida det är troligt, att en sammanjemkning vore för Utskottet möjlig, samt om det vore lämpligt att under sådana förhållanden, då Utskottet ej kan komma till något resultat, återremittera frågan. Efter vårt i lördags fattade beslut lära vi väl få draga konsekvenserna deraf, och jag kan icke se något annat, än att det är nödvändigt att afslå hela beväringlagen, sådan den föreligger.

Herr Ola Jönsson i Kungshult: Jag förstår sannerligen icke hvad som kunnat gifva Herr Lyttkens anledning att tala om att bifalla större eller mindre delar af detta lagförslag, ty jag tror något sådant icke kan komma i fråga. Jag kan nemligen icke förmoda, att det fins någon ledamot af Kammaren, som, sedan frågan om Kongl. Maj:ts härordningsförslag ställt sig så som den gjort, nu skulle vilja bifalla värnpligtslagen. Det vill, som sagdt, synas mig alldeles gifvet, att något sådant icke kan vara meningen.

Icke heller förstår jag yrkandet om afslag, hvilket ju äfven Herr Philipssons förslag på sätt ock vis gick ut på. Den frågan anser jag vara för tidigt väckt; ty den möjligheten låter ju tänka sig — och jag för min del håller det icke för otroligt — att nemligen Försvars-Utskottet skulle kunna sammanjemka de beslut, som fattats af hvardera Kammaren i fråga om härordningen och om *det* sker, tror jag det vara Riksdagens både rättighet och pligt att pröfva värnpligtslagen. Först sedan det visat sig, att sammanjemkning är omöjlig, *först då* torde det vara tid att afslå Kongl. Maj:ts proposition om värnpligtslagen, men i nuvarande stund är det för tidigt.

För min del förenar jag mig uti Herr Sven Nilssons yrkande om återremiss.

Herr C. Ekman: Sedan båda Kamrarne i fråga om härordningsförslaget fattat så väsentligt olika beslut, anser jag en sammanjemkning vara omöjlig, och då jag ej kan inse, hvartill under sådana förhållanden en återremiss af nu föreliggande värnpligtslag skulle tjena, yrkar jag i likhet med Herr Lyttkens afslag derå, med tillkännagifvande, att jag biträdt majoriteten i denna Kammare vid det beslut som fattades angående härordningsfrågan.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag måste förklara, att det väckt min synnerliga förvåning, att någon kunnat yrka rent afslag på nu föredragna punkten och således på hela värnpligtslagen, sedan

Ang. värne-
• pligtslagen.
(Forts.)

man likvisst förut förklarar upprepade gånger frågan vara af stor vikt. Under sådana förhållanden är yrkandet på afslag mera än man kunnat vänta. Om den talaren åtminstone gjort enahanda förklaring, som en annan talare, eller sagt, att "man *tillägger* frågan stor vikt," då skulle jag kunnat fatta ett sådant yrkande från honom, men då han sagt, att ämnet verkligen enligt hans tanke är maktpåliggande, då måste ett sådant yrkande förefalla besynnerligt. Ett godkännande af detta yrkande skulle innebära raka motsatsen till hvad under diskussionen om härordningsförslaget uttalats af hvarje talare, om än en och annan icke sagt sin mening rent ut, eller att vi önska verkligen ett godt försvar, bygd på ena eller andra grundvalen. Då vi äro ense här om och då Kongl. Maj:t nu framlagt förslag till ny värnpligtslag, vore väl ej rätt att besluta ett rent afslag derå. Jag ber att få återföra i Herrarnes minne, hurusom vid 1871 års riksdag förevar ett förslag till värnpligtslag icke olik nu föreliggande förslaget, fastän ej till alla delar lika, och hurusom denna Kammare då godkände detta förslag. Vore det då i sin ordning att tvärt afslå det nu föreliggande? Det vore ju detsamma, som om Andra Kamraren uttryckligen förklarade, att den alls icke ville hafva något försvar för landet, utan ansåge att svenska folket under alla omständigheter kunde vara vapenlöst. Sedan denna Kammare i lördags förklarar sig icke kunna godkänna vare sig Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag i härordningsfrågan, skulle Kamraren, om den nu äfven afslög värnpligtslagen, dokumentera sin oförmåga att bedöma hela denna fråga. Jag hoppas dock, att Kamraren icke skall fatta ett sådant beslut. Om nu föredragna förslaget återremitteras, har ju Utskottet tillfälle tillse hvad som kan åtgöras med anledning af Kamrarnes olika beslut i härordningsfrågan, och vi böra väl ej förtaga Utskottet detta tillfälle att söka sammanjemka de olika meningarne.

Jag fortsätter således mitt yrkande om återremiss och skulle beklaga, om Kamraren beslöte sig för ett rent afslag å nu föredragna lagförslaget.

Herr Lyttkens: Äfven om Utskottet skulle kunna sammanjemka de olika skrivelseförslag, som af båda Kamrarne antagits, hvad skulle resultatet blifva af en sådan sammanjemkning — om den annars ligger inom möjlighetens område — om ej helt enkelt, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om nytt förslag till härordning, bygd på den eller den grunden; men då böra väl icke vi på förhand, innan vi veta om Kongl. Maj:t godkänner dessa Riksdagens åsichter och utarbetar nytt förslag i enlighet med dem, antaga en värnpligtslag, med hvars grunder det nya förslaget kanske icke kommer att öfverensstämma.

Beträffande yttrandet att Kamraren, om den beslutar rent afslag å denna lag, i och med detsamma skulle säga sig icke vilja hafva försvar alls, vill jag endast erinra, att Kamraren genom sitt i lördags fattade beslut tydligen ådagalagt hvad den vill.

Om deremot frågan nu återremitteras till Utskottet, ifrågakommer aturligtvis ej någon sammanjemkning af besluten om värnpligts-

lagen, utan blott om skrifvelseförslagen angående nytt härordningsförslag. Jag kan åtminstone ej inse, att Utskottet kan gå till väga på annat sätt; ty härordningsförslaget och värnepligtsglagen stå i innerliga-te samband med hvarandra.

*Ang. värnepligtsglagen.
(Forts.)*

Den siste talaren påminde derom, att vid 1871 års riksdag denna Kammare antog då framlagda förslaget till värnpligtslag, men han glömde nämna, att detta skedde under vilkor att ett annat förslag, som blifvit satt i oskiljaktigt sammanhang med den förra frågan, jemväl antogs. Båda Kamrarne stannade emellertid äfven då i olika beslut, och frågan förföll derföre.

Jag tror således, hvad den talare, som sist hade ordet, än sagt, att Kammaren genom sitt beslut i lördags och genom den långa diskussion, som föregick detta beslut, tillräckligt tydligt uttalat hvad den vill i detta ämne, hvarigenom Kongl. Maj:t kan få kännedom om hvad denna Kammare fruktar och önskar, och Kammaren kan således icke med fog beskyllas för att ingenting vilja göra till landets försvar, blott derför att i följd af inträffade förhållanden de olika åsigtterna om det framlagda härordningsförslaget ej kunna sammanjemkas med de föreslagna bestämmelserna i värnpligtsglagen.

Herr Hans Larsson i Flästa: Då båda Kamrarne fattat beslut om aflåtande af skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, fastän dessa beslut afse olika grunder för det begärda nya förslaget, torde ej Utskottet hafva annat att göra än söka sammanjemka de olika besluten i fråga om skrifvelseförslagen, hvarföre jag icke kan annat än yrka afslag å nu föredragna förslaget.

Herr Sam. Johnson: Visserligen hafva begge Kamrarne stannat i olika beslut om härordningsförslaget; men som jag icke anser en sammanjemkning deraf ligga så utom möjlighetens gränser, som man velat låta påskina, så måste jag betrakta det såsom ett stort fel af oss att nu förkasta det Kongl. förslaget till värnpligtslag, hvilket förslag ju, i händelse Riksdagen beslutar en skrifvelse till Kongl. Maj:t i härordningsfrågan, skall åtfölja denna skrifvelse. På dessa skäl tillstyrker jag återremiss. Skulle dock Kamrarne icke kunna komma öfverens om någon skrifvelse, så ämnar jag yrka afslag å hela lagen.

Herr Abr. Rundbäck: Att Första Kammaren återremitterat denna och följande punkter i betänkandet finner jag helt naturligt, då densamma beslutit en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, gående ut på att erhålla ett nytt härordningsförslag, hufvudsakligen fotadt på samma grunder som de, hvarpå det till denna Riksdag framlagda förslag till värnpligtslag hvilat. Andra Kammaren har emellertid fattat ett helt annat beslut, som alldeles underkänner Kongl. Maj:ts föreliggande och dermed öfverensstämmande förslag, och att under sådana förhållanden samt efter det beslut, Kammaren fattade förliden lördag, inlåta sig på vidare öfverläggning om denna värnpligtslag, anser jag

Ang. värne-
pligtslagen.
(Forts.)

hvarken rimligt eller gagnande till något, hvarföre jag yrkar afslag å lagen i dess helhet.

Herrar *Nils Petersson* och *Jonas Jonasson* i Gullaboås instämde med Herr A. Rundbäck.

Herr *Jöns Pehrsson*: Kunde *Särskilda Utskottet* sammanjemka de olika beslut, som rörande härordningsförslaget äro fattade inom de begge Kamrarne, besutte Utskottet verkligen mera förmåga än detsamma, som det tyckes mig, förut ådagalagt. Någon återremiss i hvad rörer den nu förevarande värnpligtslagen anser jag derföre icke tjena till något, med mindre än att endera Kammaren låter öfvertala sig att frångå sitt redan fattade beslut, hvilket dock väl ej är att förmoda. 1871 års Riksdag nagelfor ganska noga paragraf för paragraf Kongl. Maj:ts då framlagda förslag till värnepligtslag, men, ehuru den godkände förslaget i sina hufvudgrunder, förföll dock detsamma genom Riksdagens beslut i frågan. Och huru vi än må besluta i afseende på den förevarande lagen, så har dock regeringen i det beslut vi redan fattat beträffande första och andra punkterna i betänkan det något att rätta sig efter, och Andra Kammaren kan icke beskylas för att hafva visat sig vilja förkasta hvarje förslag till lösande af denna viktiga fråga. Men att Kammaren, följdriktigt med dessa nyss omnämnda beslut, skulle kunna godkänna denna värnpligtslag i alla de särskilda punkterna, anser jag omöjligt. Så t. ex. tror jag att de punkter deri, som afse lottning och utskrifning, icke mycket öfverensstämma med önskningarne hos denna Kammares majoritet. Man kunde derföre formulera sitt afslag på annat sätt eller så, att Kammaren förklarar sig, i konsekvens med det beslut, den förut fattat, icke kunna ingå i någon pröfning af Kongl. Maj:ts nu framlagda förslag till värnepligtslag. Går Kammaren icke in härpå, kommer jag att yrka antingen rent afslag eller ock bifall till Herr *Philipssons* framställning.

Herr C. *Ifvarsson*: Eftersom en af *Särskilda Utskottets* egna ledamöter yrkat återremiss af den föredragna punkten, så skulle jag visst icke motsätta mig en dylik återremiss, om jag kunde inse att dermed vore något att vinna. Vi böra nemligen betänka, huru föga utsigt det är att ens kunna åstadkomma ett nytt förslag till härordning och än mindre att få det af begge Kamrarne antaget, sedan vi erfarit hvilka stora meningsskiljaktigheter uppstått i denna fråga, hurusom Utskottet sjelf icke kunnat komma till så pass enighet, att det varit ense i en enda punkt, hurusom både Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag blifvit förkastade, samt slutligen hurusom Kamrarne stannat i alldeles motsatta beslut. Att under sådana förhållanden begära ett antagligt sammanjemkningsförslag af *Särskilda Utskottet* vore, att döma af hvad detsamma hittills uträttat, att ställa alltför höga anspråk på dess ledamöter, hur utmärkta dessa än i öfrigt må vara.

Hvad återstår då att göra? Då vi icke hafva den ringaste utsigt att genom en återremiss vinna någonting, anser jag det vara lämp-

ligast att i en eller annan form rent afslå värnpligtslagen. Herr Jöns Pehrsson framkastade några ord, som synas mig icke vara så olämpliga att här vid lag använda, nemligen att Kammaren skulle förklara sig, under de omständigheter nu inträdt, icke kunna ingå i någon vidare pröfning af värnpligtslagen. Denna form för ett afslag anser jag ganska lämplig och hemställer derföre om proposition å följande yrkande: att Kammaren förklarar sig, till följd af sitt redan fattade beslut, för närvarande icke kunna ingå i någon vidare pröfning af föreliggande lagförslag.

Ang. värn-
pligtslagen.
(Forts.)

Herr Lyttkens: Då det af Herr Jöns Pehrsson framkastade och af Herr Carl Ivarsson formulerade förslag i resultatet öfverensstämmer med hvad jag yrkat, och jag derjemte erkänner, att en sådan form för beslutet är ledande till samma resultat men, om jag så får uttrycka mig, höfligare i formen än ett naket afslag, vill jag återtaga mitt yrkande och instämma uti Herr Carl Ivarssons förslag

Herr C. Ekman: Sedan Herr Lyttkens återtagit sitt yrkande och instämt uti det af Herr Carl Ivarsson afgifna förslag, anhåller äfven jag att deruti få förena mig.

Herr Ola Jönsson i Kungshult: Herr Carl Ivarsson yttrade, att sedan så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag till härordning vore förkastadt, så skulle Kammaren förklara sig icke kunna ingå i någon vidare pröfning af förslaget. Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:ts förslag *icke* är helt och hållet afslaget, ty beslutet får väl anses vara, att Kammaren icke kunde *i oförändradt skick* bifalla samma förslag. Deraf följer ej att det blifvit helt och hållet afslaget. Vid sådant förhållande anser jag det vara ytterst formvidrigt att tvärt afslå värnpligtsförslaget; vill Kammaren, såsom det verkligen vill synas, göra detta, så tror jag anständigheten bjuder att antingen framställa några anmärkningar mot förslaget, på hvilka ett afslag kunde grundas, eller ock ordentligen motivera afslaget. Då emellertid, enligt mitt förmenande, icke något af de afslagsyrkanden, som här blifvit framställda, är sådant jag antydt och således af den beskaffenhet, att det kan af Kammaren antagas, så och enär det riktiggaste torde vara att undanskjuta värnpligtslagen till dess frågan om härordningsförslaget blir inom Riksdagen slutligen afgjord, vidblifver jag, i likhet med Herr Sven Nilsson, yrkandet om återremiss, så väl i fråga om den nu föredragna punkten, som följaktligen äfven i fråga om de öfriga, vid hvilka säkerligen enahanda yrkande blifver framställt.

Herr Hæggström: Med anledning af den siste talarens yttrande, att när man yrkar på afslag, måste man äfven motivera sitt yrkande, vill jag blott erinra, att i detta fall motiveringen ligger nära till hands, ty då värnpligtslagen är grundad på bland annat förutsättningen af lottning, och Kammaren genom sitt i lördags fattade beslut angående 1:sta och 2:dra punkterna af betänkandet förklarar sig icke vilja antaga något på detta system grundadt härordningsförslag, så är det ju

Ang. värn-
pligtslagen.
(Forts.)

klart, att värnpligtslagen i dessa delar ej kan bifallas, och att förkasta somliga §§, bifalla eller ändra andra, hvad skulle det blifva för ett lappverk. Vi måste taga konsekvenserna af vårt förra beslut, och då kunna vi icke annat än afslå det nu ifrågavarande lagförslaget.

Emellertid skall jag nu be att, med frånträdande af mitt förra yrkande om rent afslag, få instämna uti det förslag till beslut Herr Carl Ifvarsson formulerat.

Öfverläggningen var slutad. Under densamma hade icke något yrkande på bifall till den under föredragning varande 3:dje punkten blifvit gjordt, hvaremot yrkats dels bifall till det förslag, Herr Philipsson i sitt anförande framställt, dels återremiss, dels afslag, dels ock slutligen att det af Herr Carl Ifvarsson under öfverläggningen afgifna förslag måtte antagas. Å dessa yrkanden, för så vidt de afsågo den till föredragning anmälda 3:dje punkten, gaf nu Herr Talmannen propositioner, bland hvilka han förklarade sig anse den, som innefattade bifall till Herr Carl Ifvarssons förslag hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; i följd hvaraf Kammaren, beträffande den del af det ifrågavarande lagförslaget, hvaröfver utlåtande afgifvits i merberörda punkt, beslutit i enlighet med Herr Carl Ifvarssons yrkande.

Mot detta beslut anmäldes reservation af Herrar *Sven Nilsson* i Efveröd och *Ola Andersson* i Nordanå.

Enligt Herr Talmannens derom nu gjorda och af Kammaren bifallna hemställan, skedde dernäst föredragning i ett sammanhang af alla öfriga punkter i det förevarande utlåtandet, som angingo förslaget till värnpligtslag, nemligen *punkterna 4—32*, och blef, jemväl i afseende å dem, Herr Carl Ifvarssons ofvan omförmälda förslag af Kammaren bifallet.

Kammaren hade således beslutit förklara, det Kammaren, med afseende å sitt rörande 1:sta och 2:dra punkterna i det föreliggande utlåtandet fattade beslut, ansåg sig för närvarande icke kunna ingå i pröfning af Kongl. Maj:ts uti 3:dje—32:dra punkterna i samma utlåtande behandlade förslag till värnpligtslag.

Punkten 33.

Lades till handlingarne.

I *punkterna 34 och 35* hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen måtte i underderdånig skrifvelse, med uttalande deraf att de föreskrifter rörande den förberedande krigsbildningen i skolorna, som af Kongl. Maj:t utfärdats, syntes väl egnade att motsvara ändamålet, anhålla att, i afseende å dessa föreskrifters tillämpning och utveckling i hvad de röra elementarläroverk och folkskolelärareseminarier, Kongl. Maj:t måtte i nåder anbefalla, det årlig inspektion af militäröfningarne i dessa läroverk skulle verkställas af dertill kommenderade regementsofficerare; samt

att Herr Törnfeldts motion om införande af en lagtvingen för-

Ang. förberedande vapenöfningar för ungdom.

beredande rekrytbildning för gosse- och ungdomsåren icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ang. förberedande vapenöfningar för ungdom.
(Forts.)

Efter föredragning af 34:de punkten, begärdes ordet af

Herr Törnfeldt, som yttrade: Jag hemställer, huruvida icke diskussionen kunde föras i ett sammanhang öfver den 34 och 35 punkten, men beslutet fattas rörande hvardera punkten särskildt.

I anledning af denna framställning, blef äfven 35:te punkten nu föredragen, hvarefter

Herr Törnfeldt åter erhöi ordet och anförde: Utskottet har vitsordat, att tillämpningen af föreskrifterna i Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 23 Mars 1870 angående utsträckning af krigsbildningen vid elementarläroverken och folkskolelärareseminiarierna i riket visat sig medföra särdeles stort gagn vid dessa läroverk, hvarjemte Utskottet anfört, att antalet af dem, som erhållit fullt ordnad undervisning i vapenöfningar, med säkerhet kunde beräknas till lika antal med de alumner, inom läroverk af nämnda beskaffenhet, som fyllt 15 år. Vid sådant förhållande kan jag ej finna, hvarföre Utskottet ej vill bereda samma förmåner åt den stora allmänhetens barn och ungdom som de, hvaraf elementarläroverkens och folkskolelärareseminiariernas elever komma i åtnjutande. Behöfver ej den fattiges barn gymnastik och kropprörelse genom militäröfningar för att få sina krafter stärkta till det kommande tunga arbetet? Eller är denna fördel till endast för dem, som besöka lärdomsskolorna? Jag för min del anser, att härutinnan alla böra hafva lika rättighet. Den partiskhet staten tillförene alltid visat för elementarskolan derigenom att denna i fråga om anslag alltid erhållit fullt upp, men folkskolan deremot städse blifvit styfmoderligt behandlad, är nu genom denna Riksdags visade frikostighet mot den senare på god väg att undanrödjas, ehuru den dock kvarstår i afseende å folkskolans gymnastik- och militäröfningar, hvilka staten ännu ej understöder. Om nu dessa öfningar, som blifvit för elementarläroverken och folkskolelärareseminiarierna påbjudna, kunde, såsom jag föreslagit, komma *alla* offentliga skolors elever till del, skulle detta icke allenast blifva till nytta för dem sjelfve utan äfven leda derhän, att de öfningar och omkostnader, som erfordras för att utbilda den 21-åriga beväringen till en skicklig soldat, kunde i betydlig mån inskränkas.

Sedan Utskottet talat om elementarskolorna, säger det vidare på sidan 37 af betänkandet. "Hvad slutligen folkskolorna vidkommer, tillhöra deras lärjungar vanligen en allt för späd ålder, då de fleste lemna dem redan vid 12 à 13 års ålder, för att militära öfningar med dem torde blifva gagneliga". Detta skäl är ej grundadt, ty, ehuru jag i min motion föreslagit sådana öfningar endast med gossar, som äro 11 à 15 år gamla, har jag likväl sjelf exercerat 8-åringar; och det gick ganska bra.

Sedermera kommer man till dem, som hunnit en ålder af 16—20 år. Utskottet medgifver fullkomligt, att det skulle vara synnerligen

*Ang. förberedande vapen-
öfningar för
ungdom.
(Forts.)*

nyttigt, om undervisning i för rekryt nödig krigsvetenskap kunde komma att desse meddelas, men fäster sig vid de betydliga kostnader, som skulle uppkomma genom anställandet af erforderligt antal instruktörer. Men huru hafva väl skarpskyttarne, innan staten egnade denna sak någon uppmärksamhet, erhållit instruktörer? Jo, man vidtalade en och annan soldat att lemna några timmars undervisning i hvarje månad, och soldater finnas ju i alla socknar. Att skaffa desse till instruktörer och underbefäl kan väl icke vara förenadt med så stora kostnader, då ändamålet för öfrigt är godt. Vidare framhåller Utskottet, att "dessa öfningars undergående skulle, därför att de vore tvungna, möjligen afskräcka snarare än lifva". Ja, försök att göra krigstjensten för armén frivillig, så får man se, huru många som komma, eller gör lärotimmarne vid läroverken beroende af ynglingens fria vilja, skall man lätt finna följderna. Frivilligheten duger endast för bolag, der något finnes att förtjena, men öfningar måste vara underkastade tvångets band, och min erfarenhet om skarpskyttesakens utveckling har varit den, att vid hvarje ny medlems anvärfvande den invändning framkastats, att om alla andra vore med derom, så ville icke heller den tillfrågade draga sig undan. Hvad nu ansvarsbestämmelsen för försummadt deltagande i öfningarne vidkommer, så har jag ifrågasatt en vitesbestämmelse af 50 öre eller 1 krona; men kan något lämpligare förslag framläggas, så skall jag gerna gå in derpå. Jag anser emellertid i allt fall, att då Riksdagen icke velat göra något annat för landets försvar, det åtminstone bör anses lämpligt att bibringra landets samfälda ungdom den undervisning härutinnan, som är för högre elementarläroverken föreskrifven och som otvifvelaktigt skulle blifva af mycket gagn. Jag har icke velat att kostnaderna härför skulle blifva för stora och jag har derföre, hvad beträffar tiden för dessa öfningar, föreslagit söndagseftermiddagarne, och detta mitt förslag torde, då jag är prest, tarvå någon förklaring. Sabbatens betydelse låter förklara sig på två sätt, enligt gamla och enligt nya testamentet. I gamla testamentet synes sabbaten vara målet och menniskan medlet för dess förherrligande; men vår religions gudomliga stiftare har sagt, "att människan icke vore gjord för sabbatens skull, utan sabbaten för människans skull" och sabbaten således ett medel för oss att göra människan till människa genom upplysning. När man sålunda med den allmänna gudstjensten först sökt att uppbygga och höja sinnet medelst betraktelse, bön och sång, kan jag för min del icke finna på ringaste sätt hinderligt att sedan söka sin uppbyggelse uti att lära sig lydnad och ordning, och den militära öfningen bildar både själ och kropp att försvara fosterlandet, dess religion och frihet emot yttre och inre faror, så att man enligt min åsigt icke bör stöta sig vid, om dessa öfningar föregå på söndagarne. Vi hafva ju en mängd söndagsskolor, och icke hör man något klander deremot. Här torde man emellertid på samhällets höjder finna följderna af det religionssvärmeri, som är utspridt öfver landet; ty deruti torde man måhända till en stor del finna skälet för den nu rådande nihilismen i afseende på landets försvar. Man talar om att religionsundervisning skall förebygga krig, under det att i utlandet religionskrig hålla på att koka

ihop. Då man nu ser stora statsmakter hafva lust att vid lämpligt tillfälle annektera något af grannens land, må man ej undra om denna annekteringslust jemväl må angripa enskilde, så vida ej lagen har bakom sig den arm, som icke bär svärdet förgäfvets. Tiden är ond, och vi måste skicka oss efter tiden. Men det är icke blott hemmansegares och fastighetsegares utan äfven andras rätt, som står på spel; och om man tager bort svärdet bakom lagens rygg, så är den tid måhända snart inne, när de, som förut icke haft en jordtorfva, lyfta bort hemmansegarne och sätta dem i backstugorna, men sjelfva intaga hemmansegarne trefliga bostäder. Derföre måste svärdet finnas bakom lagen.

Ang. förberedande vapenöfningar för ungdom.
(Forts.)

Man tadtlar mig såsom prest, att jag icke har presterliga tänkesätt, derföre att jag icke vill lemna mitt land värnlöst mot yttre eller inre våld; men jag kan icke afstå från hvad jag grundligen pröfvat och vunnit fullkomlig öfvertygelse om, nemligen den åsigt, att jag icke tror det vara rådligt att lemna fosterlandet värnlöst. Vill man tänka närmare härpå, skall man lätt inse, såsom jag nyss nämnde, att jag icke kan afstå derifrån, utan vidblifver mitt yrkande, att man åtminstone bör försöka förbereda saken. Det dröjer länge än måhända, innan en ny härordningslag antages, och intill dess få vi väl dragas med både indelningsverk och grundskatter samt allt annat som står i sammanhang dermed; det är derföre klart, att om vi en gång vilja hafva denna fråga löst, så måste vi så småningom bereda oss derpå, och mitt i detta hänseende framställda förslag torde då finnas lämpligt att beakta. Är militärisk undervisning nyttig för dem, som tillhöra elementarläroverken, så är den väl nyttig för all annan ungdom.

Jag får således värdsamt yrka afslag å Utskottets förslag i dessa punkter och bifall till min motion med tillkännagifvande, att, om icke denna min motion vinner bifall, jag kommer att begära votering för att få utrönt, huru vidsträckt nihilismen för vårt lands försvar finnes utbredd här inom Kammaren.

Herr Nyblæus: För min del instämmer jag hufvudsakligen i syftet af Herr Törnfeldts motion och tror att den innehåller moment, väl värda att uppmärksammas. En gifven följd af värnpligtens genomförande synes mig vara en krigisk uppfostran, d. v. s. att militära element böra ingå i den allmänna uppfostran och i någon mån motsvara de öfriga läroämnena. Detta är hos oss ingen ny tanke, ty den ligger redan till grund för åtskilliga föreskrifter och anordningar inom våra uppfostringsanstalter. Vid folkskolan äro gymnastiska öfningar föreskrifna, och då sådana öfningar icke äro annat än rörelsekonst, samt all praktisk krigskonst ytterst hvilat på förmågan att röra sig, så måste gymnastiska öfningar ligga till grund för militära öfningar och äfven leda dertill. Folkskolelärarne genomgå vid seminariet militära öfningar, som sedermera kunna efter omständigheterna tillämpas i folkskolorna. Längre har man hittills icke gått i denna riktning. Men det återstår ännu att i detta hänseende fylla den stora lucka, som ligger mellan skolan och värnpligtens uppfyllande. Skolåldern kan nemligen anses räcka till konfirmationstiden, och värn-

Ang. förberedande vapenöfningar för ungdom.
(Forts.)

pligtsåldern sammanfaller med det skifte i ynglingens lif, då han blir myndig. Den stora luckan mellan tiden för konfirmationen och myndighetsålderns inträde står alldeles blottad på militära öfningar inom vårt folkundervisningsväsende och dock äro just under dessa år ynglingens sinne och krafter bäst lämpade för dylika öfningar. Innan denna lucka blir på lämpligt sätt fylld, är det icke värdt att tala om en genomförd folkuppfostran. Militära öfningar *måste* enligt mitt förmenande ingå i denna uppfostran, och, såsom krigskonsten nu utvecklats, är det tydligt att målskjutning är det viktigaste momentet.

Detta har visat sig t. ex. i Schweitz, och äfven hos oss är början gjord. Målskjutningsbanan är numera den medelpunkt, omkring hvilken den medborgerliga krigsbildningen kan växa upp och förbereda ynglingen till krigisk verksamhet. Målskjutningsöfningarna böra därför företrädesvis omhuldas; men — invänder man — vi hafva ej för närvarande ett tillräckligt antal målskjutningsbanor. Antalet är dock redan temligen stort, och vid elementarläroverken har man numera vid målskjutningar med de lägre klasserna börjat begagna s. k. salongsgevär, hvilka fullkomligt likna våra vanliga krigsgevär, men äro försedda med en apparat, som gör att de kunna användas vid skjutöfningar på kortare distanser samt jemväl inne i rum.

Jag anser, att det icke bör förefinnas någon omöjlighet för kommunerna att förskaffa sig åtskilliga dylika gevär, för att användas vid inlärandet af de förberedande grunderna i skjutkonsten. Har man en gång fått regelbundna skjutöfningar till stånd, och dessa böra naturligtvis helst företagas under den vackra årstiden, samt, om ej andra lediga stunder gifvas, på söndagseftermiddagarna, ty, som vi veta, hafva söndagarna i likhet med andra dagar 24 timmar, deraf endast 2 timmar åtgå för gudstjenstens beivrande, och en del af de återstående timmarna skulle mycket bättre kunna användas på dessa öfningar, än på de många andra sätt, hvarmed ungdomen nu för tiden förspiller dem — får man, säger jag, ungdomen tillsammans till dessa skjutöfningar, hvarmed äfven kunna förenas öfningar i gymnastik, så grundläggas och utvecklas derigenom hos de uppväxande ynglingarna känslan af den medborgerliga pligt, hvilken de vid uppnådd myndig ålder äro underkastade, då ock de som undergått dessa förberedande öfningar äro väl förberedde för rekrytbildningen.

Jag vill dermed icke hafva sagt, att dylika öfningar i skolorna skulle kunna ersätta arméns öfningar, ty skolan och armén hafva hvar för sig sin olika bestämda uppgift att lösa; de kunna visserligen i de punkter, der de mötas, understödja och tjena hvarandra; men de äro och böra dock vara med full bestämdhet åtskilda, ty skolan är skola och armén är armé.

Jag nämner detta, ty jag håller på den åsigten, att åt militäröfningarna bör tilldelas fullt tillräcklig tid ej blott för bildandet af rekryter, utan äfven för repetitionsöfningar tillsammans med den äldre truppen, förutan hvilka någon fasthet och sammanslutning af trupperna ej kunna komma till stånd.

Jag har velat fästa Kammarrens uppmärksamhet på denna min åsigt af saken, men som motionen i Första Kammarren afslagits, så

återstår väl nu för oss icke annat än att låta dervid bero, dock vill jag anbefalla saken i Kammarens åtanke för en kommande riksdag.

Ang. förberedande vapenöfningar för ungdom.
(Forts.)

Beträffande den föreslagna årliga militärinspektionen vid rikets högre elementarläroverk, rörande sättet, hvarpå Kongl. Maj:ts föreskrifter rörande den förberedande krigsbildningen der efterlefves, så har Första Kammaren redan bifallit Utskottets hemställan i detta afseende, och jag hoppas, att äfven denna Kammare skall följa exemplet, ty vi skulle derigenom erhålla en kontroll derå, att de krigiska öfningarne i dessa skolor bedrefves med stadga och allvar, samt krigsstyrelsen derjemte få kännedom om hvad den hade att förvänta af dessa ynglingar, på samma gång som deras undervisning inom armén kunde anordnas på ett sätt, som öfverensstämde med den utbildning de vid elementarläroverken kunde hafva uppnått. Genom den föreslagna tillsynen öfver dessa öfningar kunna ynglingarne vid elementarläroverken komma att utbildas till befäls- och underbefälsämnen; och skolan och armén komme då att hänga väl tillsammans.

Denna min åsigt har jag sålunda velat uttala och, på samma gång jag hoppas att Kammaren ville bifalla Utskottets under mom. 34 gjorda hemställan, vill jag i afseende å 35:te punkten anbefalla grundtanken i Herr Törnfeldts deri omförmälda motion i Kammarens benägna åtanka.

Herr *Toll* instämde med Herr Nyblæus.

Herr Törnfeldt: I afseende å Utskottets under mom. 34 gjorda hemställan vill jag icke motsätta mig dess antagande, utan yrkar bifall till densamma.

Överläggningen var slutad. Derunder hade, vidkommande 34:de punkten, endast yrkats bifall; och blef nu, på derom af Herr Talmannen framställd proposition, Utskottets hemställan i denna punkt af Kammaren bifallen.

Hvad åter 35:te punkten anginge, hade i afseende på densamma icke något annat yrkande blifvit gjordt än att, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, motionärens förslag måtte antagas. Herr Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på nyss berörda yrkande samt förklarade sig anse, att den förra af dessa propositioner blifvit med öfvervägande ja besvarad. Herr Törnfeldt begärde då votering, i anledning hvaraf en omröstningsproposition af följande lydelse nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Särskilda-Utskottet hemställt i 35:te punkten af utlåtandet N:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som blifvit framställt i Herr Törnfeldts motion, N:o 165.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 75 ja mot 55 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

§ 6.

*Ang. uppläg-
gande af ett
nytt, fonderadt
statslån.*

Föredrogs Stats-Utskottets betänkande N:o 83, angående uppläggande af ett fonderadt statslån till belopp, utgörande eller motsvarande femtio millioner kronor.

I *punkten 1* hade Utskottet hemställt, det Riksdagen måtte fatta ett så lydande beslut:

Riksdagen uppdrager åt fullmäktige i Riksgäldskontoret att, till bestridande af redan beviljade anslag till jernvägsbyggnader, äfvensom för att bereda tillgång för blifvande anslag till jernvägsbyggnader, mot fonderade statsobligationer ofördröjligen upplägga ett lån å ett nominelt belopp, utgörande eller i svenskt mynt motsvarande femtio millioner kronor; egande fullmäktige att icke allenast bestämma det myntslag, hvori, och den nominela ränta, dock ej öfver fyra och en half procent, hvarmed obligationerna skola förskrivas, äfvensom deras valörer och försäljningspris, jemte sättet, huru och tiden, inom hvilken de skola amorteras, utan äfven i öfrigt vid upplåningen tillvägagå på det sätt de finna lämpligast och med det allmännas fördel mest öfverensstämmande.

Beträffade detta förslag yttrade:

Herr Gumælius: Det är påtagligt, att Stats-Utskottet nu icke väntar och svårligen kan medgifva några synnerliga ändringar idet förslag, Utskottet här framlagt. Redan den tid på riksdagen, då förslaget framkommit, ådagalägger detta tydligt.

Om det varit nu, såsom under 1872 års riksdag, då Stats-Utskottets betänkande i fråga om upptagande af ett statslån var dateradt i midten af Februari och föranledde beslut derom i Kammaren den 21 Februari, så hade man haft mera fria händer att bedöma denna icke ovigtiga fråga och efter omständigheterna deri besluta. Men äfven så som frågan nu förekommit föreställer jag mig emellertid, att man icke bör vara hindrad att uttala sin uppfattning af en eller annan sida af det förslag, som innefattas i första punkten; och jag tillåter mig således att dervid göra några små erinringar; mitt yrkande till sist kommer dock att blifva mycket obetydligt, om än jag icke kan fullständigt instämma i hvad Utskottet här föreslagit.

Till en början förefaller det mig besynnerligt, att Utskottet föreslagit en nominel ränta å lånet, "ej öfver fyra och en half procent", såsom Utskottet säger. Då Sveriges förut upptagna lån, med undantag af det första obetydliga lånet år 1855, hvilket upptogs mot dels tre och en half, dels 4 procent nominel ränta, och var så litet, att det kan helt och hållet lemnas ur räkningen, gått först med fyra och en half procent för fyra lån och sedermera med fem procent ränta, mot hvilken sistnämnda ränta tre lån upptagits; men för senaste lånet räntan nedsatts till fyra procent, så är det besynnerligt att nu lemna åt riksgäldsfullmäktige en antydning om, att de kunna gå i motsatt riktning och söka lån mot högre nominel ränta än den, som år 1871 ansågs vara lämplig. Jag ser med nöje, att Utskottet nu tillstyrkt, att återstående obligationer å fem procent icke vidare skola utsläppas i rörelsen, och således förklarar, att denna ränta är absolut för hög. Det förefaller mig dessutom, som om det icke skulle vara egnadt att stärka lånesökandens kredit att komma till utländingen och söka lån och på samma gång säga: vi bevilja högre nominel ränta än vi för vårt senaste lån betalat; och ännu mindre stärkes krediten, om det till på köpet i beslutet om lånets anskaffande stod, att lånet skall "ofördröjligen" upptagas. Det är detta "ofördröjligen", som i detta förslag mest stött mig för hufvudet. Det är gifvet, att, om Riksdagen antager punkten af detta förslag, beslutet derom kommer att införas åtminstone i Europas börstidningar — ty Europa, och icke blott Europa utan äfven Amerika, "har sina ögon fästa" på det lilla Sverige i det ögonblick det träder fram såsom lånesökande på den allmänna marknaden — och då är det icke bra, att i beslutet står, att riksgäldsfullmäktige vid uppdragets verkställande lemnas fria händer i öfrigt, men att de böra bjuda hög ränta, och att lånet skall "ofördröjligen" upptagas.

Jag skulle också kunna hafva några invändningar att framställa mot det belopp, som här föreslagits till upplåning. Af Utskottets motivering på tredje sidan af betänkandet finna Herrarne, att Utskottet uträknat, att det belopp, som för närvarande och för vidare jernvägsbyggnader behöfver upplånas, utgör 40,372,769 kronor 62 öre. Deraf drages den märkliga slutsatsen, att ett lån å 50 millioner kronor behöfver uppläggas, och på samma gång göres en antydning derom, att fullmäktige vid lånets upptagande i utlandet skola taga en rund siffra, "utgörande eller i svenskt mynt motsvarande" 50 millioner kronor. Utskottet har icke sagt *ungefärligen* 50 millioner. Om man nu skulle söka detta lån i England, så skulle det efter pari-kurs motsvara 2,777,777: 77 pund sterling. Det är ett besynnerligt belopp att låna, och när detta lån kommer att utsläppas på den engelska marknaden, skall det helt visst i börsernoteringarne taga sig eget ut, att 1875 års svenska statslån slutar på en så ojemn siffra. Jag skulle därför tycka, att det vore bättre, om svenska Riksdagen bestämde något annat ungefärligt belopp, t. ex. 45 millioner kronor, hvilket enligt Utskottets beräkning skulle vara fullt tillräckligt för ändamålet, och hvilket skulle motsvara två och en half millioner pund sterling, eller vid pass 50 millioner tyska riksmark, eller 60 millioner francs.

Ang. uppläg-
gandet af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)

Om deremot Utskottet skulle hafva föreslagit uppläggandet af ett lån af icke jemna 50, utan *ungefärligen* 50 millioner kronor och låtit riksgäldsfullmäktige få fria händer att bestämma summan till något mer eller mindre än nyss nämnda belopp eller så att summan 45 eller 54 millioner motsvarade t. ex. två och en half eller 3 millioner pund sterling, hade jag ansett detta vara lämpligare. När svenska staten skall uppträda som lånesökande i utlandet, vill jag, att den skall begära ett bestämdt, reelt belopp, och icke, såsom nu är föreslaget, komma med ett bråktal.

Jag skulle helst se, att vi kunde komma öfverens om att bestämma den ränta, hvarmed obligationerna skola forskrifvas, till 4 procent, men jag skall icke framställa något yrkande derom. Jag tager för gifvet, att riksgäldsfullmäktige i alla händelser icke gerna utan motsvarande särskilda fördelar skola fatta ett beslut, som i sjelfva verket skulle i viss grad nedsätta vår statskredit, genom att gå tillbaka till högre ränta än förut.

Hvad jag deremot måste yrka, är, att ordet "*ofördröjligen*" på andra raden å sidan 5 af betänkandet måtte utstrykas, hvarjente jag gerna skulle önska, att ordet "*ungefärligen*" i stället komme att insättas på följande raden framför ordet "*motsvarande*". Kunde jag genomdrifva dessa små ändringar, vore jag nöjd. Mot detta mitt yrkande kommer antagligen att invändas, att Riksdagen på detta sätt skulle komma att förlängas. Detta är dock ett argument, som i detta fall icke håller streck. Stats-Utskottet har, såsom bekant är, lyckligtvis sammanträde i afton, och, med den vana detta Utskott har att formulera voteringspropositioner, torde detta ärende snart kunna afgöras, derest Kammaren nu bifaller mina ändringsförslag i den föredragna första punkten. Voteringspropositionen skulle i sådant fall kunna inkomma till Kamrarna redan i morgon, hvarefter sjelfva den gemensamma voteringen skulle kunna ega rum nästkommande torsdag eller senast fredag, före hvilken tid ju riksdagen i allt fall icke läser kunna afslutas. Ett sådant beslut inverkar icke heller på statsregleringen.

Att dessutom bibehållandet af det ordet "*ofördröjligen*" icke påkallas af något Riksgäldskontorets behof af medel för tillfället, derom har jag gjort mig förvissad genom upplysning från fullmäktige. Riksgäldskontoret hade i lördags innestående tio och en half millioner kronor å 1 till 4 veckors uppsägning samt dessutom mellan en och två millioner insatta på upp- och afskrifning eller folioräkning i Riksbanken.

Då slutligen statsinkomsterna inflyta, om än icke så rikligt som i fjor, dock till högre belopp än beräknadt blifvit, torde vi, då vi uppträda som lånesökande, icke behöfva säga: gif oss pengar till högre ränta än vi förut betalt, och låt oss ändtligen få penningarne "*ofördröjligen*"!

Jag hemställer således vördsamt hos herr Talmannen om proposition å de förslag till ändringar i den föredragna punkten, hvilka af mig nyss blifvit framställda.

Herr Peter Olsson: Det kunde nästan vara öfverflödigt att

begära ordet för att besvara den siste talarens anmärkningar, enär dessa inskränktes derhän, att ordet "ofördröjligen" måtte utur den föredragna punkten uteslutas; men jag vill dock säga några ord.

Hvad den förändrade räntefoten beträffar, ber jag få fästa Kam-marens uppmärksamhet derpå, att det är blott att anse såsom ett maximum, hvaröfver riksgäldsfullmäktige vid räntans bestämmande ej skulle få gå, men afser ingalunda att beröfva fullmäktige rätt att sätta räntefoten lägre, derest omständigheterna skulle gifva vid handen, att detta vore för staten fördelaktigare. Hvad Stats-Utskottet ansett angelägnast har varit att föreslå Riksdagen att fatta ett beslut, som kunde dels underlätta upptagandet af sjelfva lånet, dels lemna riksgäldsfullmäktige fria händer att vid detsammas kontraherande be-tinga sig de för staten fördelaktigaste villkoren. Att på förhand bestämdt kunna säga, huruvida uppläggandet af ett lån med obliga-tioner löpande med fyra procent ränta är fördelaktigare än ett lån med fyra och en half procent ränta, är dessutom mycket svårt; den saken lär icke kunna afgöras, förr än man börjat sjelfva låneunder-handlingarne, ty då först kan det visa sig, huru beskaffade låne-konjunkturerna äro, och hvilka villkor de som vilja öfvertaga lånet äro hugade att medgifva. Men i detta afseende har erfarenheten, som jag tror, gifvit vid handen, att en dylik frihet, som Utskottet här föreslagit åt riksgäldsfullmäktige, är i flera hänseenden fördel-aktig. Hade det deremot varit fråga om att bestämdt fixera räntan till fyra och en half procent, så skulle jag, för min del, deremot haft åtskilliga betänkligheter, ehuru det senast upptagna fyra-procent-lånet icke kunnat säljas till pari.

Det har således, enligt Stats-Utskottets förslag, ej varit fråga om att upplägga ett lån, om hvilket man, på grund af den hittills vunna erfarenheten och de beräkningar som för närvarande kunnat upp-göras, kunnat befarar, att det icke, åtminstone i den närmaste fram-tiden, skulle komma att öfverstiga pari. Jag tror derföre, att den omständigheten, att man befarar det räntan på det nya lånet vore för hög, icke bör utöfva någon inverkan på sjelfva saken. Tvärtom föreställer jag mig snarare, att man skulle kunna anse det fördel-aktigt, att räntan vore så hög som möjligt, ty riksgäldsfullmäktige skulle i så fall vid lånets uppläggande, såsom fallet varit med före-gående lån, kunna betinga sig rätt att efter ett visst antal års förlopp utsträcka amorteringen utöfver hvad som fordrats för den i obliga-tionerna bestända amorteringen. Skulle således räntan blifva lägre än Utskottet här föreslagit och fyra och en half procent anses vara för mycket, så finnes, efter mitt förmenande, intet hinder för Riks-dagen eller riksgäldsfullmäktige att besluta en förökad amortering och derigenom vinna en fördel, motsvarande den högre räntan.

Hvad beträffar Herr Gumælii anmärkning emot det af Utskottet använda uttrycket "ofördröjligen", så har det icke varit Stats-Utskottets afsigt att dermed på något sätt säga, att svenska staten befunde sig i någon förlägenhet och derföre behöfde låna. Detta framgår så väl af den nästföljande punkten i betänkandet, der Utskottet föreslår, att riksgäldsfullmäktige intill nästkommande lagtima riksdags slut endast

Ang. uppläg-gandet af ett nytt fonderadt statslån.
(Forts.)

Ang. uppläg-
gandet af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)

egde att upplåna ett belopp, motsvarande 20 millioner kronor. Hade behovet af det nya lånet varit så stort, som Herr Gumælius tyckte antaga att Utskottet förestält sig, så hade Utskottet naturligtvis icke föreslagit en dylik inskränkning i afseende å lånets emission.

Jag ber dessutom att få fästa Herr Gumælii uppmärksamhet derpå, att, då Stats-Utskottet föreslagit, att det uppgifna beloppet skulle "*uppläggas*", detta alldeles icke är detsamma, som om Utskottet hade sagt, att det skulle "*upplånas*", såsom den ärade talaren behagade påstå. Ty att *upplägga* ett lån är någonting helt annat än att *upptaga* ett sådant. Utskottets mening har också, såsom man af betänkandet finner, och jag nyss framhållit, endast varit, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle före utgången af nästa riksdag utsläppa obligationer till ett belopp, motsvarande omkring 20 millioner kronor. Den omständigheten bör således icke kunna utöfva något tryckande inflytande på riksgäldsfullmäktige eller på något sätt kunna tydas derhän, som skulle statens finansiella ställning vara sådan, att den kräfde ett nytt låns upptagande. Hvad Utskottet åsyftat har endast varit att gifva riksgäldsfullmäktige ett stöd för frågans tagande i öfvervägande ju förr dess hellre.

Den tredje anmärkningen af Herr Gumælius gälde den föreslagna lånesummans fixerande. Jag ber med anledning af denna hans anmärkning att få fästa uppmärksamheten derpå, att det i Utskottets hemställan heter "ett lån — — *motsvarande* 50 millioner kronor". Då man känner, huru ofta kursförhållandena pläga förändras — riksmarken kan ju ena dagen hafva en annan kurs än den andra, sterlingen och andra utländska myntslag likaledes, och dessa kurser kunna ofta variera rätt betydligt — så kan jag dessutom för min del icke inse, att Utskottet kunnat föreslå något annat, än att summan borde vara fixerad, detta just derföre att dessa kursförhållanden vid lånebeloppets uppläggande måste tagas i beräkning. Fixeringen af lånet har således icke, åtminstone ej efter Utskottets uppfattning, kunnat medföra några olägenheter eller svårigheter; och för min enskilda del vågar jag vara af samma tanke.

Att ordet "*ofördröjligen*" utstrykes ur punkten, skulle jag för öfrigt icke motsätta mig, om icke jag härför hade det för mig fullt giltiga skälet, att dess bibehållande icke medför någon olägenhet. Då så emellertid är förhållandet och då härtill kommer, att Första Kamraren redan antagit Stats-Utskottets förslag i dess helhet oförändradt, och då jag i alla händelser icke förmår inse, hvarföre nämnda ord skulle böra föranleda till en förnyad behandling af frågan i Stats-Utskottet och Kamrarne samt en dermed sannolikt förenad gemensam votering, kan jag, för min del, icke tillstyrka någon förändring i nu förevarande punkt, utan anhåller om bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick.

Friherre Ericson: Då jag begärde ordet, visste jag icke, att någon annan af Stats-Utskottets ledamöter hade anmält sig till dess erhållande, utan ärnade att besvara den ärade representantens från Örebro anmärkningar. Herr Peter Olsson har emellertid redan så

fullständigt vederlagt påståendet om det oegentliga, som enligt Herr Gumælii förmenande skulle finnas i Stats-Utskottets förslag i nu förevarande punkt, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skulle upplägga lånet "ofördrojligen", att jag, då Herr Gumælii uppmärksamhet sålunda blifvit fäst härfpå, icke kan föreställa mig annat, än att så väl han sjelf som de ärade representanter, hvilka möjligen gillat hans anmärkning, funnit hans på grund deraf hysta betänkligheter mot förslaget hafva förfallit. Skilnaden mellan att "upplägga" ett lån, såsom Utskottet säger, och "upptaga" ett sådant, hvilket Herr Gumælius påstår att Utskottet skulle hafva sagt, är nemligen, såsom talaren från Helsingborg erinrat, ganska väsentlig; det förra sker ju på en gång, det senare deremot endast så småningom.

*Ang. uppläg-
gandet af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)*

Hvad angår Herr Gumælii sista anmärkning, att Stats-Utskottet borde hafva föreslagit en rund summa i stället för en fixerad, så kan jag icke för min del tillerkänna den anmärkningen så stor betydelse, som den ärade talaren sjelf tyckte göra. Ty då på obligationerna den svenska valören alltid måste vara utsatt, så blir ju i hvilket fall som helst, lånebeloppet må vara fixeradt eller i rundt tal, obligationens valör en och samma. En liknande anmärkning har för öfrigt äfven i Första Kammaren blifvit framställd mot Utskottets hemställan, och detta af alldeles samma betänkligheter som dem, Herr Gumælius anförde; men förslagsställaren tog tillbaka sitt yrkande, för att icke genom detsamma åstadkomma någon oliket i Kamrarnes blifvande beslut i en så föga väsentlig sak, och Första Kammaren fattade sitt beslut i öfverensstämmelse med Stats-Utskottets förslag.

Herr Gumælii förstnämnda anmärkning berodde således på ett missförstånd, och den andra var alltför obetydlig, att det blott och bart för den skull kan vara skäl att anställa en gemensam votering. Vid sådant förhållande yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag i nu förevarande punkt utan all förändring.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Då det vid en föregående riksdag var fråga om uppläggande af nya lån, har Stats-Utskottet framställt tvänne alternativ, af hvilka det ena var, att man borde försöka att utgifva ouppsägbara statsobligationer. Förslaget härom föll visserligen inom Andra Kammaren, men detsamma synes mig dock så beaktansvärdt att, då det nu å nyo är fråga att upplägga ett lån, man icke borde låta den åsigten helt och hållet undanskjutas. Man har nemligen numera allmänt inom landet börjat fatta förtroende för dessa statsobligationer, och många samhällsklasser finnas numera, hvilka gerna skulle vilja hafva dylika obligationer, helst de, som, vare sig i staden eller på landet, ega smärre kapital, ej större än att räntan af dem räcker till för året till deras uppehälle, men som kanske icke äro i stånd att följa tidsförhållandena så noga, att de alltid veta om de obligationer, de hittills kunnat vara i tillfälle att köpa, blifvit utlottade eller ej, och hvilka säkerligen skulle vara särdeles belätne med att i staten hafva en galdenär, af hvilken de på dagen finge uppbära räntan på sin fordran, utan att behöfva draga försorg om en ny, af slumpen framkallad placering af sjelfva kapitalet,

Ang. uppläg-
gande af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)

hvilken, om den också alltid vore på fördelaktiga vilkor möjlig att vinna, dock ej vore så säker som den, hvilken bestode i en fordran hos det allmänna. Det skulle derföre, i min tanke, hafva varit i sin ordning, att Utskottet nu hade tagit denna sida af frågan i betraktande, då, som jag nyss nämnde, förtoendet hos folket för dessa obligationer synes vara i starkt tilltagande, synnerligen hvad beträffar den delen af befolkningen, som endast och allenast af räntor på sina kapital har sitt uppehälle och som, om dessa ouppsägbara obligationer komme till stånd, alltid visste hvad de skulle hafva att lefva utaf, utan att röra vid sjelfva kapitalet samt för det ändamålet ej skulle behöfva göra sig något annat besvär än att afklippa det löpande årets räntekuponger för att för dem kunna uppbära liqvid. Obligationerna, hvilka först efter skedd utlottning förfalla till betalning hafva den olägenheten, att egaren ej sjelf vet, när förfallotiden inträffar — ty detta beror ju på lotten — och hafva således ej heller ovilkorligen alltid samma värde, som det han förestälde sig, att de hade, då han köpte dem, enär räntan för sådana obligationer erlägges endast till förfallodagen och om vid inköpet obligationen redan var utlottad, går han för den derefter förflutna tiden, intill dess obligationen presenteras till inlösen och kapitalet bekommes till ny placering, i mistning af påräknad ränteafkomst till förlust för köparen eller hans rättsinnehafvare; men egaren af en ouppsägbar obligation har alltid trygghet och säkerhet för att af densamma, så länge han lefver, få en bestämd årlig inkomst och efter honom, hans arvingar eller rättsinnehafvare. Jag hade derföre icke annat kunnat än på det allvarligaste önska, att Stats-Utskottet nu hade föreslagit att, om icke hela det nya lånet, åtminstone en del hade blifvit upptaget i ouppsägbara obligationer. Men då Riksdagen nu är så långt framskriden och Utskottets betänkande icke inkommit till behandling före den 15 Maj, så vill jag icke framställa något yrkande, utan har ansett mig böra säga hvad jag yttrat endast för att uttala min egen öfvertygelse i frågan, och vill således för min del låta bero vid ett bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gumælius: Tvänne af Stats-Utskottets ärade Herrar ledamöter hafva behagat upplysa mig, att jag, då jag förra gången hade ordet, skulle hafva gjort mig skyldig till ett förbiseende af skilnaden mellan orden: "upplägga" och "upptaga", och att på grund häraf en af mina anmärkningar mot Utskottets förslag skulle hafva förlorat sin betydelse. Jag får i anledning häraf endast säga, att jag ingalunda förbiset, att det finnes någon skilnad mellan dessa tvänne ord; men denna skilnad har, i betraktande af Stats-Utskottets förslag, att riksgäldsfullmäktige skulle åläggas att "ofördröjligen" ställa sig Riksdagens beslut angående det nya lånet till efterrättelse, synts mig i någon mån försvinna. Ty i ordet "ofördröjligen" ligger ju, så vidt jag kan förstå, ett stadgande för fullmäktige att genast börja upptagandet af det "ofördröjligen" upplagda lånet. Man har visserligen påpekat, att det nu endast vore fråga om att "upptaga" en viss del af lånet under den närmaste tiden; men desto mera stötande måste

ordet: "ofördröjligen" förefalla, i synnerhet vid det förhållandet att, som jag förut redan en gång sagt, svenska statens finanser icke för närvarande äro sådana, att man kan säga, att det är nödigt hastigt skaffa ett eller par tiotal millioner af nya lånet.

Ang. uppläggande af ett nytt fonderadt statslån.
(Forts.)

Beträffande Herr Peter Olssons tal om skiftande kurser, och att dessa möjliggjorde bestämmande af en fix lånesumma i svenskt mynt att jemkas till något afrundadt utländskt myntbelopp, så föreställer jag mig, att detta räkneproblem har sina vanskligheter; jag tror icke heller, att lånet kommer att upptagas efter skiftande kurs, utan lär man komma öfverens om en viss kurs från början, antingen parikurs eller kursen för dagen, enligt hvilken lånets belopp skall blifva beräknadt en gång för alla. Då borde man väl öfverenskomma om upptagande af lånet till ett belopp i svenskt mynt, som passar för det myntslag, hvori det är fråga om att upptaga detsamma.

Jag skulle hafva velat yttra några ord för att ansluta mig till den mening, Herr Per Nilsson nyss antydde i fråga om ouppsägbara statsobligationer, men jag anser icke tiden på riksdagen och ej heller tiden på året lämplig att tala om en högre låneform, vare sig inköpslånens eller rent af de perpetuella räntornas, men jag vill ändock uttrycka min önskan, att det icke måtte dröja allt för länge till dess att svenska staten, hvilken ju fortfarande lär komma i behof att upplåna penningar, måtte träda in på en lämpligare väg för statslåns upptagande, än den nuvarande, och grundar jag äfven härför den uppfattning, att det lån, som nu upplägges, må tagas såsom ett öfvergångslån och följaktligen ej för stort.

Jag hemställer alltså om bifall till mina två yrkanden, det ena att ordet "ofördröjligen" måtte borttagas och det andra, att framför ordet "motsvarande" måtte inskjutas ordet "ungefärligen". (Den omständighet, att mitt senare yrkande visat sig hafva sympatier i Första Kammaren, torde väl icke kunna anföras såsom skäl emot min framställning.)

Herr Lyttkens: Herr Talman, mine Herrar! Här har en talare fäst uppmärksamheten på det i punkten förekommande stadgande, att riksgäldsfullmäktige skola "ofördröjligen upplägga" ett statslån å 50 millioner kronor. Jag tror, att detta ord tillkommit för att godtgöra en försumlighet, som Stats-Utskottet i detta fall visat. Detta Utskott har haft tid att behandla denna fråga allt sedan riksdagens början, och ändock har det så länge dröjt med densammes afgörande, att den ej kunnat förekomma till behandling i denna Kammare förrän den 18 Maj. Vid sådant förhållande och på det att lånet skall kunna blifva färdigt till slutet af året eller början af nästa år, vid hvilken tid af året, såsom man vet, vanligen underhandlingar om låns upptagande pågå, enär under sommaren bankirerne ej gerna inlåta sig i sådana underhandlingar, utan pläga vara resta till badorter, är det naturligt, att fullmäktige måste, för att nu detta lån skall hinna att blifva färdigt till slutet af året eller början af nästa år, "ofördröjligen" vidtaga förberedande åtgärder och inleda de underhandlingar, som erfordras för upplåningens verkställande. Det är således nu af vigt,

Ang. uppläggande af ett nytt fonderadt statslån.
(Forts.)

att, sedan Stats-Utskottet icke ofördröjligen, utan med ganska rundligt dröjsmål behandlat detta ärende, fullmäktige få sig en liten erinran att gå hastigare till väga och sålunda godtgöra den försummelse, Stats-Utskottet låtit komma sig till last. Hvad åter beträffar betydelsen af sjelfva detta ord: "ofördröjligen", på dess nuvarande plats, så kan jag icke inse, att detsamma skall kunna hafva något inflytande på vår kredit i utlandet, ty det enda, som lånegifvarne läsa, är kontrakten, som ingås, och i dessa står detta ord naturligtvis ej infördt, och för att undvika en gemensam votering, tror jag att vi gerna kunna låta allt stå, som det är.

Hvad deremot räntan å lånet vidkommer, så tror jag, lika med representanten från Örebro, att det är olämpligt, att fullmäktige skola ega upplägga lån mot högre ränta, än hvad på senare tider kunnat erhållas; men då den af Utskottet föreslagna föreskriften för fullmäktige blott innehåller, att de hafva ett visst maximum, hvaröfver de icke få gå, så är jag förvissad, att de fullgöra den skyldighet, de i detta hänseende hafva, på sådant sätt, att statens bästa blir tillgodosedt, helst fullmäktige numera hunnit förvärfva så mycken erfarenhet i dylika värf, att de säkerligen icke skola göra sig skyldige till någon transaktion, lika ofördelaktig som det på slutet af 1860-talet afslutade engelska lånet, då svenska staten upptog ett statslån på de mest betungande vilkor, ja, sådana som endast stater med de mest ruinerade finanser nödgas betala.

Af sådan anledning, och då jag, såsom sagdt är, tror, att fullmäktige komma att tillgodose svenska statens bästa nu bättre än såsom någon gång förut, så får jag yrka bifall till Stats-Utskottets förslag med bibehållande af ordet "ofördröjligen" samt med räntan bestämd till ett maximum af fyra och en half procent. Och som vi af Utskottets förslag se, att det icke är meningen, att några obligationer skola före ingången af år 1876 utsläppas, så torde fullmäktige hafva tillräcklig tid på sig att vidtaga förberedande åtgärder. Jag yrkar alltså bifall till Stats-Utskottets förslag i nu föredragna punkten utan förändring.

Herr Jöns Rundbäck: Då två andra ledamöter af Utskottet, Herr P. Olsson och Friherre Ericson redan besvarat de af Herr Gumelius mot Stats-Utskottet gjorda anmärkningarne, torde jag icke behöfva sysselsätta mig dermed, men jag anser mig likväl böra med några ord besvara den siste ärade talarens gjorda anmärkning, att Stats-Utskottet dröjt för länge med detta betänkandes aflåtande till Riksdagen, och får derföre meddela honom, att det icke kunnat låta sig göra för Utskottet att behandla denna fråga, innan det fått kännedom om de anslag till jernvägsbyggnader under nästkommande år, som af Riksdagen kunde anses nödiga, äfvensom tagit del af Riksdagens beslut med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof. Jag vill visst icke neka till att ju icke Utskottet förut kunnat afgifva sitt utlåtande, men hvad jag bestämdt påstår är, att Utskottet icke, förr än statsregleringen

blifvit åtminstone någorlunda känd, haft några verkliga grunder att bygga på.

Äfven om en annan liten anmärkning af Herr Gumælius, hvilken, efter hvad jag kunnat finna, icke blifvit besvarad, ber jag att få lemna några upplysningar. Som Herrarne sjelfva af Utskottets betänkande kunna inhemta, är icke sjelfva behovvet till jernvägsbyggnadernas fortsättande större än 40 millioner, men det oaktadt har Utskottet verkligen begärt 50 millioner, hvilket Herr Gumælius klandrat, emedan han ansett, att 45 millioner skulle vara alldeles tillräckligt lån, om man upplade det i engelskt mynt efter 18 kronor för pund sterling. Då nu Utskottet likväl begärt ett nytt lån af 50 millioner och såsom skäl härtill angifvit, att man ämnat använda öfverskottet till hastigare amortering af mindre fördelaktiga äldre lån, har det likväl glömt att påpeka en annan sak, som jag skall bedja att få erinra om, efter Herrarne sjelfva möjligen förgätit denna omständighet. Riksdagen upplade nemligen år 1869 ett lån å 4 millioner, som skulle återbetalas i serier under åren 1876—1879 med en million om året, och härom hade Utskottet bort upplysa Riksdagen, ty det är gifvet, att Riksdagen måste betala äfven dessa 4 millioner med det nu föreslagna lånet. Om jag nu lägger dessa 4 millioner till de förutnämnda 40 millionerna och dessutom tager i beräkning någon kapitalrabatt, så blir det icke mycket öfver af de 50 millionerna till att konvertera äldre lån med. Vi veta ju dessutom, att från och med nästa år är det slut med det anslag, som varit beviljadt till understöd åt enskilda jernvägsanläggningar, och att fråga redan nästa riksdag kan uppstå om vidare understöd till dylika företag är min tro, och om då Riksdagen som förut vill göra något till förmån för dylika företag, så torde det öfverskott, som möjligen kan uppkomma af nu ifrågasatta lån, nog finna användning. Under sådana förhållanden tror jag icke, att det föreslagna lånet till jernvägsbyggnadernas fortsättande gerna kan nedsättas under det af Stats-Utskottet föreslagna belopp. Då jag för min del icke anser det af Herr Gumælius framlagda förslag i öfrigt påkalla någon vidare uppmärksamhet, så anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

Beträffande den af Herr Per Nilsson i Espö gjorda antydningen, att den allmänhet, som innehar dessa obligationer, icke kan veta tiden då de utlottas, vill jag endast fästa hans uppmärksamhet på, att Utskottet i motiven för sitt betänkande antydt, att man här som vid 1872 och 1873 årens statslån skall införa nummern å de utlottade obligationerna i Svensk författningssamling, hvilken är tillgänglig i hvarje socken af riket, och jag får verkligen säga att den, som innehar obligationer och känner till att han i Svensk författningssamling kan erhålla upplysning, huruvida de blifvit utlottade eller icke, men icke bryr sig om det, den är verkligen bra likgiltig och förtjenar intet undseende. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Gumælius: Herr Talman! Jag vill mot den siste ärade talarens yttrande anmärka, att, om Stats-Utskottet nu ansett en upplåning af 40,372,769 kronor 62 öre behöflig, men likväl föreslagit, att

Ang. uppläg-
gande af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)

*Ang. uppläg-
gande af ett
nytt fonderadt
statslån.
(Forts.)*

en summa af 50 millioner skulle upplånas, så tyckes det som om, med ett svängrum af nära 10 millioner, Stats-Utskottet bort hafva kunnat vara färdigt med behandlingen af denna fråga långt innan statsregleringen blifvit till alla delar bestämd, så mycket mer som denna fråga icke ens haft inflytande på statsregleringen, enär man måste taga såsom säkert, att medel till de jernvägsbyggnader, som blefve af Riksdagen beslutna, skulle beviljas. Jag tror derföre, att lika väl som Stats-Utskottet mäktat vid 1872 års riksdag framlägga sitt då afgifna upplåningsförslag den 16 Februari, lika väl hade denna Riksdags Stats-Utskott med detta förslag kunnat inkomma den 16 Februari i år.

För öfrigt begärde jag ordet för att tillkännagifva, att, då ingen annan ledamot af Kammaren biträdt mitt förslag, då jag är tillfredsstäld att hafva uttalat min mening till protokollet, samt jag är öfvertygad, att fullmäktige i Riksgäldskontoret skola verkställa upplåningen på det för svenska staten förmånligaste sätt, jag vill återtaga det af mig väckta ändringsförslaget.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkterna 2—7.

Blefvo jemväl bifallna.

§ 7.

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och in-teck-
nande m. m.*

Förekom till behandling Lag-Utskottets utlåtande N:o 19, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m., än äfven enskilda motioner i samma eller dermed sammanhängande ämnen.

Kongl. Maj:t hade uti berörda nådiga proposition till Riksdagens antagande öfverlemnadt *dels* förslag till:

- 1:o förordning angående lagfart å fång till fast egendom;
- 2:o förordning angående förändrad lydelse af 11 Kap. 2 § Jordabalken;
- 3:o förordning angående upphörande af hembudsskyldighet; och
- 4:o förordning angående ändring af gällande stadganden om lagfart å fast pant;

dels ock, under förutsättning och vilkor af Riksdagens godkännande af förstnämnda förordning, förslag till:

- 1:o förordning angående in-teckning i fast egendom;
- 2:o förordning angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd;
- 3:o förordning angående förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken;

4:o) förordning angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall; och

5:o) förordning angående särskilda protokoll öfver lagfarter, in-teckningar och andra ärenden.

Ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande, m. m. (Forts.)

Dessutom var i trenne inom denna Kammare väckta, till Utskottet hänvisade motioner föreslaget:

af Grefve *Sparre*, i motion N:o 154, att Riksdagen måtte, efter pröfning af det af särskildt utsedde komiterade den 10 Juli 1867 afgifna förslag till förändrad lagstiftning uti ifrågavarande ämnen, för sin del godkänna detsamma med undantag af hvad deri innehålles angående lagfart af arf;

af Herr *Clairfelt*, i motion N:o 89, "att Riksdagen ville besluta,

antingen att föreskriften om lagfart å testamenterad fast egendom måtte upphävas, enär testamentstagaren i sjelfva det bevakade testamentet, der det vinner laga kraft, har en fullständig åtkomst-handling till egendomen,

eller ock att en viss tid bestämmes, inom hvilken testamente å fast egendom bör lagfaras samt ett äfventyr stadgas för underlåtenhet af sådan lagfart inom den tid, som kan föreskrifvas;" äfvensom att, derest senare alternativet antages, maka, bröstarfvingar och syskon samt deras afkomlingar befrias från stämpladt papper för så väl testamente som fastebrevet å egendomen, hvilket sistnämnda förslag dock utgör föremål för särskild behandling af Sammansatt Bevillnings- och Lag-Utskott; -- samt

af Herr *Bolin*, i motion N:o 46, "att Riksdagen för sin del måtte besluta, det 4 Kap. 5 § Jordabalken jemte alla dertill hörande för-fatningar måtte upphävas."

Utskottet, som i förevarande utlåtande yttrat sig öfver alla dessa förslag, hade ansett Kongl. Maj:ts ofvanberörda nådiga proposition böra läggas till grund för lagstiftningen i de ämnen, hvarom här vore fråga, samt uti nedannämnda delar af utlåtandet gjort följande hemställanden, nemligen: *i 1:sta—4:de punkterna*, att förslagen till förordningen angående lagfart å fång till fast egendom, angående förändrad lydelse af 11 Kap. 2 § Jordabalken, angående upphörande af hembudsskyldighet och angående ändring af gällande stadganden om lagfart å fast pant måtte förändrade af Riksdagen bifallas; *i 5:te—8:de punkterna*, att Riksdagen måtte för sin del besluta vissa af Utskottet föreslagna ändringar i förordningsförslagen angående in-teckning i fast egendom, angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd; angående förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken och angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall; och *i 9:de punkten*, att förslaget till förordning angående särskilda protokoll öfver lagfarter, in-teckningar och andra ärenden måtte utan förändring af Riksdagen antagas.

Ang. fast egendoms lagförande och intecknande m. m.
(Forts.)

Varande af åtskilliga bland Utskottets ledamöter reservationer afgifna mot olika delar af nu omförmälda hemställanden, äfvensom särskildt af Rerr *Ribbing*, med hvilken Herr *Thomasson* instämt, mot alla de af Utskottet i ofvannämnda punkter tillstyrkta lagförslagen.

Efter det Kammaren, på framställning af Herr Talmannen, nu beslutit, att, sedan föredragning skett af § 1 i förslaget till förordning angående lagfart å fång till fast egendom, den öfverläggning, som i anledning af nämnda paragrafs innehåll kunde förekomma, skulle få omfatta icke allenast berörda förordningsförslag i dess helhet, utan äfven alla öfriga, i Utskottets utlåtande framlagda, sins emellan sammanhang egande förordningsförslag, blef nyssnämnda § 1 uppläst och ordet derpå lemnadt till:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern, Friherre De Geer, som anförde: Herr Talman, mine Herrar! Jemte det jag beklagar, att vid behandlingen af föreliggande fråga den chef för Justitiedepartementet, som kontrasignerat Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, icke längre är i tillfälle att här vara tillstädes för att försvara densamma, anhåller jag att åtminstone få tillkännagifva, det äfven jag, såsom hans efterträdare i embetet, lifligt önskar bifall till denna Kongl. proposition. Jag kan nemligen för min del icke inse annat, än att densamma innefattar väsentliga förbättringar i gällande lagstiftning angående lagfart och inteckning samt dermed sammanhängande ämnen. Jag vill i det fallet endast erinra om, huru, enligt det nya förslaget, sättet för lagfarten förenklas; huru förhållandena ordnas mellan gemensamma och specialinteckningar; huru så högst behöfliga föreskrifter lemnas angående den rätt, som tillkommer innehafvare af intecknad nyttjanderätt; huru utväg beredes att göra aftal om servituter mera betryggade än hittills; huru förmånsrätt beredes genom utmätning af fast egendom, och huru i allmänhet den nu gällande ofullständiga lagstiftningen i flera afseende kompletteras.

Den förnämsta och allmännaste anmärkning, som blifvit framställd mot detta Kongl. Maj:ts förslag, är att fastighetsboks-systemet icke genom detsamma blefve infördt. Införandet af detta system är ett mål, som äfven jag anser vara i hög grad eftersträfvansvärdt. Men nämnda omständighet synes mig dock icke innebära tillräckligt skäl för att vi skulle afsäga oss dessa förbättringar i lagstiftningen, som nu erbjudas. Det är, som jag tror, nästan ostridigt, att införandet af fastighetsböcker i vissa provinser icke genast låter sig göra, och olämpligt vore det väl att i ämnen af sådan beskaffenhet, som de ifrågavarande, hafva olika lagstiftning för olika delar af riket. Äfven med afseende å rikets öfriga provinser har åtminstone det öfvervägande antalet af sakkunnige förklaradt, att det vore, om icke rent af omöjligt, dock olämpligt att derstädes införa fastighetsböcker, förrän domstolsorganisationen på landet undergått någon förändring. Men äfven om man antog, att dessa svårigheter kunde öfvervinnas, och att det således är ett fel i det framlagda förslaget, att icke ett större steg till

fastighetsböckers införande blifvit taget, så synes det mig i alla fall, att man bör underlätta deras införande genom att på förhand åvägabrunga förändringar, som äro lika mycket påkallade, antingen fastighetsboks-väsentet införes eller icke. Det måste nemligen alltid vara lättare att sedermera bereda framgång åt ett lagförslag af mindre omfattning, än af ett som är mera omfattande, och af en mindre omfattning måste väl ett förslag om fastighetsböckers införande blifva, sedan andra nyss antydda, af behovet påkallade ändringar i förväg blifvit undangjorda.

Det enda skäl, som jag egentligen hört anföras, hvarföre ett antagande af denna lag skulle medföra något uppskof i en framtida lagstiftning om fastighetsböcker, skulle vara, att, om detta förslag blefve antaget, man icke vidare skulle finna sig så missbelåten med den lagstiftning, som sålunda åstadkommits, att man funne det angeläget att påskynda reformens fortgång. Men detta synes mig vara ett skäl, som väger åtminstone lika mycket i den motsatta vågskålen, som i den, i hvilket man velat lägga det.

Vidare skall jag be att få fästa uppmärksamheten derpå, att det förslag till ny utsökningslag, som för närvarande är under utarbetning i lagberedningen, naturligtvis är lämpadt efter den Kongl. proposition som nu blifvit aflåten i åtskilliga delar, som sammanhänga med lagstiftningen om inteckning.

Om nu detta förslag förkastas, måste antingen det nyssnämnda förslaget till utsökningslag omarbetas och lämpas efter nu gällande, erkändt ofullständiga och bristfälliga lagstiftning, eller också måste hela arbetet med utsökningslagen skjutas undan och hvila, till dess en ny omarbetning hunnit företagas med lagfarts- och inteckningslagarne, och således komme ett väsentligt uppskof att ske i ett lagstiftningsarbete, som i allt fall till följd af sig egen natur är underkastadt mycken tidsutdrägt.

Hvad åter vidkommer de förändringar i Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, som af Lag-Utskottet blifvit föreslagna, så har tiden icke medgifvit mig att deråt egna en så fullständig granskning, som jag skulle önskat; men äfven om så varit förhållandet, skulle jag icke ansett mig böra på förhand bestämdt yttra mig derom, enär grundlagen föreskrifver, att Högsta Domstolens yttrande bör öfverlagförslag infordras och naturligtvis också beaktas utaf fördraganden för justitieärenden, innan denne afgifver sitt yttrande inför Kongl. Maj:t. Jag öfverlemnar derföre åt Kammaren att sjelf öfverväga, huruvida dessa ändringar må anses vara af den vikt, att lagförslagets utgång i det hela bör derigenom äfventyras, ty möjligen skulle båda Kamrarne då icke kunna förena sig om ett beslut, eller ock kunde detta, vid granskning sedermera i Högsta Domstolen, i någon punkt finnas vara af den beskaffenhet, att sanktion å det hela icke kunde meddelas, hvarigenom uppstode nödvändighet att ännu en gång framlägga proposition i ämnet för Riksdagen.

Grefve Sparre: Det förslag till lag angående lagfart, som nu åter föreligger till Riksdagens pröfning, är, såsom Herrarne nog-

*Ang. fast
egendoms
lagförande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

Ang. fast
egendoms
lagfarande
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)

samt känna, detsamma, som redan för tvänne år sedan af denna Kam-
mare förkastades; och jag kan för min del icke inse något skäl, hvar-
före Kammaren nu skulle blifva af annan åsigt än då. Hans Excellens
Herr Justitie-statsministern har sagt, att de nu föreliggande förslagen,
om hvilka Hans Excellens yttrade sig i dess helhet, skulle innebära
väsentliga förbättringar. Jag vill lemna detta derhän i fråga om de
öfriga förslagen; vi sysselsätta oss nu egentligen och i första rummet
med lagfartslagen. Jag skulle önska erhålla upplysning i *hvad mån*
denna lag innehåller någon förbättring af den nuvarande lagstiftningen
i ämnet; i hvad afscende den nu föreslagna afviker ifrån den nu
gällande lagen. Samma svårigheter, samma brister, som nu förefinnas,
komma hädanefter att fortfara. Det skäl, som Rikets Ständer år
1860 anförde till stöd för sin anhållan om införande af fastighetsböcker,
var, att "eganderätten under den nuvarande lagstiftningen icke vore
betryggad", helst häfdelagen af den 14 Maj 1805 icke lemnade någon
säkerhet i det hänseendet". Jag kan icke inse i hvad mån det nu
föreliggande förslaget gör någon den ringaste ändring härutinnan.
Eganderätten betryggas ingalunda derigenom.

Vid granskningen af detta förslag uti Högsta Domstolen yttrade
en ledamot derstädes, att han "i fråga om lagfartens betydelse i
privaträttsligt hänseende icke kunde i förslaget finna ett klart angifvet
och med nödig skärpa begränsadt rättsbegrepp." Detta är också
onekligen hvad man först saknar uti denna lag. Der finnes till en
början icke uttalad någon grund för hela lagfarten, och man saknar
hädanefter som hittills något angifvande af ändamålet med lagfart, hvilket
likväl är af vigt för en riktig uppfattning af denna institution och
tillämpning af lagen derom.

Lagfartens ändamål är nemligen icke något annat än att genom
offentliggörande af öfverlåtelse af eganderätt gifva allmängiltighet åt
den genom aftalet vunna rättighet, d. v. s. gifva densamma egenskap
af sakrätt: rätt emot alla. Ett aftal sker nemligen emellan två eller
flera personer. Allmänheten kan icke anses pliktig att känna det emellan
dessa personer träffade aftal, följaktigen icke heller att respektera
köparens rätt, *förr* än denne *publicerat* aftalet. Genom offentliggöran-
det beredes således för hvar och en, som vill inlåta sig i ett aftal
om en fastighet, tillfälle att få kännedom om de förhållanden, hvar-
under den person, med hvilken han inlåter sig, besitter densamma.
Hvarje *öfverlåtelse* af en fastighet från en person till en annan skall således
offentliggöras, och detta sker genom inskrifning i för ändamålet upplagda
böcker, hvilka skola vara tillgängliga för en hvar. Ur dessa böcker
kan upplysning inhemtas om de förhållanden, under hvilka egendomen
innehafves, och från det ögonblick egendomsöfverlåtelsen är inskrifven
har egaren rätt att fordra, det andra skola känna och respektera den.
Man kan således icke utan skäl säga, att eganderätt, såsom *sakrätt*:
rätt att från saken afhålla andra: jus in re, såsom motsats till jus in
personam, vinnes genom lagfart. Det är i full öfverenstämmelse härmed,
som lagen stadgar: "att om någon öfverlåter fastighet till tvänne, den
öfverlåtelse skall gälla, hvarå lagfart först sökes."

För att nu ej hålla mig till allmänna satsar, öfvergår jag genast

till § 1 i det framlagda förslaget till förordning om lagfart å fång till fast egendom. Om ändamålet med lagfart är det jag nyss tog mig friheten angifva, hvarföre påbjuder lagförslaget lagfart af arf; arf är ingen öfverlåtelse. Vår nu gällande lag fordrar icke lagfart; och ej heller behöfs det. Ty vid arf öfvergår eganderätten icke från en person till en annan genom öfverlåtelse; den afdöde anses fortleva i arftagarens person, hvilken ansvarar för arflåtarens *personliga* förbindelser, och det blir således icke något *nytt* rättsförhållande. Arflåtarens eganderätt med alla de förbindelser, äfven de *personliga*, under hvilka han innehade fastigheten, öfvergår på grund af *lag* på arftagaren, och denna vinner icke *genom lagfarten* sakrätt. T. ex. om min fader, efter hvilken jag tagit arf och *lagfarit* dermed, före sin död öfverlätit sin fastighet till en annan person, så tager denne, *ehuru han icke lagfarit*, ifrån mig egendomen. Anteckningar i kyrkoböcker lemna nödiga upplysningar hvem som är arftagare, och publikation deraf erfordras ej.

Men lagfart af arf har dessutom en stor olägenhet med sig. Vid hvarje arfskiifte blifva nemligen då samtliga arfvingar tvungna att lagfara sina arfslotter, och således, om ett hemman delas mellan tolf personer, måste alla tolf lagfara sina lotter, lösa protokoll äfven för lagfart med mera dylikt. Men som det nu nästan aldrig händer att alla arfvingarne behålla sina lotter, utan gemenligen en eller annan af arfvingarne öfvertager flera eller färre af de andras lotter, så är det han eller de som skulle lagfara dessa delar af hemmanet. Att ålägga arfvingarne att lagfara med sina lotter är att onödigtvis besvära dem. Huru orimligt är det också icke att tvinga människor att onödigtvis lösa protokoll och öfverlasta registren, som skola föras, hvilket blir följden om alla arfvingarne der måste låta skriva in sina hemmansdelar för att sedermera å nyo lagfaras af de medarfvingar, åt hvilka större eller mindre andel deraf blifvit öfverlåtne.

Redan detta innebär ett så tydligt missförstånd af hela institutionen om lagfart, att det är tillräckligt för att redan af innehållet af 1 § visa, det författarne af lagen icke förstått ändamålet med en sådan institution.

Herr Justitie-statsministern yttrade vidare, att fastighetsboks-systemets införande onekligen vore det *mål*, hvartill vi borde sträfvä. Ostridigt är dock, säger han, att systemet för närvarande på många ställen icke kan införas, och det vore synnerligen olämpligt att på olika orter hafva olika lagar. Ja, visserligen; men samma olägenhet skulle blifva följden af Kongl. Maj:ts förslag, om det antoges oförändradt. Jag ber att i sådant hänseende få hänvisa till 23 §, sista momentet, af Kongl. Maj:ts proposition angående lagfart, der det heter: "Skulle med hänsyn till särskilda förhållanden i någon ort hinder möta mot förande af sådan bok, som i 18 § omtalas, må anstånd dermed af Konungen medgifvas." Kongl. Maj:t har således äfven funnit, att det för närvarande icke går an att införa de slags böcker eller register, hvarom här är fråga, i alla provinser. Den omständigheten utgör följaktligen intet hinder.

Ang. fast egendoms lagfart och intecknande m. m.
(Forts.)

Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)

Jag anhåller för öfrigt att i detta fall få lemna en upplysning. Då förslaget till införande af fastighetsböcker granskades i Högsta Domstolen, gjordes der åtskilliga anmärkningar mot detsamma, i synnerhet med hänsyn dertill, att sådana böcker icke skulle kunna införas i Dalarne och i Wermland. Kongl. Maj:t tillsatte med anledning häraf en komité för pröfning af frågan, och i denna komité ingick en härads-höfding från Wermland och en landssekreterare från Dalarne. Begge desse komitéledamöter uttalade sig, besynnerligt nog, för fastighetsboks-systemet, och ansågo, att lagstiftningen för betryggande af sakrätt i fast egendom otvifvelaktigt borde gå derhän, att specificerade fastighetsböcker upplades. De påvisade också sättet huru dessa fastighetsböcker skulle kunna införas i nyssnämnda begge provinser. Med ett ord, ofvanberörde begge komiterade *tillstyrkte* förslaget om fastighetsböckers införande och angåfvo sättet för tillämpningen deraf.

Om man på grund häraf får antaga, att införandet af fastighetsböcker med ett folium för hvarje fastighet verkligen *kan* ske i Dalarne och Wermland, hvilka provinser just angifvits såsom de, der detta skulle vara omöjligt, så torde deraf kunna slutas, att i andra delar af riket hinder deremot ej möta. Men Kongl. Maj:ts förslag att upplägga ett folium för hvarje hemman kan deremot icke realiseraras, åtminstone i Dalarne, der det icke finnes några *hemman*. Och lika litet anser jag det kunna tillämpas i Wermland, der hemmanens *storlek* lägger hinder i vägen deraf.

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern har sagt, att det öfvervägande antalet sakkunnige män yttrat sig *emot* fastighetsböckernas införande. Jag ber att i detta hänseende få göra en anmärkning. Hafva väl Herrarne i allmänhet hört, att en reform påyrkas från män af facket? Jag tror det ej. Vanligen är man så pass införlifvad med de åsikter, man från början omfattat och sedermera, så att säga, vuxit fast vid, att hvarje afsteg från dem af fackmännen betraktas med misstänksamma ögon och därför af dem oftast afstyrkes. Besynnerligt nog hafva emellertid i detta fall en af rikets hofrätter samt en minoritet inom en af de båda öfriga, bestående af personer, hvilkas skicklighet och kompetens förtjenar största aktning, tillstyrkt fastighetsbokssystemets införande.

Hvad innebär väl detta tal om omöjligheten att hos oss införa en institution, som finnes i nästan hvarje annat land i Europa, äfven der, hvarest jorden är mera styckad än hos oss, såsom förhållandet t. ex. är i Bayern med flera länders institution, som på 1840-talet inrättades i Sachsen, år 1848 i Danmark och år 1845 i Norge, hvilket sistnämnda land i detta fall är bäst jemförligt med vårt eget, ty der finnas lika litet som hos oss permanenta domstolar, en olägenhet, som i Norge afhjelpats på det sätt, att domaren håller ett ting i hvarje månad för så kallad tingsläsning, eller lagfarts- och inteckningsärendens behandling. En dylik åtgärd hafva fastighetsbokskomiterade ansett kunna och böra vidtagas äfven hos oss.

Hvad som kunnat gå för sig i Norge, hvars norra del är lika glest befolkad, som norra Sverige, och hvars förhållanden i öfrigt allmänligen kunna jemföras med våra; hvad som kunnat gå för sig i

Danmark, hvars förhållanden väsentligen likna södra Sveriges, det borde väl och hos oss kunna vinna tillämpning.

Herr Justitie-statsministern har vidare andragit, att, om nu föreliggande förslaget antoges, en grundval vore lagd, på hvilken fastighetsboks-systemet sedermera skulle så småningom kunna uppföras. Här- emot har blifvit invändt: att det skulle dröja väl länge, innan denna byggnad i sin helhet blefve färdig. Ja, i sanning, mine Herrar, det skulle dröja ganska länge. De register, hvilka det vore meningen att domstolarne skulle föra, och hvilka med afseende på hvarje hemman skulle innehålla ett folium för lagfarter och ett för in-teckningar, skulle blifva färdiga, hvad in-teckningarne angår, efter tio år, derest man bi-behölle skyldigheten att förnya in-teckningar, men hvad lagfarten be-träffar först mycket senare, äfven om det enligt min tanke orimliga förslaget om arfs lagfarande skulle blifva antaget. Jag ber att i detta fall få anföra ett exempel. De fastigheter, jag ärft efter min far, har jag nu redan inhaft två och trettio år — och jag känner mig så pass kry, att jag ännu skulle kunna hoppas få besitta dem i ytterligare 10 kanske 18 år. En tid af 50 år skulle således kunna beräknas för-flyta från det stadgande om arfs lagfarande antoges, innan fastighets-boken blefve fullständig.

Jag vill för öfrigt fästa uppmärksamheten på ännu en omständighet, nemligen det sätt, hvarpå dessa register skulle uppläggas och fullständigas. Härvid skulle så tillgå, att, då en person sökte lagfart å t. ex. $\frac{1}{4}$ mantal, skulle han i registret införas såsom egare dertill, utan att dock någon jemförelse samtidigt skulle göras med återstoden af hemmanet, och utan att någon kontroll utöfvades, huruvida denna person verkligen vore egare till $\frac{1}{4}$ af hemmanet. Samma förfarande skulle ega rum, då sedermera af olika personer söktes lagfart å en annan $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{10}$, $\frac{1}{150}$, o. s. v. af samma hemman. Om, sedan dessa lag-farter blifvit inskrifna, vid bråkens addering befunes, att hemmantalet icke blifvit öfverskridet, vore visserligen allt godt och väl, men om det deremot befunes, att lagfart beviljats å t. ex. $\frac{255}{250}$ af hemmanet, huru skulle det då gå? En kontroll vid bokens uppläggning är der-före nödvändig, men när och huru skulle den ske? I sådant hänse-ende hafva fastighetsboks-komiterade föreslagit, att domaren på landet med ledning af jordeboken, senaste mantalslängden och lagfartsproto-kollen för sista 20 åren skulle, om dessa handligar gäfve otvetydiga upplysningar i frågan, upplägga fastighetsboken i öfverensstämmelse med dem, samt att, derest tillförlitliga upplysningar på sådant sätt icke kunde vinnas, vederbörande skulle kallas till muntligt förhör och fastighetsboken sedan uppläggas i öfverensstämmelse med den utredning, som dervid kunde vinnas.

Om något tvifvel angående de rättigheter som skulle inskrifvas uppstodo, skulle alla jordegare inom häradet eller socknen inkallas, der-vid en utredning af förhållandet skulle ske, och på grund deraf kunde boken ändtligen uppläggas. Derefter skulle ett utdrag af densamma tillställas jordegaren, på det att han måtte komma i tillfälle att öfver-tyga sig om inskrifningens riktighet; sedermera, efter någon kortare klandertid, blefve boken färdig.

Ang. fast
egendoms
lagförändring
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)

Det är klart, att på detta sätt kunde åstadkommas reda i besittningen och trygghet i eganderätten. Det nu föreliggande förslaget utträttar i detta afseende ingenting; och, såsom jag förut sagt, på 50 år kan man icke antaga, att registret öfver lagfartsprotokollet skulle blifva fullständigt. Jag frågar nu, i hvilket afseende detta förslag kan anses befordra en så vigtig sak, som afses med fastighetsböckernas införande. Att det för närvarande står ganska illa till i fråga om eganderätt till fastighet, äro vi väl tenligen ense om, och derom är det mest oförtydbara vitsord afgifvet af en ledamot af Högsta Domstolen, som yttrar: "Knappast torde inom något annat område af civilagstiftningen en revision af gällande stadganden vara af behovet mera påkallad än i de delar, som afse egande-, pant- och nyttjanderätt till fastighet. Det otillfredställande skick, hvori vår lagstiftning i dessa delar sig befinner, har med oemotståndlig styrka trängt sig på allmänna rättsmedvetandet." Om vi således icke hafva något hopp att vinna detta ändamål förrän om 40 eller 50 år, så är det en klen utsigt till förbättring, och då vore det bättre att vänta ett par år och på en gång få en lag, som tillfredsställer oss, än nu genast en som lemnar utsigt att om 50 år vinna det önskade målet.

Dessutom vill jag erinra om en ganska vigtig omständighet. En lagberedning har sammanträd, för att omarbeta våra lagar. Det är klart, att, om den kodifikation, som egentligen åligger denna lagberedning, skall ske på ett tillfredsställande sätt, så böra först de vigtiga principer vara antagna, på hvilka lagarne skola grunda sig. Så tillgick det då 1734 års lag stiftades. Om Herrarne taga kännedom om den tid, som närmast föregick denna, så skola Herrarne fiuna den ena stora författningen efter den andra, grundande sig på samma principer, hvarpå 1734 års lag sedermera byggdes. Genom att nu antaga en lag, som icke stöder sig på några principer, skulle lagberedningen hänvisas till att bygga på samma principlöshet. Dess kodifikation skulle blifva lika med en sammanställning af lagstadganden, som sakna nödigt sammanhang, och den "skärpa i rättsbegreppen." hvarpå hvarje lag, om den skall motsvara sitt ändamål, måste grunda sig. Ur dessa synpunkter anser jag således lagen antagande *nu* ej önskvärdt.

Det har vidare blifvit yttradt, att det är nödvändigt att antaga lagen därför, att förslaget till utsökningslag är bildadt derefter. Såvidt jag vet, är lagberedningen ännu icke färdig med sitt förslag till utsökningslag. Men i ett fall är sammanhanget emellan denna gren af lagstiftningen och den som rör eganderätt till fastighet ej så stort att, äfven om förslaget till utsökningslag vore utarbetadt i öfverensstämmelse med detta, någon betydligare omarbetning af det förra skulle föranledas deraf, att detta nu ej antages.

Man torde tilläfväntas invända, att det kunde vara likgiltigt, om vi väntade några år, ja, till och med 50, på en förbättring i lagarne, blott vi då kunde hoppas på fastighetsbokssystemets antagande. Herrarne torde påminna sig den högljudna klagan, som under 1860-talet fördes öfver bristen på förlagskapital, som jordbrukaren i allmänhet led utaf. Det var just samma känsla, som i det öfriga Europa framkallade

de förändringar i lagstiftningen angående eganderätt och hypotek i fastighet, som det ena landet efter det andra under de senare trettio åren vidtagit. Om vi nu, i olikhet med dessa länder, skulle bibehålla samma oefferrättighetstillstånd, som vi nu hafva, så skulle resultatet blifva, att den första gång, som en penningkris hotar oss, det kommer att kännas på samma sätt som på 1860-talet.

Då andra länder med större kapitaltillgångar känt sig nödsakade att, till följd af jordegarnes klagomål, vidtaga förändringar i sin kreditlagstiftning för den fasta egendomen, måste vi äfven göra det. Såsom exempel på det omdöme man i utlandet hyser om våra nuvarande bestämmelser i detta afseende, kan jag anföra, att, då vid penningtransaktioner med utlänningar fråga uppstått om den säkerhet, man för ifrågasatt lån kunde velat lemna, och som bestämt i in-teckning, har svaret blifvit: "Nej, Ni svenskar hafva i detta afseende så besynnerliga lagar, att man nödvändigt måste vara jurist för att kunna bedöma en in-tecknings värde". Ja, vi behöfva icke en gång gå längre än till våra egna bankinrättningar för att få samma svar; ty, om man i en sådan vill hypotisera en in-tecknad revers och för sådant ändamål vänder sig till verkställande direktören, gennämmer denne: "kom igen om några dagar, skall herrn få svar. Vi måste nemligen först rådgöra med vår jurist". In-teckningen är för det närvarande ett papper, som ej går i penningemarknaden, emedan man ej kan pröfva den erbjudna säkerhetens beskaffenhet. Men om hvar och en genom en blick i fastighetsboken sjelf kunde öfvertyga sig derom utan att behöfva rådfråga någon jurist, skulle förhållandet blifva helt olika; och det förslag som i detta hänseende blifvit uppgjort — jag vet ej, om Herrarne haft tillfälle att taga del deraf, men det finnes eljest här — är af den beskaffenhet, att man endast behöfver slå upp gäldenärens fastighetsfolium för att sjelf kunna öfvertyga sig om hvad rum hypoteket innehafver i förhållande till andra sådana, som gravera fastigheten, och dymedelst genast få klart för sig detsammes värde. Vill man deremot, såsom nu är förhållandet, lemna en utlänning eller hvilken annan person som helst en in-teckningshandling såsom säkerhet, tager han ogerna emot den; och jag förmodar att Herrarne gjort samma sorgliga erfarenhet som jag, att en vaxel emottages hellre i en bank än sistberörda säkerhetshandling, hvilken eljest borde vara den bästa man kunde erhålla. Härtill kommer att tillgången på obligationer trycker på fastighetsin-teckning. Detta har nödsakat lagstiftningen i andra länder att vidtaga åtgärder till fastighetskreditens betryggande. I detta afseende söker man att göra rättsförhållandena så åskådliga, att penninginstitutionerna ej vidare skola, såsom nu är förhållandet, behöfva rata in-teckningar och emottaga ett sämre kreditpapper. Derföre är frågan så vigtig; och jag anser af sådant skäl, att det är bättre att vänta ett eller par år, till dess öfvertygelsen om fastighetsboks-systemets lämplighet mognat, och man funnit, att det går lika bra att införa detta system hos oss som i andra länder, än att genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag få nöja oss med en halfmesyr, åtminstone under ett halft sekel. Hvilken upplysning skall man nemligen kunna vänta sig erhålla af det nu föreslagna registret? Herrarne torde

Ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.*
(Forts.)

hafva sig bekant att ett hemman mången gång kan vara deladt mellan 30 delegare eller så — i Skåne har jag specielt reda på 2 hemman, hvilka egas af 2 à 3 hundra personer — och under sådana förhållanden torde det blifva svårt att af registret, hvilket på ett folium skall upptaga alla egarnes namn, kunna i hast hemta upplysningar om en eller fleres af dem eganderätt till någon eller några delar af hemmanet. Vill man vidare hafva reda på, i hvad mån hemmansdelarne äro graverade med inteckningar, måste man gå till ett annat register, som äfven på ett blad upptager alla hemmanet med dess många delegare rörande inteckningsärenden.

Om detta lagförslag kommer att antagas, skall utfärdandet af gravationsbevis blifva för domaren ett ungefärligen lika odiöst arbete som för närvarande. Han torde låta sökanden, såsom nu understundom är fallet, vänta derpå en eller annan månad, eller också lemnar han helt enkelt denne en afskrift af hemmanets hela folium, med uppmaning: "Sök sjelf reda på, hvad ni behöfver"; detta hände mig sjelf, då jag begärde gravationsbevis öfver en hemmansdel, hvarifrån jord skulle exproprieras för anläggandet af en jernväg. Då jag dermed ej kunde åtnöjas, åtog sig domaren godhetsfullt sammankalla alla delegarne, och efter deras upplysningar uppräta ett sådant bevis, hvilket han lemnade mig, under yttrande: "Jag ansvarar ej för att det är riktigt, men så, som der står, hafva delegarne uppgifvit gravationerna". Men dessa olägenheter äro icke de enda, som försvåra emottagandet af en inteckning såsom säkerhet. Det finnes en hel mängd andra, och främst bland dem står den osäkerhet, hvari man sväfvar, huruvida den skuldsedel för hvilken inteckning beviljats, verkligen är äkta. För två månader sedan kommo till mig tvänne ledamöter af en bankstyrelse i Wenersborg och visade mig ett papper. "Se här är en inteckning, som vi tagit emot, men man påstår, att den är grundad på en falsk revers. Kan sådant vara möjligt och hvilket ansvar skall väl drabba den domare, som gjort sig skyldig till ett sådant slarf"? Jag svarade, då jag fann att två vittnens namn voro tecknade å reversen, att domaren varit i sin goda rätt och icke kunde ställas till ansvar, äfven om de handlingar, hvarpå inteckningen grundade sig, befunnes falska. Några dagar derefter visade man mig ytterligare en inteckning af tvetydig beskaffenhet, emedan klander uppstått emot eganderätten, och direktionsledamöterna, som på god tro mottagit dessa inteckningar, hvilka i sjelfva verket icke voro någonting värda, sade, att hvad de bestämdt för framtiden skulle iakttaga, det var att icke vidare taga emot några inteckningar. Sådana bedröfliga följder kan lagstiftningen medföra, då den icke tillfredsställer behöfvat utan tvärtom uppmarmar bedrägeriet, och det synes mig under sådana omständigheter högst maktpåliggande, att representationen, som redan trenne gånger inför Kongl. Maj:t tillkännagifvit sin önskan om fastighetsböcker, icke nu låter nöja sig med ett förslag, som — för att begagna ett vanligt uttryck — är "hvarken hackadt eller malet".

Mot införandet af fastighetsböcker har man egentligen icke kunnat framställa någon annan anmärkning, än att det skulle vara "omöjligt" att uppräta dem. Komitén har dock föranstaltat om en sådan bok

för ett helt härad, nemligen för Bollebygds härad, och jag är i tillfälle att här visa densamma för Herrarne. Den domare, som upprättade boken, hade den färdig på mindre än två månader. Vi skildes åt i Juli, och då jag i September besökte honom, var boken färdig. Han hade under denna korta tid icke allenast upprättat boken efter protokollerna, utan äfven hållit nödiga sammanträden i orten, och folket gladda sig högligen öfver dessa sammanträden, der de fingo reda på sina eganderättsförhållanden. Det har således visat sig kunna gå för sig att verkställa en sådan reform, och denna på så kort tid uppgjorda fastighetsbok, om hvilken Herrarne här kunna taga kännedom, var till och med onödigt vidlyftig. Äfven de minsta lägenheter hafva i densamma erhållit 3 folier, men då icke särdeles många inteckningar kunna vidlåda dessa små lägenheter, så torde flera sådana kunna inrymmas på ett folium.

Jag ber om förlåtelse, att jag blifvit något lång i mitt anförande, men jag har ansett af vigt att visa, det saken verkligen icke är så omöjlig, som man velat göra den. Jag har framhållit, att just i de provinser, för hvilka man anser upprättandet af fastighetsböcker möta största hinder, der hafva både domhafvande och landsekreterare förklarar saken möjlig; jag har visat en dylik bok för ett härad, uppgjord på en förvånande liten tid. Jag har vidare nämnt, att en af rikets tre Hofrätter ansett saken möjlig, och jag har slutligen påpekat, att våra grannstater, hvaraf en har enahanda domstolsinstitution som vi, redan hafva infört fastighetsböcker. Jag kan då ej förstå, hvarföre införetandet af sådana böcker äfven hos oss skulle möta oöfvervinneliga hinder; att ett viktigt mål derigenom vinnes torde icke kunna bestridas, och har icke heller blifvit bestridd. Kostnaden bör, enligt hvad komitén beräknat, icke blifva synnerligen stor. Jag skulle gerna åtaga mig uppdraget på entreprenad för hela riket och icke begära mera än 150,000 kronor, oberäknadt kostnaden för sjelfva böckerna, då jag väl förmodar, att de i den Kongl. propositionen omförmälda registren ej heller skulle kunna åstadkommas utan kostnader.

Jag tillåter mig således återgå till den första paragrafen och vördsam samt yrka afslag å densamma, på den grund att hela systemet icke är tillfyllestgörande, att vidare förslaget icke är byggt på en riktig princip, och slutligen att lagfart af arf är öfverflödigt och skulle för befolkningen komma att medföra väsentliga olägenheter, då det skulle tvinga arfvingar att onödigtvis lagfara med sina små arfslotter och deröfver föra protokoll. Det kan så mycket mindre vara lämpligt, som fastighetsböckerna härigenom komme att fullklottras med namn, hvarigenom svårigheterna skulle blifva än större att hålla reda på eganderättsföljden. Jag tror icke, att en dylik institution kommer att helsas med bifall, och jag får derföre för min del yrka afslag till en början å 1 §.

Herr Philipsson: De stora fördelar, Kongl. Maj:ts nådiga förslag till lagfarts- och inteckningsväsendets ordnande m. m. innebära, hafva redan af Hans Excellens Herr Justitie-statsministern blifvit så fullständigt framhållna, att jag saknar all anledning att derutinnan göra

*Ang. fast
egendoms
lagfärande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

Ang. fast egendoms lagfärande och intecknande m. m.
(Forts.)

något tillägg. Jag skulle följaktligen undvika att begära ordet, om icke af Herr Grefve Sparre blifvit uttalade åsigt, hvilka itererade gånger inom Utskottet blifvit vederlagda, men hvilka, inom Kammaren framlagda, nödga mig att äfven här inlåta mig på en vederläggning, som jag vill hoppas med samma framgång som inom Utskottet.

Det är ingalunda något nytt, som Herr Grefven i saken anför; ty, om man genomläser riksdagsprotokollen för år 1873 vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition rörande lagfartsväsendet, äfvensom vid diskussionen angående Utskottets deröfver afgifna utlåtande, så skall man ganska troget återfinna nästan allt, hvad han nu andragit och, om man ytterligare genomläser det anförande, hvarmed han i år helsade Kongl. Maj:ts föreliggande proposition, så utgör detta endast en rekapitulation af hvad han 1873 anförde. Att inlåta mig i ett fullständigt bemötande af allt hvad Grefve Sparre framhållit, faller mig icke in, emedan jag fruktar att derigenom allt för mycket taga Kammarens tid i anspråk; men några punkter, som jag antecknat, vill jag dock upptaga till besvarande, icke derföre, att det icke redan vid föregående tillfällen skett, men af det skäl, att, då den ärade talaren tyckes hafva lemnat denna vederläggning åt glömskan, det kan vara lämpligt, att jag återupplifvar minnet deraf.

Herr Grefven började sitt anförande med det förklarande, att lagfart af arf är en orimlighet. Detta beror nu på hvad man menar med lagfart; och Grefve Sparre beklagade att uti det föreliggande förslaget lagfartens betydelse icke finnes bestämdt angifven. Det har emellertid så många gånger blifvit framhållet, att det ingalunda är lämpligt att inrymma definitioner uti sjelfva lagen; och jag hemställer, huruvida uti våra nu gällande lagstadganden finnes upptagen någon definition om lagfart. I *praktiken* har man tolkat lagfart såsom ett medel att afskära börsanspråk; men jag tror ej, att detta är yttersta meningen i 1734 års lag, ty om man håller sig vid Jordabalkens stadganden i 1 Kap., der man i 1 § finner angifna, hvilka de särskilda fången äro, så heter det i 2 §: "Köp, skifte, och gåfva skola skriftligen ske med tvegge manna vittne och de vilkor deri sättas, hvarå samma köp, skifte eller gåfva sig grundar, och sedan lagföljas å den ort der hvardera är beläget, som framdeles skils" etc. Jag tror derföre icke, att man kan säga, det hela ändamålet med lagfart enligt 1734 års lag är att afskära börsrätten, tvärtom tror jag lagfarten hufvudsakligast afser den offentlighet, hvarje fång derigenom bör få. Men väl kan man säga, att, sedan börsrätten upphört, man i väsentlig mån kan förkorta lagfartstiden, hvilket man ju nu har för afsigt att göra. Detta utgör en af de stora fördelar, som antagandet af det nu framlagda förslaget skulle komma att medföra.

Den andra fördelen består deruti, att alla fång skola lagfaras; och då Grefve Sparre återoppar 1860 års skrifvelse till Kongl. Maj:t samt framhåller, att man då önskade erhålla fastighetsböcker, så tillåter jag mig upplysa, att omförmälda skrifvelse angifver två särskilda utvägar för betryggande af jordbesittningen, nemligen: ett offentligt kungörande af hvarje ombyte af egare till fast egendom samt införande af sådana grund- och hypoteksböcker, som i flera främmande

länder blifvit antagna. Således har just Riksdagen sjelf uti nyssnämnda skrifvelse begärt, att alla fång skola lagfaras, hvilket väl också är nödvändigt, om man verkligen vill, att fullständiga fastighetsböcker skola anskaffas; och detta hafva äfven 1867 års komiterade ifrågaställt. I 3:dje kapitlet af deras förslag till lag om inskrifning i fastighetsbok heter det ju: "Hvar som genom köp, byte, gåfva, testamente, arf, gifterätt, skattelösen af kronojord eller annorledes med eganderätt åtkommer fast egendom, söke lagfart å fånget vid den rätt, hvarunder egendomen lyder"; och vid motiveringen af denna bestämmelse säga komiterade sjelfva, sidan 38 i utlåtandet: "På det fastighetsboken må uppfylla sitt ändamål och för hvarje tidpunkt innefatta säker upplysning om den, som eger att för en uppgifven fastighet svara och tala, är nödvändigt, att *alla* fång, ej allenast sådana, som grunda sig på aftal eller förordnande, utan ock de, som härleda sig från *lag*, skola i boken inskrifvas." Arfsfånget är just ett sådant fång, som härleder sig från lag. Då Grefve Sparre nu blifvit sin inom komitén uttryckta åsigt otrogen och i sin motion vid innevarande riksdag om antagandet af komiterades förslag uteslutit arf från de fång, som skulle lagfaras, må detta således stå för hans räkning, men öfrige fyra komiterades åsigt, har han icke kunnat återkalla, helst tvänne af dem affidit, och de öfriga begge, mig veterligen, icke afvikit från komiténs mening. För öfrigt är det uppenbart, att, om man verkligen vill hafva fullständiga fastighetsböcker rörande eganderätten, ingen länk i den kedja, som härför erfordras, får saknas.

Grefve Sparres skildring af de olägenheter, som skulle uppkomma genom antagandet af Kongl. Maj:ts förslag om lagfart med arfsfång, är, synes det mig, mycket öfverdrifven. Man har förut ifrågasatt, att arfskiften skulle till domstolarne ingifvas, i ändamål att inprotokolleras. Grefve Sparre har nu sagt, att lagfart med ärfd fastighet skulle blifva allt för kostsam för vederbörande, således alldeles detsamma som han 1873 anmärkte mot Kongl. Maj:ts då framlagda lagfartslag. Men Herr Grefven har glömt, att den tiden fastebref skulle hafva meddelats, i fall förslaget då hade blifvit lag; nu deremot skulle detta icke komma att bli förhållandet, enär, enligt Kongl. Maj:ts förslag, inga fastebref, utan endast lagfartsbevis, skola utfärdas, till följd hvaraf och då, vid den nya reglering af härads höfdingelönerna, som i fjor egt rum, lösen för fastebref utbyttis mot stämplat papper till motsvarande belopp, men arfskiften äro fria från stämplat papper, någon vidare utgift för ifrågavarande lagfartsåtgärd icke kan ifrågakomma än lösen för protokollet i ärendet jemte lösen för nyss omnämnda lagfartsbevis, tillhoppa utgörande en obetydlighet.

1860 års Riksdag begärde visserligen hos Kongl. Maj:t uppläggandet af fullständiga fastighetsböcker; men om icke detta stora mål på en gång kan viinnas, icke ligger väl deri något skäl till att icke söka gradvis, i den mån sådant låter sig göra, uppnå detsamma. Jag för min del tror åtminstone, att det senare sättet är det rätta, här såsom annars; och skulle man förfara på det motsatta sättet och genast vilja taga steget fullt ut på en gång, i enlighet med fastighetsboks-komiténs förslag, så är jag öfvertygad, att klagomålen deröfver skulle

Ang. fast egendoms lagfart och utvecklande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfärande
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)*

blifva ganska svåra. Herr Grefven sade, att fastighetsböckernas uppläggande kunde ske ganska lätt och för ett billigt pris. Jag deremot får förklara, att jag af i detta afseende fullt kompetente personer, domare på landet, hört uppgifvas, både att kostnaderna skulle blifva ganska betydliga och arbetet med böckernas upprättande ganska drygt — de hafva i sistnämnda hänseendet förklarat sig behöfva tjenstledighet under en tid af två år. Vid sådant förhållande måste det väl vara skäl att gå sakta och försigtigt till väga. Om man också i likhet med Grefve Sparre skulle vilja kalla de af Kongl. Maj:t föreslagna böcker endast för ett register, skulle man väl derföre ej kunna påstå, att icke förslaget om dessa böckers uppläggande är ett steg i den rätta riktningen, och att, innan man griper sig an med de fullständiga fastighetsböckerna, det kan vara nyttigt att förut hafva haft de nu föreslagna.

Grefve Sparre anmärkte, att det af Kongl. Maj:t föreslagna fastighetsboksystemet vore särdeles misslyckadt i det hänseendet, att man i detsamma frångått den princip, som ligger till grund för detta system, att nemligen sakrätten icke vinnes genom sjelfva aftalet emellan kontrahenterna, utan först medelst inskrifningen. Ja! detta är visserligen en sanning; men häruti ligger, enligt mitt förmenande, en stor förtjenst i Kongl. Maj:ts förslag. Ty det hade varit ganska betänkligt, om den nya lagstiftningen kastat öfver bord den hittills följda principen, att sakrätterna, eganderätt och nyttjanderätt förvärfvas genom det i laga ordning upprättade aftalet, samt att offentliggörandet endast åsyftar rättigheternas betryggande. Uttrycket "fastighetsboksystemet" begagnas uti en dubbel bemärkelse, dels nemligen *den*, att dermed afses användandet af de så kallade *fastighetsböckerna* och dels äfven *den*, att dermed åsyftas jemväl den af Herr Grefve Sparre förordade *princip*, beträffande sakrätterna. Det är endast i förstnämnda bemärkelse, som vi böra önska systemets införande uti vår lagstiftning.

Herr Grefven yttrade, att de nya fastighetsböckerna bland annat skulle medföra den olägenheten, att i dem icke skulle kunna upptagas andra fastigheter än hela hemmansnummer. Någon anledning till ett dylikt påstående har jag dock icke kunnat finna i det Kongl. lagfärförslaget; tvärtom, så väl i detta förslag som i förslaget till in-teckningslag såges uttryckligen, att Kongl. Maj:t framdeles skall meddela närmare bestämmelser rörande sättet för fastighetsböckernas förande. Intet enda ord förekommer i någotdera förslaget, som kan tydas derhän, att endast hela hemman skulle intagas i fastighetsboken; der talas icke ens om några hemman, utan der användes i stället öfver allt uttrycket "egendom", och om det också icke låter sig göra, att genast från början lemna hvarje egendom ett särskildt folium, så lär väl detta kunna ske sedermera lätt nog. Grefve Sparre trodde visserligen, att detta ej skulle låta sig göra förr än må hända om femtio år, kanske icke ens då. Jag svarar derpå, att, fastän det visserligen är svårt att vara spåman, man dock kan antaga, som alldeles säkert, att, om man icke vidtager förberedande åtgärder för det slutliga stora målets vinnande, det skall komma att dröja ännu mycket längre än

femtio år förrän detta ernås, under det i motsatt fall man redan efter kanske tio års förlopp, sedan alla nuvarande gravationer samt de, hvilka under tiden tillkommit, hunnit i inteckningsboken inskrifvas, skall finna, att tillvaron af ett dylikt register i betydlig mån kommer att underlätta uppläggandet af de slutliga fastighetsböckerna, helst äfven lagfartsboken härtill skall i hög grad bidraga, samt beträffande sådana egendomar, som under nämnde tid icke varit föremål för lagfart, fullständigas af inteckningsboken, deri de flesta egendomar — ty huru många äro väl fria från all gravation? — jemte deras egare, skola befinnas upptagna. Hvad som derefter saknas, skall, med ledning af mantalslängderna, lätt nog kunna af domaren kompletteras. Dessutom hafva vi ju en lagberedning, som är i full verksamhet, och som väl inom nästa tiotal år skall hafva skaffat oss ett bättre och på ett annat sätt, än det nuvarande, ordnadtt rättegångsväsende. Civillagen skall då också lättare kunna revideras; och finnes något att förbättra i den nu ifrågavarande lagen, skall äfven detta låta sig göra.

Herr Grefven talade om det bristande förtroende, våra hypotekshandlingar nu röna hos utländingen. Att så i viss mån är förhållandet, är visserligen sant; men härmed är dock icke så farligt, allt sedan den tysta förmånsrätten för myndlingars medel blifvit afskaffad. Den kredit våra hypoteksbanksobligationer i utlandet åtnjuta, bevisar dessutom, att utländingen icke, åtminstone i allmänhet, hyser något misstroende mot våra fastighetsförhållanden. Att utländingar icke gerna *direkt* diskontera våra inteckningshandlingar, är för öfrigt alldeles icke besynnerligt; tvärtom ligger det i sakens natur, att de ej skola mottaga dem med samma förtroende som de emottaga hypoteksbankens obligationer. Vi sjelfve skulle säkerligen handla alldeles på samma sätt, om det vore fråga, att vi skulle låna utländingen penningar mot den fastighetssäkerhet han, enligt sitt lands lag, kunde erbjuda; preussaren eller sachsaren t. ex. skulle säkerligen, oakadt det förträffliga sätt, hvarpå fastighetskrediten i dessa länder uppgifves vara genom lag ordnad, hafva rätt svårt att hos personer i Sverige, mot säkerhet af i fast egendom intecknade enskilda skuldsedlar, kunna erhålla ett lån, äfven om han kunde uppvisa det af Grefve Sparre omtalade dokument. Det är i allmänhet icke heller förhållandet, att handlingar, hvilka för sin giltighet förutsätta eu viss strängt formel behandling, utom det land, der denna behandling kommit dem till del, åtnjuta samma förtroende som inom detsamma. Att begära någon ting dylikt är derföre, som jag tror, att begära allt för mycket.

Grefve Sparre talade äfven om de många förfalskningar, som skulle kunna blifva en följd af den nya lagen, likasom af den nuvarande. Med anledning deraf vill jag endast säga, att, så vidt jag förstår, fastighetskomiterades förslag lika litet som Kongl. Maj:ts förslag eller något annat skulle kunna förekomma förfalskningar; hvad som i det fallet kan åtgöras, har blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget genom den föreskrift, att afskrift af hvad som i hvarje ärende blifvit uti boken antecknadtt skall å protokollsutdraget meddelas, hvarigenom den enskilde kommer i tillfälle att göra sig, så vidt ske kan, för-

Ang. fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

Ang. fast egendoms lagförande och intecknande m. m.
(Forts.)

vissad om handlingarnes giltighet. Beträffande åter böckernas ovilkorliga vitsord, så har ett sådant hvarken af Kongl. Maj:t eller af fastighetskomitéen blifvit ifrågasatt. Komitéen har i detta hänseende åtnöjt sig med att uttala den önskan, att de af komitéen föreslagna böcker med tiden skulle kunna tillerkännas ovilkorligt vitsord. Min öfvertygelse är ock, att *de* fastighetsböcker, hvilka vi framdeles, till följd af den nu föreslagna lagstiftningen, kunna emotse, skola komma att få detta vitsord, och att sålunda ganska välgörande ändringar för den svenska fastighetskrediten skola uppspira.

Grefve Sparre antyde äfven, att lagberedningen borde yttra sig om förslaget; men då Hans Excellens Herr Justitie-statsministern förklarar, att dess genomförande så fort som möjligt vore af största vikt för den nya utsokningslagens utarbetande och äfven i andra hänseenden, synes mig icke denna omständighet vara af beskaffenhet, att man endast på grund deraf borde rycka lagberedningen från sin nuvarande verksamhet. Lagstiftningsarbetet skulle försvåras, om Riksdagen på detta sätt oupphörigen begärde det ena förslaget från regeringen efter det andra i en och samma sak. Man klagat så ofta öfver de skiljaktiga meningar, som inom lagskipiingen förekomma; men då lagförslag, sådana som de nu föreliggande, hafva till syfte att, genom tydliga bestämmelser i sådana fall, der meningarne, till följd af dels lagens ofullständighet och dels dess otydlighet, varit delade, åstadkomma enhet i domsluten, då vill man ytterligare uppskjuta deras antagande.

Då Kongl. Maj:t vid 1873 års riksdag framlade sitt förslag till lagfartslag, anfördes såsom skäl för afslag derå, att något förslag till ordnande af inteckningsväsendet icke förelåg; och förslaget blef afslaget. Då Kongl. Maj:t nu framlagt förslag till lagar om så väl *lagfart* som *inteckning*, har han således gått Riksdagens år 1873 uttalade önskan till mötes. Återstår nu för Riksdagen, att, då det år 1873 för afslaget anförda hufvudskälet förlorat sin kraft, visa, huruvida den verkliga vill en reform, som den sjelf af den andra statsmakten begärt.

Jag skulle kunnat hafva mycket mera att anföras; men jag vill icke längre trötta Kammarens tålmod, utan siutar med att uttrycka den önskan, att Hans Excellens Herr Justitie-statsministeren uppmaning till Kammaren att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, måtte af Kammaren behjertas och vågar således hemställa om bifall till den nu föredragna första paragrafen af förslaget till "Förordning angående lagfart å fång till fast egendom".

Med Herr Philipsson instämde Herrar *J. Rundbäck, Östergren, Nils Pettersson* och *Ivar Månsson*.

Herr Thomasson: Sedan jag genom att instämma uti Herr Ribbings reservation antydt min uppfattning af föreliggande lagförslag, sådant det blifvit framställt i Lag-Utskottets betänkande N:o 19, så vill jag nu i största korthet betrakta samma förslag från rent praktisk synpunkt.

Som man vet, låg anledningen till 1860 års Riksdags skrifvelse

uti den allmänt kända och öfverklagade osäkerheten i afseende på egande-, pant- och nyttjanderätten till fast egendom, och Rikets Ständer uttalade dervid den äsigten, att någon större trygghet i detta hänseende icke stode att erhålla med mindre än att i vår lag infördes den föreskrift, att hvarje aftal om fast egendom skulle offentliggöras och för sådant ändamål inskrifvas i en särskild s. k. fastighetsbok eller, såsom den i berörda skrivelse kallas, grund- och fastighetsbok, iurättad i öfverensstämmelse med den i andra länder införda. Det var ock med hänvisande till det allmänt erkända behovet af förändrade bestämmelser om sakrätter i fast egendom samt för åstadkommande af största möjliga ordning, reda och säkerhet i berörda hänseende, som Kongl. Maj:t år 1873 afgaf ett förslag i detta ämne och sedermera, då detta icke antogs, lätit för denna Riksdag framlägga det nu ifrågavarande förslaget.

Den måttstock, hvarefter detta förslag bör mätas är sålunda, huruvida förslaget afhjelper den nu befintliga osäkerheten, eller åtminstone minskar den. Vår nuvarande lag är nemligen så litet betryggande i afseende på eganderättsförhållanden, att det kan inträffa, att, sedan jag köpt en fastighet och derå i laga ordning erhållit uppbud och fasta, samt betalt köpeskillingen ända till sista skärften, en annan person 70 år derefter framkommer med påståendet, att egendomen icke tillhör mig, och detta med den påföljd, att jag eller min rättsinnehafvare nödgas frångå egendomen såsom varande af mig orätt fångat gods, och att såsom följd deraf de in-teckningar, som i egendomen under tiden beviljats, äro af noil och intet värde. Men, mine Herrar, precisst detsamma kan inträffa, äfven om det nu föreliggande förslaget upphöjes till lag.

Det skulle kunna hända, att en egendom, som jag ärligen köpt och betalt, efter 85 år eller till och med ett sekel förklarar vara en annans tillhörighet. Om under denna tid någon beviljar egaren ett lån af t. ex. 10,000 kronor mot första in-teckning i fastigheten, som jag antager vara värd 100,000 kronor, så kan det inträffa, att denne långifvare, oaktadt han i denna säkerhetshandling bör hafva den största trygghet att återfå sina penningar, icke derpå får ut ett enda öre. Nu ligger det nära till hands att antaga, att, då man lagstiftar i det väsentliga ändamål att afhjelpa den osäkerhet, som förefinnes i afseende å eganderätten, men dervid bibehåller just de lagbestämmelser, hvaruti denna otrygghet har sin grund, någon annan anledning dertill ej kan förefinnas, än att någon större säkerhet, än vi nu hafva, i sjelva verket ej står att vinna. Emellertid hafva snart sagdt alla europeiska kulturfolk, och särskildt ber jag att bland dem få nämna våra grannländer Norge och Danmark, förstått att vinna denna säkerhet i fråga om eganderätt till fast egendom genom att adoptera fastighetsbokssystemet; och jag vågar påstå, att samma förman kan förvärfvas af oss genom att åt de af Kongl. Maj:t nu föreslagna fastighets- och in-teckningsregister gifva fullt vitsord. Låt dem blifva officiella handlingar, föreskrif att hvarje fång skall i dessa handlingar inskrifvas och bestäm derjemte, att, om icke ett fång, som är inskrifvet i fastighetsregistret, inom viss kort tid, t. ex. tio år,

Ang. fast egendoms lagförändring och in-tecknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.*
(Forts.)

klandras, något klander mot sådant fång icke vidare får ega rum. Jag är icke blind för att en fastighetsbok, inrättad i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, icke erbjuder all den enkelhet och klarhet samt den lätta öfverskådligheit som så kallade specificerade fastighetsböcker, hvilka hafva sitt särskilda folium för hvarje sjelfständig fastighet i enlighet med det af 1867 års komiterade utarbetade förslag; men jag vågar icke förorda införandet af så beskaffade fastighetsböcker, då snart sagdt alla sakkunnige hafva förklarat, att en sådan åtgärd icke för det närvarande är möjlig, helst samma säkerhet, som med dessa böcker afses, i allt fall kan vinnas genom fastighetsregistret, om blott dessa blifva officiela handlingar med fullt vitsord.

Men, säger man, det är just detta som icke kan ske: man kan icke gifva fullt vitsord åt både fastighetsboken och lagfartsprotokollet, man kan icke gifva samma vikt och betydelse åt två handlingar, som afhandla samma rättsförhållande, man måste nödvändigt gifva företräde åt den handling som innefattar beslutet, d. v. s. lagfartsprotokollet. Jag kan för min del icke inse, hvarför man icke kan gifva officiell karaktär åt båda handlingarne. I Danmark och Norge har man verkligen sådana handlingar som motsvara fastighetsböcker och lagfartsprotokoll, men det finnes icke någon bestämmelse om att icke båda dessa hafva fullt vitsord. Och någon olägenhet deraf har icke försports. Något ur teoretisk synpunkt oegentligt ligger icke deruti och det innebär icke heller något nytt för oss i praktiskt hänseende. Såsom vi veta, är gravationsbevis en officiell handling som eger vitsord liksom inteckningsprotokollet, hvaraf det utgör ett utdrag. Men om man nu emellertid icke skulle vilja gå in på att gifva lika betydelse åt dem, så vet jag icke, hvarför man icke skulle kunna, såsom äfven är föreslaget, göra denna fastighetsbok, detta register till sjelfva den originalurkund, som innefattar beslutet och låta protokollet dertill hänvisa. På detta sätt vore svårigheten afhjelpat.

Jag har vidare hört invändas, att man icke kunde antaga, att fastighetsböcker, derest de infördes, blefve förda med den ordning och säkerhet, som vore erforderliga för att af dem göra så viktiga rättigheter som eganderätten beroende. Jag förstår icke, hvilka skäl man kan hafva för det antagandet, att fastighetsböcker icke skulle blifva lika tillförlitligt och säkert skötta som lagfartsprotokoll eller inteckningsprotokoll. Det är utau tvifvel lättare att göra ett register riktigt än ett stort och vidlytigt protokoll eller gravationsbevis, som är ett utdrag af 10 års protokoll, att icke tala om, att ofta man behöfver rådfråga lagfartsprotokollen för många år. Jag är öfvertygad, att, derest åt detta register gäfves karaktär af en officiell handling som fördes under embetsmannans ansvar, så skulle äfven detta register befinnas förtjena samma vitsord som intecknings- och lagfartsprotokollen.

Om för öfrigt i några särskilda fall någon felaktighet skulle uppstå, vore ju domaren skyldig att ansvara för den skada som deraf kunde föranledas; och anses denna garanti icke tillräcklig, så kunde man ju mycket väl föreskrifva, att staten skulle godtgöra den brist, som möjligen förefunnes hos domaren. Denna utgift blefve för staten obetydlig, åtminstone i jernförelse med vinsten att få eganderätten tryggad.

Om nu, såsom jag velat ådagalägga, osäkerheten i fråga om eganderätten till fast egendom för närvarande hos oss är ganska stor, om denna osäkerhet icke blifver mindre genom föreliggande förslags upphöjande till lag, om deremot full trygghet i sådant afseende lätt och med enkelhet kan vinnas på det sätt, jag antydt, eller genom att gifva detta fastighetsregister vitsord, och om sådant vitsord kan deråt meddelas utan risk, så tror jag mig hafva uttalat tillräckliga skäl för min mening, att föreliggande förslag icke bör af Riksdagen antagas.

Men det finnes ännu ett skäl, som för mig är bestämmande; och det är, att man genom att bifalla detta förslag, skulle undanskjuta för lång tid det mål, till hvilket såväl Regeringen som Riksdagen anser att man bör sträfva, eller fastighetsbokssystemets införande. Det är nemligen uppenbart, att, om man nu antager ett lagförslag af den omfattning, som detta har, lagstiftaren för ganska lång tid skall befinnas obenägen att ånyo företaga till behandling ett ämne, der ofta förekommande ändringar måste verka störande och skadligt. Man skall då säkert för lång tid möta hvarje försök till en tidsenlig och på eganderätten mera betryggande grunder bygd förändring härutinnan dermed, att de nu föreslagna fastighetsregistren böra försökas, innan man tager steget fullt ut och förvandlar dem till fastighetsböcker. Man skall säkerligen icke göra sig så brådtom, som annars, med att undanröja de hinder, som nu anses förefinnas för fastighetsbokssystemets införande. Vi skulle således genom att antaga denna lag, som visserligen — jag medgifver det gerna — innehåller åtskilliga förbättringar, för en lång framtid fastläsa det oeffterättighetstillstånd, hvaröfver så länge klagats, då vi deremot genom att nu förkasta förslaget skulle inom kort tid och kanske till nästa år hinna det mål, som, efter hvad vi veta, alla eftersträfva.

Jag anser dessa skäl vara tillräckligt talande för förslagens förkastande och yrkar således afslag å den nu föredragna första paragrafen.

Herr *Lyth* förenade sig med Herr Thomasson.

Herr Bergström: En särskild anledning för mig att uppträda förefinnes deri, att Grefve Sparre i sitt anförande åberopat det förhållande, att jag i egenskap af ledamot i skånska Hofrätten deltagit i granskningen af komiterades betänkande rörande fastighetsböckers införande och dervid varmt förordat det af komiterades pluralitet tillstyrkta förslaget. Det förhåller sig verkligen så, att jag vid den granskning af förslagens principer, hvari jag för min del inlät mig, uttalade mig till fördel för pluralitetens mening i motsats till hvad minoriteten föreslagit. Jag erinrar derom, att komiterades pluralitet hade konsekvent och fullständigt utvecklade idén om inskrifning af alla slags sakrätter; att den, hvad fastighetsböckernas inrättning beträffar, hade föreslagit, att särskildt folium skulle uppläggas för hvarje brukningsdel, i motsats till minoriteten, som hade velat upplägga ett folium endast för hvarje hemmansnummer; och vidare att komiterades flertal icke såsom minoriten föreslagit en tudelning af rättsförfarandet vid

Ang. fast egendoms lagfvarande och inteknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfärande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

inskrifning af eganderätt samt af pant- och nyttjanderätt. Det var på grund af den konsekvens, som låg i flertalets förslag, som jag obetingadt stälde mig på flertalets sida.

Deremot hade jag icke tillfälle att yttra mig om hvad tyskarne kalla praktikabiliteten af komiterades förslag, och jag tillstår uppriktigt, att jag vid den tiden icke var så bekant med jordförhållandena i landet, att jag tilltrorde mig att derom fälla ett omdöme. Då frågan sedermera förekom i Regeringen och jag var ledamot af Konungens råd, understödde jag det förslag, som här föreligger, därför att jag var fullt och fast öfvertygad, att förhållandena i många landsorter äro sådana, att införandet der af sådana fastighetsböcker, som komiterade förordat, och jag helst skulle önskat, icke för närvarande är möjligt; och derom äro, så vidt jag har mig bekant, alla de ledamöter af Högsta Domstolen, som yttrat sig i frågan, likasom Hans Excellens Justitie-statsministern, ense. Det var också af denna orsak som, hvad särskildt angår förhållandena i Dalarne, der stor-skiite försiggår, och i de båda nordligaste länen, der afvittringarne pågå, frågan öfverlemnades till Civil-departementet, på det att detta departement måtte, med blicken fäst på framtiden, förbereda de åtgärder, hvarigenom införande af fastighetsböcker äfven i dessa landsdelar blefve möjligt.

Jag har mig äfven bekant, att i åtskilliga af våra gamla bygder förhållandena äro sådana, att införande der af fastighetsböcker, så beskaffade som komiterades flertal föreslagit, icke är möjligt. Jag vill i sådant afseende särskildt nämna Småland. Vid slikt förhållande tror jag det vara bäst att antaga Kongl. Maj:ts förslag. Det innefattar verkligen framsteg till något bättre. Det lider, såsom hvarje människoverk, af ofullkomlighet, men närmar sig dock målet. De af Kongl. Maj:t föreslagna fastighetsböcker kunna visserligen rubriceras såsom register till lagfarts- eller inteckningsprotokollen, eller möjligen till begge delarne samfäldt, men jag ber att få fästa uppmärksamheten derå, att i Danmark, der den s. k. tingsläsningsinstitutionen är utmärkt väl ordnad, denna institution just utvecklat sig genom sådana register, hvilka infördes genom ett Kongl. reskript. Lika med Grefve Sparre skyggar jag visserligen icke tillbaka för några kostnader, när fråga gäller betryggande af eganderätten, och jag skulle därför icke vilja, på sätt han antydt, ställa uppdraget med fastighetsböckernas upprättande på entreprenad, emedan jag tror, att arbetet blir bäst utfördt, om det besörjes omedelbart af vederbörande; men jag skyggar tillbaka för den faktiska omöjligheten att under nu varande förhållanden upprätta så beskaffade fastighetsböcker, som Grefve Sparre förordat; och jag kan icke finna annat än önskvärdt, att Riksdagens ledamöter ville visa någon sjelfförsakelse och låta hvar i sin stad den enskilda meningen fara. Jag vill i detta hänseende erinra om 1734 års Riksdags sjelfförsakelse, då nu gällande lag antogs. Denna Riksdag lät många betänkligheter falla för att vinna det stora målet, och jag tror att detta icke vunnits utan en sådan sjelfförsakelse.

Jag förordar på det varmaste bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Rubenson: Den förste ärade ledamot af Kammaren, som hade ordet, började sitt anförande med att säga, att det förslag till lagfartslag, som nu ligger på Kammarens bord, vore alldeles detsamma som det hvilket legat der 1873, och att, då sistnämnda års Riksdag aflog förslaget, så finnes för oss intet skäl att nu bifalla detsamma. Det skälet tyckes ju vara ganska godt, men för dein, hvilka varit med vid riksdagen 1873, tror jag att, detsamma, vid närmare besinnande skall väga ganska litet. Det fans visserligen åtskillige talare då, som ur sjelfva förslaget innehåll ville deducera ett afslag derå, men det fans också många, som förklarade sig vilja afslå förslaget, därför att det icke framlagts i sammanhang med ett förslag till inteckningslag, och därför att de ansågo olämpligt, att man i förra hänseendet, beträffande lagfartslagen, skulle binda sina händer, innan man visste, hurudan Kongl. Maj:t tänkt sig den nya inteckningslagen. Då nu såväl förslag till lagfarts- som inteckningslag föreligga, är således detta skäl icke vidare af någon betydelse.

Den ärade talaren förklarade vidare, att Kongl. Maj:ts proposition icke borde antagas därför, att enligt densamma arf skulle lagfaras, samt yttrade, att honom veterligen icke i någon europeisk lag arfvingar efter en afiden hade sig ålagdt att lagfara sitt fäng. Hvad beträffar det första påståendet torde vara nog att erinra derom, att Kongl. Maj:t genom förslaget att arf skulle lagfaras endast gått Rikdens Ständers vid 1860 års riksdag uttalade önskan till mötes. Rikdens Ständer begärde nemligen då i sin underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t icke allenast införa det af hypoteksböcker, utan äfven att *alla* fäng, således också *arf*, skulle lagfaras. Kongl. Maj:t har således i det nu framlagda lagfartsförslaget efterkommit Riksdagens egen önskan i sistnämnda hänseende, på samma gång han i afseende å hypoteksböckerna gått så långt, omständigheterna medgifva; ty Kongl. Maj:t såväl som alla myndigheter, hvilka yttrat sig i frågan, har erkänt, att fastighetsböcker äro det mål, till hvilket man bör sträfvä. Hvad man tvistat om, har blott varit tidpunkten för reformens genomförande. Kongl. Maj:t har således beträffande lagfart af arf gått Riksdagens 1860 uttalade önskan till mötes och förklarat sig dela Riksdagens åsigt om hypoteksböckers införande hos oss. Den ärade talaren sjelf åter har öfvergifvit den ståndpunkt i frågan han förut intagit, då han kastat öfver bord den viktiga principen, att *alla* fäng skola lagfaras. Men förr än detta blifvit lag, förr än det blifvit bestämdt, att *hvarje* fäng skall underkastas lagfart, är det alldeles omöjligt att kunna få någon ordentlig historik öfver fastigheterna eller att få veta hvilka som äro deras rätte egare.

Hvad angår Herr Grefve Sparres nyss nämnda påstående, att det icke honom veterligt i någon europeisk lag skulle finnas något stadgande om lagfart af arf, vill jag endast upplysa, att i den af honom sjelf åberopade sachsiska lagen af 1843 i §§ 172 och 174 finnes just ett dylikt stadgande. Det heter nemligen i de nu nämnda tvänne lagparagraferna, att, om fast egendom öfvergår till arfvingar och sedermera af dem öfverlåtes till någon särskild af dem eller annan person, eller om fastigheten genom testamente öfvergår till någon, arfvingarne

*Ang. fast
egendoms
lagfärande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

*Ang. fast
egendoms
lagfarannde
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

sjelfve ej behöfva lagfara, om den nye egaren lagfar inom natt och är från dödsfallet; men, om så icke skett, äro arfvingarne vid vite af 5—500 thaler skyldige att lagfara fastigheten, och skulle arfvingarne vara i besittning af egendomen ett år efter dödsfallet, så äro de skyldige att lagfara den. I den af talaren så mycket beprisade sachsiska lagen finnes således ett stadgande, ungefärligen sådant som Kongl. Maj:t nu föreslagit om lagfart af ärfd fast egendom. Äfven i den preussiska lagen finnes, såsom jag under diskussionen i denna fråga vid 1873 års riksdag hade tillfälle att erinra grefve Sparre om, så till vida ett stadgande om lagfart å arf, att det der är föreskrifvet, att arfvinge ej får inteckna sin egendom eller öfverlåta den till annan person, förr än lagfart skett. Af hvad Herr Grefve Sparre under nu varande riksdag yttrat har jag funnit, att Herr Grefven numera äfven medgifvit att så är förhållandet. I den saken äro vi således nu ense.

Slutligen skall jag be att i största korthet få bemöta Herr Thomassons anförande. Herr Thomasson framställde den anmärkning mot vår nu gällande lagstiftning angående eganderätten till fastigheter, att det kan inträffa ganska lätt, att, ehuru en person eller hans rättsinnehafvare i många år, t. ex. 70 å 80, besutit en egendom som blifvit på honom öfverlåten, en annan person än besittaren dock slutligen kan befinnas vara fastighetens rätte egare. Att så förhåller sig är tyvärr mycket sant; men jag tviflar på, att någon lagfartslag, han må vara huru förträfflig som helst, skall kunna innehålla bestämmelser, hvilka omöjliggöra en dylik eventualitet.

Vi hafva ur motiven till den nu föreslagna lagen sett, att meningen är, att en särskild häfdelag skall utfärdas, men att dessförinnan en ny lagfartslag måste komma till stånd, så att den nya häfdelagen må på den nya lagfartslagen kunna byggas. Jag för min del tror också, att detta sätt att gå till väga vid lagstiftningen är fullkomligt riktigt; ty här, såväl som i fråga om lagstiftningen i allmänhet, är det väl bäst att, som man säger, till en början åtminstone taga vackert för sig, d. v. s. endast så mycket som man verkligen kan medhinna, sedan kan man ju fortsätta ånyo med friska krafter och raskare fart. För mig är det dessutom icke fullt klart, huruvida det förslag, Herr Thomasson yttrade sig vilja omfatta, nemligen att fastighetsboken skulle få fullständigt vitsord, skulle enligt hans uppfattning göra öfverflödig en särskild häfdelag med sina bestämmelser om de vilkor, som måste uppfyllas för att häfd skall inträda. Har det varit Herr Thomassons mening, att boken skulle få sådant vitsord, så kan jag icke gilla hans åsigt, och, som jag tror, mången annan ej heller. Var det deremot hans mening, att boken skulle få samma vitsord, som enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle tillkomma lagfartsprotokollet, då vore detta en i min tanke ganska nyttig förändring. Utan att ingå i bedömandet af frågan, om ett dylikt förslag för närvarande kau möta svårigheter i utförandet, vill jag endast säga att, efter min mening, frågan om, huruvida fastighetsboken eller lagfartsprotokollet skall ega vitsord, icke är så vigtig, att man endast derföre skall kasta omkull hela förslaget. Jag tror icke, att den frågan är af en sådan vigt, att man derföre bör låta hela detta vigtiga förslag stranda derpå.

Då, efter min uppfattning, de mot förslaget gjorda anmärkningarna icke äro af någon synnerlig betydelse, yrkar jag i likhet med åtskilliga andra talare bifall till den nu föredragna paragrafen.

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inre-
kande m. m.
(Forts.)*

Grefve Sparre: En ärad talare har nyss sagt, att vi böra af sjelfförsakelse antaga detta förslag. Om i denna fråga, uti hvilken jag arbetat 15 år, vi gjorde ett steg framåt genom detta förslag, om det ledde till det mål, hvartill vi sträfva, skulle jag visserligen visa den "sjelfförsakelse", att tillstyrka detsamma; eller snarare, jag skulle icke förstå mig sjelf, om jag icke med den allra största iver arbetade derför. Den, som känner hvad det vill säga att arbeta för en idé och göra det under en lång följd af år, skall inse huru man glädjes öfver det allra minsta tuffjät, som tages ditåt. Men det är icke allenast jag, utan ledamöter i Högsta domstolen — jag tror det är tre ibland dem — som anse, att det föreliggande förslagets antagande vore att gå ett steg tillbaka, och Herrarne hafva nyss hört en talare i likhet med mig yttra, att förslaget icke innefattar något steg framåt. I Utskottet var det få röster, en gång endast en röst, som skilde pluraliteten från minoriteten, och af Utskottets sexton ledamöter äro tretton reservanter. Således finnas flera som anse — och detta är min innerligaste öfvertygelse — att saken genom förslagets antagande går tillbaka, att vi icke i någon mån närma oss det mål vi önska, d. v. s. trygghet i eganderätten, och vid sådant förhållande torde mitt vidblifvande af min åsigt kunna förklaras.

Herr Philipsson har sagt, att jag icke yttrat något nytt i saken. Nej, mine Herrar, jag kan icke säga någonting nytt i en sak, så enkel och för alla känd, som denna är. Eller är det någon, som byser tvekan derom, att eganderätten i vårt land under nuvarande förhållanden icke är betryggad? Jag har sagt, att denna lag icke utgör en konsekvent tillämpning af någon grundsats, och detta är det värsta fel, som kan tilläggas en lag. Om detta är nytt eller ej, hör icke hit. Vederlägge det, den som det kan.

Om, såsom den siste talaren yttrat, Rikets Ständer begärt, att alla fång skola lagfaras, så måste en sådan i allmänna ordalag framställd begäran pröfvas, men icke ovillkorligen godkännas. Sådana fång, med afseende å hvilkas lagfart någon påföljd kan stadgas, böra otvifvelaktigt lagfaras, men jag har redan visat huru i detta afseende förhåller sig med arf. Den, som först lagfar med ett fång får eganderätt till fastigheten, men detta kan icke stadgas om arf, ty arfvingen har full eganderätt på grund af sin arfsrätt, hvarföre skall han då lagfara. Jag måste publicera ett kontrakt om egendomsöfverlåtelse för att göra min eganderätt gällande mot tredje man; ty om ett sådant kontrakt hemlighålles, kan denne icke veta derom, och således i god tro ingå aftal med den, som redan öfverlätit fastigheten. Men detta skäl kan icke anföras för lagfart af arf. Genom att lagfara får arfvingen ej bättre rätt än den, till hvilken arfåtarens före sin död öfverlätit fastigheten, ehuru denne icke lagfarit. Endast sådana fång, som bero på öfverlåtelse, behöfva således publiceras. Derföre, mine

Ang. fast egendoms lagfärande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

Herrar, har i alla tider — och det bör icke förbises, att en tusenårig erfarenhet gifver skälen för dessa åsigtter en viss säkerhet — och i alla länder gäلت den grundsatsen, att endast köp, byte och gåfva af fastighet skola publiceras. Våra landskapslagar påbjuda detta, och Magnus Erikssons Stadslag föreskrifver, att alla köp i städerna skola ske *på Rådstugan*; men ingen har tänkt på, att arf skulle ske på Rådstugan.

Det är fullkomligt riktigt, såsom den siste talaren yttrade, att, om arfvingen vill gifva en in-teckning eller öfverlåta sitt hemman åt en annan person, så skall han, enligt nu gällande lag, styrka sin rätt och visa sin åtkomst, men det är på samma sätt som, när jag begär lagfart å en fastighet, jag skall visa, förre egarens åtkomst dertill, och för detta fall kan och bör lagfart af arf påbjudas. Vill jag in-teckna min fastighet, så visar jag, att jag eger densamma och får då min arfsrätt inskrifven i fastighetsboken. Detta är just hvad preussiska lagen stadgar i dess 5 §; likasom den sachsiska lagen i 172 § stadgar *just hvad jag yrkar*, eller att samtliga arfvingarne ej behöfva införas, ehuru denna lag tillägger i 174 § att, om ej den, som öfvertager fastigheten, lagfar inom viss tid, arfvingarne skola inskrifvas i boken. Men detta är helt annat än att såsom nu vilja bestämma, att *alla*, t. ex. 20 arftagare, skola, hvar för sig, lagfara sina kanske mycket små lotter. Jag kan väl föreställa mig, hvilken glädje det skall väcka i orterna, och hvilken fröjd der skall uppstå, när åklagarne komma att snoka efter arfskiften, hvilka icke blifvit vederbör-ligen lagfarna. Den ärade representanten från Lund har vidare ut-vecklat det farliga uti, att fastighetsboken efter närvarande lag icke får något vitsord, och att icke på 60, 70 eller 80 år någon trygghet finnes för eganderätten, äfvensom att, om eganderätten rubbas, alla in-teckningar dödas. Kunna Herrarne undra, om våra bankinrättningar eller personer från främmande länder draga sig för belåning af in-teckningar, då de känna, att hvilken dag åtkomstprocess mot fastig-hetens egare uppstå, stryka in-teckningarne, och detta förhållande be-kräftas af föreliggande lagförslag, hvars 15 § stadgar, att "utan hinder af lagfart må talan å fång lagligen pröfvas." Derigenom kan det hända, att en person, som lagligen fått in-teckning, går miste om den-samma derigenom, att en annan visar sig hafva bättre eganderätt, och på grund deraf den förra eganderätten äfvensom in-teckningen strykes. Ett sådant förhållande sanktioneras af den nu förevarande lagen och måste bringa det derhän, att ingen vill taga en in-teckning såsom hypotek för lån.

Den ärade talaren från Göteborg sade, att man sällan toge emot hypotek i annat land, än det der den pantförskrifna fastigheten vore belägen; jag har likväl sjelf haft i min hand och vet flera andra, som haft hypotek ifrån Preussen och Danmark, och som skattat detta enkla papper, hvilket på en gång innehållit hela deras rätt, så-som en dyrbar klenod. Så fort förhållandena gestalta sig så enkelt, att hvar och en kan fatta papperets värde, när detta af fastighets-boken kan inhemtas, blifver papperet begärligt, men så länge det be-

höfves att för hvarje intecknings erhållande visa sina åtkomsthandlingar, kan ett sådant papper omöjligt vinna favör.

Utskottet har hänvisat till en särskild utfärdad häfdedag. Mine Herrar, ändamålet med fastighetsboken är just att göra häfdelagen obehöflig, ty när fastighetsboken får det förtroende, som den förtjenar, så medför densamma den trygghet, att hvar och en, som får inteckning på grund af fastighetsboken, är till sin panträtt fullt betryggad, och följden deraf har varit, att i de länder der fastighetsböcker finnas, har räntan på lån, mot säkerhet i fast egendom, blifvit lägre än för andra värdepapper.

Den ärade representanten från Kristianstad har sagt, att i Danmark sådana register fördes, hvarom här är fråga, men så är icke förhållandet, ty der föras ordentliga fastighetsböcker. Man förde till en början i Danmark ömsom real- och personalregister, men sådana register, hvarom här är fråga, har aldrig någon menniska tänkt på. Att föra alla delar af ett hemmansnummer på samma folium skulle leda till besynnerliga följder. Skiftesstadgan stadgar i 86 § att jag, om jag har del i två hemmansnummer inom samma by, N:o 1 och N:o 2, eger rätt att få dem sammanlagda till en possession; om jag nu blefve tvungen att lösa särskildt bevis för hemmansdelen N:o 1 och särskildt för hemmansdelen N:o 2, hvilket kan inträffa om hvarje helt hemman har ett gemensamt folium, af hvilket domaren torde gifva särskilda afskrifter, så blefve det värre än det nu är. Vore jag egare till delar i tre hemman som vore sammanlagda till en possession, skulle jag tilläfvventyrs vara skyldig att lösa tre lagfarts- och tre inteckningsbevis o. s. v. Folket skall blifva så utledset af ett sådant tillstånd att det med nöje skulle byta mot hvad annat som helst; mycket bättre då att bibehålla de nuvarande förhållandena, ty nu får jag åtminstone blott *ett* gravationsbevis.

Man har framhållit ett skäl för stadgandet om lagfart af arf nemligen att registret öfver lagfartsprotokollet derigenom skulle innehålla en ordentlig historik öfver eganderätten. Hvad som i privaträttsligt afseende behöfves, är trygghet i eganderätt, och det är bristen i detta afseende hvaröfver man klagar.

Om staten vill hafva reda på egaren till en viss fastighet, så kan det ske genom jordeböckerna och mantalsskrifningarne, utan att man behöfver söka uti lagfartsböckerna, som ju uteslutande afse privaträttsliga förhållanden.

Jag vet, att Kongl. Maj:t remitterat frågan till Civil-departementet, men kan verkligen ej förstå, hvad detta departement har att göra med en ren rättsfråga, befarar också, att detta bidrager till sakens uppskjutande, ty icke tror jag just att saken skulle vinna på, om man började konferera med 24 landshöfdingar och hundradetals rådstufvurätter och magistrater.

Den siste ärade talaren har velat finna, att inga egentliga skäl mot förslaget antagande nu skola blifvit anförda. Jag tror dock, att åtminstone *ett* sådant skäl finnes, hvilket i och för sig bör vara tillräckligt talande, och det är att trygghet i eganderätten derigenom

Ang. fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

icke skulle vinnas. Ensamt af detta skäl, om inga andra funnes, vidhåller jag ock mitt yrkande.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag vill visst icke förlänga diskussionen, ty den har redan varat tillräckligt länge, men Herr Grefve Sparre har fält ett uttryck här under diskussionens gång, som jag icke kan låta passera oanmärkt, utan som jag beder att med några ord få bemöta. Han sade nemligen att eganderätten till fast egendom icke öfverflyttades genom arf, och det är mot detta hans yttrande jag på det bestämdaste protesterar, ty om man någon gång skall säga, att eganderätt öfverflyttas, så måtte det väl vara då den föregående egaren dör. För min del har jag också haft någon sysselsättning med lagfarter och dylika ärenden och har dervid alltid ansett nödigt att lagfara alla arfvedelar af huru liten storlek som helst, för att få eganderätten på en gång klar och tydlig, och att detta är en nödig försigtighetsåtgärd, har äfven erfarenheten bestyrkt. Jag skall nämna ett förhållande, som eger rum med $\frac{1}{4}$ mantal N:o 2 Östad i Näsums socken och Willands härad af Kristianstads län, hvilket genom arf öfvergått i flera olika personers händer och der ännu i dag beträffande $\frac{1}{98}$ mantal, som man försummat att lagfara, icke kan afgöras, hvilken är rätter egare dertill. Den som nu besitter denna lilla delen brukar för närvarande hela fjerdedelen, men kan aldrig lagfara dermed, till följd af de föregående egarnes underlåtenhet härutinnan. Skall man väl fortfara med något sådant? Jag tror icke, att det är skäl till detta, utan anser det vara nödvändigt att slå in på en annan bana och äfven påbjuda lagfart af arf. Jag skall icke vidare utveckla min åsigt härom, utan inskränker mig till att yrka bifall till punkten.

Herr Thomasson: Då jag af Herr Rubensons anförande funnit att jag icke nog tydligt torde hafva uttryckt hvad jag menade dermed, att vitsord skulle tillerkännas fastighetsboken, vill jag be att få något närmare belysa hvad jag afsett. Det var nemligen, att det vitsord, som för närvarande tillkommer lagfartsprotokollet, skulle tilläggas fastighetsboken. Men jag ville derjemte, att det måtte stiftas en lag om häfd i den syftning, att, för den händelse ett fång fått klanderfritt stå inskrifvet i fastighetsboken under en viss tid, t. ex. tio år, skulle klander derå icke vidare kunna ega rum.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som derunder, i afseende på den under föredragning varande paragrafen, blifvit framställda, och gaf, enligt dem, propositioner, såväl på bifall som på afslag. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef då begärd, i anledning hvaraf nu skedde uppsättning, justering, och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 1 § i det förslag till förordning angående

lagfart å fång till fast egendom, som af Lag-Utskottet blifvit tillstyrkt i 1:sta punkten af Utskottets utlåtande N:o 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är den föreslagna lagparagrafen af Kammaren afslagen.

Voteringen försiggick; och befans vid röstsedlarnes sammanräkande, att 103 ledamöter röstat ja mot 28 som röstat nej; i följd hvaraf Kammaren godkändt den ifrågavarande paragrafen.

§§ 2 och 3 blefvo derpå hvar efter annan upplästa och af Kammaren godkända.

Herr O. B. Olsson begärde nu ordet och yttrade: Jag hemställer, huruvida det kan vara nödvändigt att alla dessa paragrafer nu särskildt uppläsas. Då Kammarens ledamöter förut tagit del af deras innehåll, torde ett sådant uppläsande här vara öfverflödigt.

I anledning häraf hemställde Herr Talmannen, huruvida Kammaren medgäfvde, att de följande §§:na i förordningsförslaget, hvar i sin ordning, utan särskild uppläsning, finge till afgörande anmälas. Denna framställning blef med ja besvarad; hvarefter, med iakttagande af det sålunda beslutade föredragningsättet

§§ 4—9, hvar efter annan godkändes.

§ 10 hade följande lydelse:

Kan till följd af de i 6, 7, 8 och 9 §§ gifna föreskrifter sökt lagfart ej beviljas, eller finnes sökandens rätt vara tvistig, eller möter, enligt den i 18 § nämnda bok eller eljest, mot bifall till ansökningen annat hinder, som icke är af beskaffenhet att den jemlikt 5 § genast bör afslås, förklare Rätten ansökningen hvilande i afbidan på hindrets undanrödjande. Tvist, som bör afdömas innan ansökningen slutligen pröfvas, skall, om den ej redan är vid domstol anhängig, af Rätten förvisas till särskildt införande i laga ordning.

Rörande denna paragraf yttrade

Herr Philipsson: Jag vill endast anhålla, att få påpeka ett tryckfel i slutet af paragrafen. Der står nemligen: tvist — — — skall — — — af Rätten förvisas till särskildt "införande i laga ordning." Det bör naturligtvis heta *utförande* i stället för *införande*.

Ang. fast egendoms lagförande och intecknande m. m.
(Forts.)

Ang. fast
egendoms
lagförande
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)

Vidare anfördes icke. Paragrafen godkändes, under förbehåll om rättelse af det utaf Herr Philipsson anmärkta tryckfelet; kommande således slutorden: "införande i laga ordning" att utbytas mot: "utförande i laga ordning."

Öfriga delar af förordningsförslag angående lagfart å fång till fast egendom godkändes, hvarefter de i *2:dra, 3:dje och 4:de punkterna* tillstyrkta förslagen till förordningar angående förändrad lydelse af 11 Kap. 2 § Jordabalken, angående upphörande af hembudsskyldighet och angående ändring af gällande stadganden om lagfart å fast pant jemväl blefvo hvar efter annan af Kammaren gillade och antagna.

Vid föredragning dernäst af det i *5:te punkten* framlagda, af Utskottet i vissa delar omarbetade förslaget till förordning angående in-teckning i fast egendom, blefvo §§ 1—20 godkända.

§ 21.

Denna § hade i Kongl. Maj:ts förslag följande lydelse:

Går tiden, inom hvilken in-teckning i egendom å landet bör förnyas, till ända innan nästa lagtima ting, må in-teckningen förnyas på urtima ting, hvilket domaren har att på anmälan af in-teckningens innehafvare och på hans bekostnad inom sagda tid hålla; vare dock in-teckningshafvaren skyldig att å nästa lagtima ting förete in-teckningshandlingen eller Rättens bevis om förnyelsen att i in-teckningsprotokollet införas. Försummar han det, vare förnyelsen utan verkan.

Utskottet hade tillstyrkt paragrafens autagande med den förändring att senare delen deraf, börjande med orden: "vare dock in-teckningshafvaren" etc., skulle utbytas mot ett så lydande stadgande: "*och vare domaren skyldig, att å första rättegångsdagen af nästa lagtima ting beslutet om förnyelsen i in-teckningsprotokollet införa.*"

Sedan paragrafen nu föredragits, yttrade

Herr Bergström: Den ändring, Lag-Utskottet här föreslagit i Kongl. Maj:ts proposition, är icke af någon synnerlig betydelse och, såsom jag för min del tror, icke heller särdeles lycklig. Jag tillåter mig att i det afseendet påvisa, hvori skillnaden mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag består. Frågan gäller här förnyelse af in-teckning vid urtima ting. Kongl. Maj:ts förslag innehåller att in-teckningshafvaren är "*skyldig att å nästa lagtima ting förete in-teckningshandlingen eller Rättens bevis om förnyelsen att i in-teckningsprotokollet införas. Försummar han det, vare förnyelsen utan verkan.*" Detta är i full öfverensstämmelse med nu gällande lag. Deremot har Lag-Utskottet i sitt ändringsförslag infört det stadgande, att "domaren skall vara skyldig att å första rättegångsdagen af nästa lagtima ting beslutet om förnyelsen i in-teckningsprotokollet införa." Utskottet vill således befria in-teckningshafvaren från skyldigheten att efter det in-teckning blifvit vid urtima ting förnyad, taga vidare befattning med

bevarandet af sin rätt. Emellertid synas mig de skäl, Utskottet an-
fört till stöd för en sådan befrielse icke vara af den vigt, att man
derföre skulle genom olika beslut i Kamrarne vedervåga frågans lyck-
liga lösning i dess helhet. Ty, såsom bekant, har Första Kammaren
bifallit paragrafen, sådan Kongl. Maj:t föreslagit densamma.

Min hemställan är således att Kammaren, med ogillande af Lag-
Utskottets förslag i denna del, ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition
i ämnet.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmannen
framställde först proposition på bifall till Utskottets förslag och der-
efter på Herr Bergströms yrkande; och som den senare propositionen
blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren alltså, med afslag
å Utskottets ändringsförslag, godkänt den lydelse för ifrågavarande
paragraf, som Kongl. Maj:t föreslagit.

§§ 22—30.

Godkändes.

§ 31.

Utskottet hade tillstyrkt att denna paragraf, som i det Kongl.
förslaget lydde sålunda:

“Varder intecknad egendom af egaren vanvårdad eller förderfvad,
så att inteckningshafvares säkerhet märkligen minskas; ege denna
att ur egendomen njuta betalning för sin fordran, ändå att den ej
är förfallen.”

i stället måtte erhålla denna lydelse:

“Varder intecknad egendom af egaren vanvårdad eller förderfvad,
så att inteckningshafvares säkerhet, märkligen minskas; ege denne
att njuta betalning för sin fordran, ändå att den ej är förfallen.”

Herr Bergström anförde: Äfven mot den af Lag-Utskottet
föreslagna ändring af denna paragraf har jag några erinringar att
göra. Skilnaden mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag till lydelse
af densamma består deri, att enligt det förra skulle, om egendom af
egaren vanvårdas eller förderfvas så, att inteckningshafvares säkerhet
märkligen minskas, denne senare ega att *ur egendomen* njuta betalning
för sin fordran, ändå att den ej är förfallen; hvaremot i Utskottets
förslag orden: “*ur egendomen*” äro uteslutna; d. v. s. Kongl. Maj:t har
begränsat rättigheten att utfå betalning vid den intecknade egendomen,
under det att, enligt Utskottets förslag, egaren skulle vara pliktig
betala den intecknade skulden äfven med andra tillgångar, än den
hypotiserade fastigheten. Enligt nu gällande lag förefinnes icke nå-
got hinder för en person, som vill behålla sin intecknade egendom, att
infria en intecknad förbindelse med hvilka tillgångar som helst utan

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

*Ang. fast
egendoms
lagförande
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)*

att behöfva derfor använda in-tecknade panten; men denna rättighet motsvaras icke alltid af någon skyldighet; och jag tror icke heller att en så vidsträckt betalningsskyldighet, som Utskottet här föreslagit, rättvisligen bör egaren af fastigheten åläggas.

På grund af hvad jag yttrat och för att åstadkomma samstämmighet i besluten Kamrarne emellan, yrkar jag, att Kammaren måtte fatta sitt beslut i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Philipsson: För min del deremot anser jag temligen stor skillnad vara mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag till lydelse af nu föredragua §. Om man utgår från den synpunkten att, om en fastighet af egaren så vanvårdas eller förderfvas, att in-teckningshafvares säkerhet märkligen minskas, det är billigt, att den in-tecknade fordringen genast må anses förfallen och utsökningssgill, så må man ej inskränka in-teckningshafvarens rättighet att utfå betalning utur den sålunda försämrade egendomen, utan har egendomen genom skogssköfving eller annorledes efter dess in-tecknande så minskats i värde, att den ej förslår till gäldande af de in-tecknade skulderna, så bör väl, om egaren har annan egendom, fast eller lös, densamma jemväl få användas för gäldande af skuldbeloppet. Jag tror därför, att Utskottet haft fullt skäl för sitt förslag, och det torde icke vara likgiltigt, hvilken-dera lydelsen man vill gifva åt §.

Ser jag åter saken från en annan sida och fäster mig vid önskvärdheten att vinna det stora målet att få detta lagförslag i sin helhet antaget, vill jag nu ingalunda, sedan Första Kamraren godkänt Kongl. Maj:ts förslag, yrka bifall till Utskottets, helst man, om §:s innehåll framdeles skulle visa sig oändamålsenligt och vid tillämpningen medföra olägenheter, utan svårighet kan vidtaga en partiel förändring i lagen.

Detta senare motiv, ber jag att redan nu få åberopa såsom skäl för min uraktlåtenhet att framdeles yrka bifall till Utskottets förslag i de §§, uti hvilka det skiljer sig från Kongl. Maj:ts, för den händelse jag vid dessa §§:s föredragning icke skulle afgifva något särskildt yttrande.

Herr C. A. Larsson: Jag tror denna § vara helt och hållet obehöflig och anser föreliggande lagförslag i sin helhet för öfrigt kunna antagas med utslutande af densamma. Antagandet af denna § skulle nemligen medföra den orimligheten att, om en in-tecknad egendom genom vådeld nedbrinner och således minskas i värde, egaren deraf skulle vara nödsakad att genast infria alla deri in-tecknade skuldförbindelser.

Åt hvem skulle för öfrigt öfverlemnas att bestämma, när egendomen borde anses så vanvårdad, att in-teckningsinnehafvaren finge göra gällande den i § honom tillförsäkrade rättigheten? Måne det skulle få bero på in-teckningshafvaren sjelf att bestämma tidpunkten härför?

På grund häraf anser jag denna § böra uteslutas ur förslaget, hvars intagande i öfrigt icke torde häraf omöjliggöras.

Herr Philipsson: Detta Herr C. A. Larssons yrkande måste jag motsätta mig. På den eventualitet, han förutsatt kunna inträffa, eger ifrågavarande § icke tillämpning, ty den säger: "varder intecknad egendom af egaren vanvårdad, eller förderfvad", och den omständighet att egaren icke brandförsäkrat fastigheten torde, derest icke öfverenskommelse härom, vid försträckningens lemmande, varit träffad, icke kunna räknas till sådan vanvård af egendom, som i § afses.

Ang. fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits så väl på bifall till Utskottets förslag som jemväl på de under öfverläggningen gjorda yrkanden, blef den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen för 31 § af Kammaren godkänd.

§§ 32—41.

Godkändes.

§ 42 hade i Utskottets förslag denna lydelse:

"Hvad i 13, 15, 16 och 17 §§ är föreskrifvet i afseende å in-teckning för fordran skall ock i fråga om in-teckning för nyttjanderätt tillämpas".

Då nu omförmälda paragraf skulle till afgörande förekomma, begärdes ordet af

Herr Östergren, som yttrade: I denna paragraf har Lag-Utskottet föreslagit en afvikelse från Kongl. Maj:ts proposition, i det att Utskottet i paragrafen iuskjutit en hänvisning till § 15. Denna afvikelse är emellertid beroende af den förändring i efterföljande § 51, som Utskottet jemväl föreslagit; och jag hemställer derföre, att med behandlingen af den nu föredragua § 42 måtte anstå, tills § 51 blifvit föredragen och afgjord.

I anledning af Herr Östergrens sålunda gjorda framställning, beslöts, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, att med pröfningen af ifrågavarande paragraf skulle anstå till dess Kammaren fattat beslut öfver 51 §.

§§ 43—45.

Godkändes.

§ 46 var i Kongl. Maj:ts förslag så lydande:

"Är eganderätt öfverlåten till en och nyttjanderätt upplåten till annan; gälle nyttjanderätten, om in-teckning derför sökes förr än lag-fart å fångat. Sökas lagfart och in-teckning samma dag; vare ock då

Ang. fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

nyttjanderätten gällande, som upplåtelsen deraf är äldre än öfverlåtelsen af eganderätten.“

Deremot lydde samma paragraf i Utskottets förslag sålunda:

“Är eganderätt öfverlåten till en och nyttjanderätt upplåten till annan; gälle nyttjanderätten, om inteckning derför sökes förr än lagfart å fånget. Sökas lagfart och inteckning samma dag; *vike inteckningssökanden för den som eganderätt förvärfvat.*“

Efter det föredragning skett af denna paragraf, anförde

Herr Bergström: Jag tager mig äfven här friheten hemställa, att Kamraren måtte ogilla Lag-Utskottets ändringsförslag och bifalla Kongl. Maj:ts proposition. Den sistnämnda innehåller visserligen en förändring af nu gällande lag, i det att genom samma proposition, föreslås, att, om lagfart och inteckning sökas samma dag, nyttjanderätten skall vara gällande, om upplåtelsen deraf är äldre än öfverlåtelsen af eganderätten, hvaremot Utskottet i öfverensstämmelse med hvad för närvarande är stadgadt föreslår, att äfven i sådant fall inteckningssökanden skall vika för den, som eganderätt förvärfvat. För min del tror jag, att Kongl. Maj:ts förslag mera närmar sig den gällande rättsuppfattningen; ty det står väl ändock fast, att det är aftalet, som förmedlar öfvergången af en sakrätt från en person till en annan, och att lagfarten eller inprotokollerandet blott är en bekräftelse derå.

Jag medger, att ämnet är utaf en vidt gående teoretisk natur, hvarföre jag gerna, om tiden det tillåte skulle vilja inlåta mig i en närmare diskussion om detsamma. Men äfven här är för mig motivet att söka åstadkomma enstämmighet mellan Kamrarnes beslut så bestämmande, att jag afstår derifrån. I sammanhang härmed vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att 47 och 48 §§ i Kongl. Maj:ts förslag af Utskottet äro föreslagna att utgå, såsom innefattande i och för sig tillräckligt klara bestämmelser. För min del tror jag icke detta, utan önskar, att de måtte komma att kvarstå; öfverlemnande åt Herr Talmannen att bestämma, i hvilken ordning yrkande derom må kunna framställas. Svårigheter i detta afseende förefinnas, enär vi nu vid föredragningen följa Utskottets förslag och icke den Kongl. propositionen.

Herr Philipsson: Min åsigt om nödvändigheten af den utaf Utskottet föreslagna förändringen är för mycket grundad på eftersinnande och öfvertygelse om de menliga följder, som af Kongl. Maj:ts förslag skulle föranledas, för att jag, endast för vinnande af det önskadet målet: “samstämmighet i Kamrarnes beslut“ skulle afstå ifrån att uttala mina tvifvelsmål.

I väsendtlig mån afvikande från nu gällande bestämmelser har Kongl. Maj:t i sista punkten af denna § föreslagit, att “om både lagfart och inteckning för upplåten nyttjanderätt sökas samma dag, skulle ock då nyttjanderätten blifva gällande, om upplåtelsen deraf

är äldre än öfverlåtelsen af eganderätten.“ Häraf skulle följden blifva, att en person, som förvärfvat sig eganderätt till en fastighet och genom gravationsbevis förvissat sig om, att den är fri från in-teckningar, likväl icke kan vara säker på att sjelf få disponera densamma, ty det kan hända honom det missödet, att han vid rätten mötes af en person, som söker in-teckning i egendomen, antingen, om denna ligger på landet, till säkerhet för ett arrendekontrakt, eller, om den hör under stadsrätt, för beståndet af ett hyresaftal; och om nu nyttjanderättsafhandlingen är af äldre datum än egarens fångeshandling, måste egaren afstå från dipositionsrätten. Det orättvisa härutinnan framträder ännu mer, då man besinnar att, enligt 1: 2 Jordabalken fångeshandlingar skola, för att blifva gällande, vara behörigen bevittnade, då detta deremot icke är föreskrifvet i afseende på nyttjanderättsafhandlingars giltighet, utan medför felande vittnespåskrift å en handling af det senare slaget endast den olägenheten för den person, som söker in-teckning till säkerhet för nyttjanderättens bestånd, att ansöknin-gen måste utställas till egarens af den pantbegärda fastigheten förklaring; och vid sådant förhållande ligger den föreställningen nära till hands, att en bedräglig säljare, till förfång för köparen, i hemligt förstånd med en föga samvetsgrann person, kan, sedan köpet afslutats och köpeskillingen till större eller mindre del uppburits, antedatera en nyttjanderättsafhandling, för hvilken hans medbrottsling, i strid mot nu gällande, i Kongl. förordningen den 19 Maj 1845 innefattade bestämmelser, kan vinna in-teckningssäkerhet å samma dag köparen söker lagfart, utan att bedrägeriet, då handlingen ej behöfver vara bevittnad, kan styrkas.

Ett annat lagrum, mot hvilket det Kongl. förslaget står i strid, är 16 Kap. 15 § Jordabalken, der det heter: “Säljer man bort hemman å landet, eller hus och tomt i staden; då bryter köp legostämman“ etc. Detta lagstadgande, som ännu icke är upphäfdt, utan genom senare författningar blott så till vida ändradt, att legotagaren eger att betrygga sin rätt genom in-teckning, är ett ytterligare bevis på att lagstiftningen, anseende eganderätten vara en viktigare sakrätt än nyttjanderätten, velat omhulda den förra och derfor stadgat, att köp i allmänhet bryter legostämman.

På grund af hvad jag nu anfört och då någon olägenhet vid tillämpningen af de i detta hänseende nu gällande bestämmelserna icke förekommit, anser jag, att vi böra vara så pass konservativa, att vi icke blott på grund af några teoretiska skäl upphäfva det bestående och ersätta det med ett nytt lagstadgande, som kan medföra den olägenheten att uppmuntra till bedrägeri, något som ej kan förekommas med mindre än antagandet af en föreskrift, att nyttjanderättsafhandlingar skola, i likhet med hvad om fångeshandlingar är stadgat, för att blifva gällande vara behörigen bevittnade.

Ehuru jag hoppas, att, om vi ej antaga Utskottets utan Kongl. Maj:ts förslag, vi snart skola erhålla en sådan lagbestämmelse, måste jag dock yrka bifall till det förra förslaget.

Herr C. A. Larsson: Denna § har olika sidor: förlust kan lika

Ang. fast egendoms lagfarande och in-tecknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfaranke
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)*

lätt inträffa, om man godkänner Utskottets förslag, som om man godkänner Kongl. Maj:ts proposition.

Den som köper en egendom riskerar minst, om han låter bli att erlägga betalning, till dess han fått lagfart.

Jag yrkar afslag å såväl Utskottets som Kongl. Maj:ts förslag i ifrågavarande §.

Herr Lyttkens: Emot den i denna paragraf i Kongl. Maj:ts förslag framställda åsigt, att legostämman skall, då aftal derom framlägges för rätten samtidigt med eganderätts aftal, bryta eller hafva företräde framför det senare, i fall det är af äldre datum, får jag härmed uttala min deremot stridande åsigt.

Följden häraf blifver, att vid uppgörande af köp om fastigheter intet gravationsbevis kan ega något värde eller vitsord, ty ett arrende eller förmånskontrakt uppgjort förut eller kanske efteråt, men antedateradt, har förmånsrätt framför köpekontraktet. Hvilka olägenheter deraf kunna uppstå har Herr Philipsson framhållit, och föröfrigt strider en dylik föreskrift så helt och hållet mot hittills gällande lag och uppfattning, nemligen den, att ej andra än in-tecknade, alltså i gravationsbeviset upptagna, kraf äro bindande för köparen; och som nyttjanderättsinnehafvaren har laglig rätt att af säljaren söka skadeersättning för åstadkommen förlust och som lagen om laga fardag skyddar för en straxt skeende rubbning af nyttjanderätt till jord å landet och som denne rättsinnehafvare bör och kan skydda sig genom att förskaffa sig in-teckning af sitt kontrakt, men köparen omöjligt kan skaffa sig någon slags upplysning om nyttjanderättsaftal är uppgjort, så ber jag att få yrka afslag å Kongl. Maj:ts förslag å denna paragraf och bifall till det af Herr Philipsson gjorda yrkande.

Herr C. A. Larsson: Herr Lyttkens anmärkning stärker ännu mera den sats, jag hyllar. Om t. ex. en far säljer till sin son en hemmansdel för 1,000 R:dr och behåller undantagsförmåner för 1,000 R:dr, sonen sedermera säljer hemmansdelen till en annan, och gubben, på samma gång den nye egaren söker lagfart, söker in-teckning för sitt undantag, skulle han få stå tillbaka för främlingen, som köpt hemmansdelen. Sonen skulle sålunda kunna beröfva fadren hälften af köpeskillingen. Utskottets förslag till redaktion af denna paragraf är derföre för mig ännu mera oantagligt än det som den Kongl. propositionen innehåller.

Herr Philipsson: Med anledning af Herr Carl Anders Larssons sista yttrande vill jag endast erinra, att ett sådant undantagsaftal har samma rätt som, enligt 11 Kap. 2 § Jordabalken, blifvit för ogulden köpeskillning bestämd, hvarför Herr Carl Anders Larssons invändning icke förtjenar afseende.

Herr Nils Petersson: Jag ber att få hänvisa Herr C. A. Larsson till den följande § i förslaget; antages den, så tror jag, att

Herr C. A. Larssons farhågor skola finnas vara temligen öfverdrifna. För öfrigt anhåller jag om bifall till Utskottets förslag i förevarande §.

Herr C. A. Larsson: Med anledning af Herr Nils Petersons mig gifna hänvisning, vill jag blott anmärka, att 47 § är någonting alldeles nytt och står tryckt med kursiv stil i Utskottets förslag, och då den icke förekommer i Kongl. Maj:ts förslag, så blir den troligen struken.

Herr Bergström: Jag vill icke fördölja, att äfven jag hoppas. att 47 § i Utskottets förslag skall blifva struken; men om deremot återställas 47, 48 och 49 §§ af Kongl. Maj:ts förslag, finnas i dem tydligen uttalade de rättssatser, som Herr C. A. Larsson håller på. Anledningen dertill, att dessa §§ blifvit föreslagna att utgå, är den att Utskottet ansett dessa rättssatser så sjelfklara, att de näppeligen behöfva särskildt antydas. Hvad angår sjelfva frågan om kollision mellan egande och nyttjanderätten, så fäster jag uppmärksamheten på, att — såsom Herr Carl Anders Larsson mycket riktigt anmärkt — det ofta kan vara mera förlustbringande för nyttjanderättsinnehafvaren att vika än för eganderättsinnehafvaren. Det är nemligen gifvet, att jag kan af en mig tillhörig egendom, som en annan person brukar, hafva ungefär samma fördel som om jag sjelf hade den i bruk; och just med afseende derå, att enligt min åsigt öfvergången af sakrätten anses ske genom aftalet och icke genom publikationen, tror jag att Kongl. Maj:ts förslag icke är förkastligt. Lika med Herr Philipsson önskar jag, att alla aftal om nyttjanderätt till fast egendom måtte ske skriftligen och således hänföras till klassen af de s. k. formalkontrakten; men jag vill emot Herr Philipssons farhågor erinra derom, att inteckning af ett *obevittnadt* nyttjanderättskontrakt icke kan ega rum med mindre än att egaren till fastigheten sådant medgifver och kanske icke ens då. Ett bifall till paragrafen, sådan den blifvit af Kongl. Maj:t formulerad, kan således icke innebära någon fara.

Herr Magnus Jonsson: Inom Utskottet yrkade jag bifall till nu föredragna paragrafen i Kongl. Maj:ts förslag oförändrad, och det på den grund att jag då ansåg såväl som jag nu anser, att en nyttjanderättsinnehafvare har mycket svårare att göra sin rätt gällande mot en orättrådig säljare, än hvad den har, som tillhandlat sig den fasta egendomen.

Den som köper en gård i staden har ovilkorligen lättare att göra sig betald för den skada, som honom tillfogas genom ett för köparen förtegdadt hyresaftal, än hvad en lägenhetsinnehafvare eller hyresgäst kan ega, ifall han nödgas att utsöka sin i förskott utgifna hyra eller annan honom tillfogad skada.

Enahanda är det med fastighet å landet; den som köpt egendomen kan innehålla köpeskillingen eller åtminstone så stor del deraf som svarar mot en möjligen upplåten nyttjanderätt, till dess han hunnit att söka lagfart å fånget, hvilken förmån en arrendator såväl som en nyttjanderättsinnehafvare saknar.

Ang. fast egendoms- lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

Kongl. Maj:ts förslag synes mig alltså vara att föredraga framför Utskottets, hvarföre jag också yrkar afslag å Utskottets förslag samt bifall till paragrafen, sådan den af Kongl. Maj:t är föreslagen.

Öfverläggningen var slutad. Propositioner gäfvos i enlighet med de gjorda yrkandena, och blef derefter det förslag till lydelse för den förevarande paragrafen, som Kongl. Maj:t framställt, af Kammaren godkändt.

§§ 47, 48 och 49 i Kongl. Maj:ts förslag, lydte som följer:

47 §.

Varder egendom afträdd till konkurs innan den, som undfått nyttjanderätt i egendomen, derför sökt inteckning, och går egendomen till försäljning; då vike innehafvaren af nyttjanderätten för nye egaren, ändå att inteckning för nyttjanderätten sökes innan eller samma dag nye egaren söker lagfart.

48 §.

Har någon vid öfverlåtelse af eganderätt till fast egendom förbehållit sig eller annan nyttjanderätt till egendomen eller någon del deraf; vare nyttjanderätten gällande mot nye egaren, ändå att denne söker lagfart å fånget innan inteckning för nyttjanderätten sökes.

49 §.

Om nyttjanderätt, som man vid öfverlåtelse af fast egendom förbehållit sig eller annan, vare lag som angående ogulden köpeskilling i 11 Cap. 2 § Jordabalken sägs.

Utskottet hade ansett ofvanberörda §§ 47 och 48 böra utgå samt för § 49, hvilken sålunda i Utskottets förslag erhållit ordningsnummern 47, föreslagit följande förändrade lydelse:

Har någon vid öfverlåtelse af eganderätt till fast egendom förbehållit sig eller annan nyttjanderätt till egendomen eller någon del deraf, vare derom lag som angående ogulden köpeskilling i 11 Cap. 2 § Jordabalken sägs.

Sedan berörda 47 § i Utskottets förslag blifvit föredragen och Herr Talmannen erinrat om det yrkande rörande densamma, som Herr Bergström redan under öfverläggningen om 46 § framställt, anförde

Herr Bergström: Jag tillåter mig, Herr Talman, att numera bestämdt formulera mitt yrkande. Jag hemställer, att 47 § i Lag-Utskottets förslag måtte afslås och i stället 47, 48 och 49 §§ af Kongl. Maj:ts proposition godkännas samt sedermera nummerföljden i det föredragna betänkanudet ändras, så att Lag-Utskottets 48 § blir den 50:de, dess 49 § den 51:sta och så vidare i ordningen.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Herr Bergströms yrkande och hade således beslutit att, med afslag å 47 § i Utskottets förslag,

godkänna §§ 47, 48 och 49, sådana desamma voro lydande i det med den Kongl. propositionen öfverlemnade förslaget; kommande således alla de följande §§ i Utskottets nu ifrågavarande förordningsförslag att erhålla den förändrade nummerordning, som blefve en följd af det nu fattade beslutet:

Ang. fast egendoms lagförändring och intecknande m. m.
(Forts.)

§§ 50—52 (48—50).

Godkändes.

§ 53 (51).

Kongl. Maj:t hade för denna § föreslagit följande lydelse:

„Innehafvare af nyttjanderätt, som måste vika i något af de fall nu sagde äro, har ej för skadestånd, hvartill han enligt lag kan vara berättigad, förmånsrätt i egendomen, med mindre att skadeståndet är såsom fordran till bestämdt belopp särskildt intecknad.

Har den, som upplät nyttjanderätten, öfverlätit egendomen till annan, och låter nyttjanderättens innehafvare beviljad inteckning utan upplåtarens samtycke dödas, förfalla eller nedsättas, eller har han, der öfverlåtelsen skett med förbehåll som i 48 § sägs, försummat att därför söka inteckning inom den tid, som i 11 Cap. 2 § Jordabalken stadgad är; hafve då förverkat den rätt till skadestånd af upplåtaren, som eljest skolat honom tillkomma.”

Motsvarande paragraf i Utskottets förslag, som der hade ordningsnummern 51, var deremot så lydande:

„Gär nyttjanderätten i det fall, 50 § afser, vid egendomens försäljning förlorad och lemnar dervid köpeskillingen öfverskott, sedan de fordringar, hvilka ega företräde framför nyttjanderätten, blifvit till fulla guldna, då skall öfverskottet tillkomma den, som förlorat nyttjanderätten.

Har den, som upplät nyttjanderätten, öfverlätit egendomen till annan, och låter nyttjanderättens innehafvare beviljad inteckning utan upplåtarens samtycke dödas, förfalla eller nedsättas eller har han, *der han vid öfverlåtelse af eganderätt till fast egendom förbehållit sig eller annan nyttjanderätt till egendomen eller någon del deraf*, försummat att därför söka inteckning inom den tid, som i 11 Cap. 2 § Jordabalken stadgad är; hafve då förverkat den rätt till skadestånd af upplåtaren, som eljest skolat honom tillkomma.”

I anledning af dessa olika förslag, anförde

Herr Östergren: Enligt motsvarande paragraf uti Kongl. Maj:ts förslag, eller den 53:dje, skulle innehafvare af nyttjanderätt, som måste vika för eganderätt, icke hafva förmånsrätt i egendomen för skadestånd, hvartill han, enligt lag, kan vara berättigad, med mindre skadeståndet är såsom fordran särskildt intecknad till bestämdt belopp. Enligt Utskottets förslag deremot skulle det öfverskott, köpeskillingen lemna, tillkomma den som förlorat nyttjanderätten. Här har Utskottet

*Ang. fast
egendoms
lagfarande
och in-teck-
nande m. m.*
(Forts.)

infört en alldeles ny princip, nemligen att in-teckning, som är meddelad för betryggande af nyttjanderätt, skulle medföra samma förmånsrätt som penningeinteckning, och jag föreställer mig, att ett sådant lagstadgande skulle skada fastighetskrediten, då ingen gerna vill låna ut penningar mot pant i fastighet, när gravationsbeviset icke utvisar det belopp, för hvilket förmånsrätt kunde komma att ega rum. Hufvudsakligen på detta skäl yrkar jag bifall till paragrafen, sådan den blifvit af Kongl. Maj:t framlagd.

Herr Philipsson: Då jag för min del anfört reservation emot Utskottets förslag till den nu föredragna paragrafens lydelse, kan jag i följd häraf icke understödja den åsigt som talar för bifall till paragrafens första moment. Det är nemligen alldeles orimligt, att, sedan de fordringar, hvilka ega företråde framför nyttjanderätten, blifvit till fullo guldna, öfverskottet helt och hållet skulle tillkomma den, som förlorat nyttjanderätten. Min reservation åter afser, att den som förlorat nyttjanderätten, skall hafva förmånsrätt i öfverskottet, men endast i den mån han genom förlusten af sin nyttjanderätt lidit skada. Då emellertid Första Kammaren icke bifallit Utskottets utan Kongl. Maj:ts förslag, kan det icke falla mig in att yrka bifall till min reservation, utan får jag blott inskränka mig till att å Utskottets förslag vördsam-
t yrka afslag.

Herr C. A. Larsson: Den nu föredragna paragrafen har Utskottet enligt mitt förmenande lyckats att redigera bättre än Kongl. Maj:t; och jag hemställer, huruvida icke, då jag har in-teckning uti en egendom för någon servitutsrätt samt egendomen utbjudes på auktion, men icke uppgår så högt, att de in-teckningar, som hafva företråde framför min, blifva betäckta, huruvida icke, då egendomen derefter utropas utan undantaget och går till högre belopp, jag skall hafva rätt att ur öfverskottet njuta ersättning för min förlust; och jag undrar, hvem som skulle kunna anses mera berättigad till detta öfverskott än jag, som gått förlustig min rätt och just derigenom betingat egendomen högre köpeskilling.

Jag får alltså yrka bifall till Utskottets förslag uti den föreliggande punkten.

Herr Philipsson: Jag har åter funnit mig nödsakad att begära ordet för att litet närmare utreda, till hvilka orimligheter Utskottets förslag kan leda. Jag ber emellertid att få upprepa, att den, som gått förlustig nyttjanderätten, väl borde få åtnjuta någon förmånsrätt i öfverskottet af försäljningssumman, men icke *hela* öfverskottet. Om jag tager till exempel ett hus i en stad, som är in-tecknad för 20,000 kronor och hvaruti derjemte finnes en lägenhet upplåten på 5 år mot 1.000 kronor årligen och en annan lägenhet in-tecknad en månad senare än den förra på enahanda tid och emot enahanda vilkor för hvarje år, samt derefter förutom den förenämnda penningeinteckningen en annan sådan på 20,000 kronor, samt fastigheten utbjudes till försäljning, så vill ingen köpare bjuda mer än 12 eller 15,000 kronor,

förrän hyresgästernas kontrakt äro häfda. Uppgår då emellertid auktionsanbudet till 15,000 kronor så stryker den sista inteckningen. Sedermera utbjudes egendomen med uteslutande af den senare nyttjanderätten, men betingar då endast 17,000 kronor. Derefter utbjudes fastigheten utan det först intecknade kontraktet. Då framtråda spekulanterne och öfverbjuda hvarandra. Köpeskillingsbeloppet kan nu lätt uppgå till 30,000 kanske 40,000 kronor och då skulle, sedan den första penninginteckningen blifvit gulden, första lägenhetsinnehafvaren uppbära ända till 20,000 kronor, hvilket blefve en uppenbar orimlighet. Utskottets förslag grundar sig härutinnan tydligen på en fiktion; ty man har utgått från den synpunkt, att det första nyttjanderättsaftalets annullerande uteslutande betingat den högre köpeskillingen, och man har fränsett, att nyttjanderätten icke har ett så högt värde, som på så sätt skulle komma innehafvaren till del. Den, som innehade lägenheten, bör rimligtvis icke kunna begära mer, än ersättning för den skada han derigenom lider. Det förhållande, att köpeskillingen blifvit högre för fastigheten, då lägenhetsinteckningarne äro derifrån uteslutna, betingas deraf, att fastigheten på så sätt blifvit disponibel för den nye köparen.

Om t. ex. en person, som önskar hafva bort tvänne å angränsande tomt befintliga träd, hvilka skymma utsigten från hans fönster, bjuder 20 eller 40 kronor stycket, samt slutligen gifver 1,000 kronor som grannen fordrar, icke äro *derföre* träden värda 1,000 kronor, utan det höga beloppet är betingadt deraf att den, som önskar få bort träden, derigenom beredes en förmån, och enahanda är förhållandet i detta hänseende. Om en rättvis fördelning uti det förstnämnda exemplet skall komma till stånd, så måste, om fastighetens köpevärde uppgår till 40,000 kronor, sedan den första penninginteckningen på 20,000 kronor blifvit gulden, först utrönas hvad skadestånd första lägenhetsinnehafvaren bör hafva för sin nyttjanderätt och sedermera den andre lägenhetsinnehafvarens skadestånd bestämmas. Om då skadestånden fastställas till 5,000 kronor för begge så borde återstoden, 15,000 kronor, komma den senare inteckningshafvaren till del, i afräkning å hans penningefordran; och säkert är, hvad Herr Östergren redan erinrat, att ett lagstadgande sådant Utskottet här ifrågasatt, skulle i högsta grad minska fastighetskrediten.

Jag tror det anförda vara tillräckligt för att ådagalägga, det Utskottets förslag ej är af beskaffenhet att tillvinna sig Kammarens bifall.

Herr C. A. Larsson: Herr Philipsson har understödt min nyss uttalade princip ganska bra, ty om det faller en rik person in att köpa dessa af Herr Philipsson i hans nyss anförda exempel omnämnda tvänne träd för 20 eller 1000 kronor, så är det väl icke för mycket begärdt, att säljaren erhåller köpeskillingen för dem, men icke den som i egendomen har inteckning. Om nu, såsom Herr Philipsson yttrade, ett dylikt exempel skulle med fördel kunna tillämpas i städerna, så vill jag för min del påstå, att vi för landet, der dylika rättsfall oftare inträffa, behöfvå en lag som på ett mycket bättre sätt tillfredsställer rättsmedvetandet, och vi borde således skaffa oss en lag,

*Ang. fast
egendoms
lagfvarande
och in-teck-
nande m. m.
(Forts.)*

som vore bra för städerna och en särskild sådan för landsbygden. För min del vill jag icke, att den förmånsrätt dessa tusentals personer hvilka på ett eller annat sätt lemnat ifrån sig sina gårdar utan att för dem hafva fått uppbära full betalning, ega framför senare in-tecknings- och servitutsegare, skall efterskänkas, ty det finnes ingen, som har bättre rätt än desse förre fastighetsegare. Om t. ex. en person, som inköpt ett hemman för 10,000 kronor, vid försäljningen deraf förbehållit sig så stora undantagsförmåner, att han icke erhållit högre köpeskilling än 1,000 kronor, så har han dervid handlat i god tro och hans rätt till säkerhet i hemmanet-bör således icke kränkas derföre att den nye egaren icke kan betala. Fördenskull yrkar jag att förre fastighetsegaren skall ega lika rätt till öfverskottet vid egen-domens realisering, som hvarje annan in-teckningshafvare.

Herr Treffenberg. Jag har läst och läst om igen det se-nare momentet af nu föredragna § 51 i Utskottets förslag, men har omöjligan varit i stånd att få klart för mig hvad Utskottet här egent-ligen kan hafva menat.

Det vill synas som om man, för att förstå detta moment, måste tudela detsamma, så att man först borttager orden "eller har han, der han vid öfverlåtelse af eganderätt till fast egendom förbehållit sig eller annan nyttjanderätt till egendomen eller någon del deraf, försummat att derför söka in-teckning inom den tid som i 11:te Kap. 2 § Jordabalken stadgad är"; då man får *två* stadganden, nemligen *det ena* börjande med orden: "Har den, som upplät nyttjanderätten, öfver-lätit egendomen till annan och låter nyttjanderättens innehafvare be-viljad in-teckning utan upplåtarens samtycke dödas, förfalla, eller ned-sättas, hafve då förverkat den rätt till skadestånd af upplåtaren, som eljest skolat honom tillkomma."

Påtagligt blir då, att det är *nyttjanderättens innehafvare*, som för-verkar rätt till skadestånd af upplåtaren. Men om man sedan tillser huru *den andra* stadgandet skulle komma att lyda, nemligen: "*Har han, der han vid öfverlåtelse af eganderätt till fast egendom förbe-hållit sig eller annan nyttjanderätt till egendomen eller någon del deraf, försummat att derför söka in-teckning inom den tid, som i 11 Cap. 2 § Jordabalken stadgad är; hafve då förverkat den rätt till skadestånd af upplåtaren, som eljest skolat honom tillkomma,*" så kan man icke undgå att finna, att ett dylikt stadgande skulle leda till orimligheter. Man tänke nemligen blott på att de båda i momentet nämnda "hannarne" icke kunna vara någon annan, än "upplåtaren" sjelf. Om derföre en hemmansegare vid öfverlåtelsen af eganderätten till sin fasta egendom förbehållit sig nyttjanderätt till densamma, men försummat att derför söka in-teckning i vederbörlig ordning, så har han således genom denna försumlighet förverkat skadestånd *af sig sjelf*. Det går uppenbarligen icke an att skrifva sådana lagar, och jag för min del finner mig föranlåten att yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propo-

sitioner så väl på bifall till Utskottets ifrågavarande förslag som ock på afslag derå, och bifall i stället till det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget; och enär den senare af dessa propositioner besvarades med öfvervägande ja, hade Kammaren alltså godkänt den lydelse för nu förevarande paragraf, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Enligt Kammarens förut fattade beslut, blef derefter § 42, hvilken, såsom ofvan är omnämndt, förbigicks då densamma enligt sin nummerordning bort till afgörande förekomma, nu till föredragning anmäld; och anförde då

Ang. fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.
(Forts.)

Herr Östergren: Utskottet har i motiveringen för den af Utskottet föreslagna ändring, hvarigenom i § 42 hänvisning lemnats till § 15 yttrat, att samma ändring blifvit föranledd deraf, att § 53 i Kongl. Maj:ts förslag erhållit en annan lydelse i Utskottets förslag. Då nu Kammaren återställt § 53 till dess lydelse enligt Kongl. Maj:ts förslag och satt densamma i stället för Utskottets § 51, så får jag, i konsekvens härmed, yrka, att nu förevarande § 42 i Utskottets förslag må erhålla samma lydelse som § 42 i Kongl. Maj:ts, d. v. s. att siffran 15 ur det förra förslaget uteslutes.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, beslöt Kammaren, i öfverensstämmelse med Herr Östergrens yrkande, att åt ifrågavarande § 42 skulle gifvas samma lydelse, som denna paragraf egde i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget, kommande alltså bland de hänvisningar till föregående §§, hvilka i § 42 funnos angifna, hänvisningen till § 15 § att utgå, samt § 42 § följaktligen att lyda sålunda:

“Hvad i 13, 16 och 17 §§ är föreskrifvet i afseende å inteckning för fordran skall ock i fråga om inteckning för nyttjanderätt tillämpas“.

§ 54 (52).

I det förslag Kongl. Maj:t låtit framlägga var denna paragraf så lydande:

Hvad i denna förordning är stadgadt angående nyttjanderätt gälle ock i fråga om rätt till afkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtes att utgå af fast egendom; dock att, der sådan afkomst eller förmån är bestämd till visst belopp i penningar eller varor, inteckningen medför förmånsrätt, såsom i 17 Kap. Handelsbalken stadgas, för det skadestånd, hvartill rättighetens innehafvare må vara berättigad.

Utskottet hade deremot i sitt förslag, med bibehållande af paragrafens förra del oförändrad, uteslutit hela den senare delen deraf, som börjar med orden: “dock att der“ etc.

Herr Östergren yttrade: Utskottet har här föreslagit den ändring, att det uteslutit sista momentet af motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts förslag. Men då denna ändring helt och hållet är beroende

Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)

af den i nästföregående paragraf af Utskottet vidtagna redaktionsförändring och Kammaren nu återställt 54 § till samma lydelse, den enligt Kongl. Maj:ts förslag egde, så yrkar jag, att Kammaren i konsekvens härmed ville återställa jemväl förevarande paragraf till samma lydelse, som den har enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Vidare anfördes ej. Kammaren godkände den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna lydelsen för ifrågavarande paragraf.

§ 55 (53).

Godkändes.

§ 56 (54).

För denna paragraf hade i den Kongl. propositionen blifvit föreslagen följande lydelse:

“Öfverlåtes eganderätt till en och slutes servitutsaftal med annan; gälle servituten, om inteckning därför sökes, förr än lagfart å fånget; sökas lagfart och inteckning samma dag; vare ock då servituten gällande, om aftalet derom är äldre än öfverlåtelsen af eganderätten; skolande hvad i. 47, 48 och 49 §§ är stadgadt angående nyttjanderätt jemväl tillämpas å servitutsaftal.”

Af Utskottet åter var hemställt, att förevarande paragraf måtte blifva lydande sålunda:

“Öfverlåtes eganderätt till en och slutes servitutsaftal med annan; gälle servituten om inteckning därför sökes förr än lagfart å fånget; sökas lagfart och inteckning samma dag; *vike inteckningssökanden för den, som eganderätt förvärfvat; skolande hvad i 47 § är stadgadt angående nyttjanderätt jemväl tillämpas å servitutsaftal.*”

Herr Bergström yttrade: Till följd af den förändring, Kammaren vidtagit i Lag-Utskottets förslag i hvad angår kollision emellan egande- och nyttjanderättsaftal, anhåller jag, att Kammaren, med aktgifvande å sitt fattade beslut, ville, hvad angår kollision mellan eganderätt och servitut, afslå Utskottets förslag i förevarande punkt och i stället antaga motsvarande 56 § i Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades slutad; och blef denna paragraf af Kammaren antagen med den lydelse, Kongl. Maj:t föreslagit.

§§ 57—60 (55—58).

Blefvo hvar efter annan af Kammaren godkända.

Efter föredragning af § 61 (59), som var lika lydande i Utskottets och Kongl. Maj:ts förslag, yttrade

Herr Östergren: Jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet derå, att i § 43 af Utskottets förslag förekommer en hänvisning till den nu föredragna § 59 och att vid föredragningen af förenämnda § 43 beslut ännu icke var fattadt om införande af flera paragrafer i den nya lagen än de redan föreslagna.

Då emellertid paragrafernas nummerföljd nu undergått förändring, vill jag till Kammaren hemställa, huruvida icke den i ofvan omfördälda § 43 lemnade hänvisning till § 59 måtte i stället ändras att afse § 61.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef hvad Herr Östergren sålunda hemstält, af Kammaren bifallet. I 43 § komme alltså, med anledning af den ändrade paragraferingen, att hänvisas, icke till 59 §, utan till den paragraf, som deremot svarade, nemligen den under föredragning varande 61 §. Sistnämnde paragraf blef derefter af Kammaren godkänd.

§ 62 (60).

Jemväl denna paragraf godkändes, dock under erinran, att i stället för 59 §, som här var åberopad, skulle, på grund af ändrad paragrafföljd, hänvisas till 61 §.

§ 63 (61) hade i Kongl. Maj:ts förslag följande lydelse:

“Inteckningsärende må af Rätten upptagas, å landet endast på lagtima ting samt i stad endast å måndag eller, om helgedag då inträffar, nästa söcknedag derefter; dock att fråga om inteckningsförnyelse må af Rätten handläggas på landet, så som i 21 § sägs, och i stad jemväl å annan rätttegångsdag än måndag.“

Utskottet hade föreslagit, att samma § måtte komma att lyda sålunda:

“Inteckningsärende må å landet af Rätten upptagas endast på lagtima ting; dock att i fråga om inteckningsförnyelse gäller hvad i 21 § sägs.

I stad må inteckning sökas endast å måndag eller, om helgedag då inträffar, nästa söcknedag derefter.“

Sedan berörda paragraf föredragits, anförde:

Herr Nils Petersson: Då vi nu i denna Kammare frångått allt hvad Utskottet i denna fråga föreslagit må det tillåtas mig hemställa, huruvida vi icke handlade rättast uti att, med förbigående af Utskottets hemställanden, endast behandla Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag och tillika alla punkterna af detta förslag i ett sammanhang, så att hvarje särskild punkt icke behöfde diskuteras.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag hörde icke riktigt den

*Ang. fast
egendoms
lagförande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)*

Ang. fast
egendoms
lagfarande
och inteck-
nande m. m.
(Forts.)

siste talarens yrkande. Då emellertid Kammaren i öfrigt antagit de föredragna paragraferna af Kongl. Maj:ts förslag i oförändradt skick, så yrkar jag, att Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan i nu föredragna punkten, godkänna äfven här motsvarande 63 § i den Kongl. propositionen.

Vidare yttrades ej. Paragrafen godkändes sådan densamma af Kongl. Maj:t blifvit föreslagen.

§§ 64—66 (62—64).

Blefvo derpå, hvar efter annan, godkända, utan annan ändring än att, då i slutet af 66 § hänvisning lemnats till den 59:de, i stället borde hänvisas till den paragraf, som numera vore mot den 59:de svarande eller den 61:sta.

Efter sålunda verkställd granskning af det ifrågavarande förordningsförslagets samtliga paragrafer, förekom slutligen till afgörande sjelfva inledningen till förslaget och blef samma inledning, hvars lydelse var af Utskottet tillstyrkt utan någon afvikelse från Kongl. Maj:ts förslag, nu af Kammaren godkänd.

Punkten 6.

Förordning
angående
nyttjanderätts-
aftal.

Utskottet hade här utlätit sig öfver Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd samt tillstyrkt samma förslags antagande med den förändring, att det deri förekommande stadgandet: "Aftal om nyttjanderätt till hus eller tomt i stad eller till del deraf så ock till jord, som till hus eller tomt hörer, gälle ej öfver tio år" skulle utbytas mot en så lydande bestämmelse:

"Aftal om nyttjanderätt *på viss tid* till hus eller tomt i stad eller till del deraf så ock till jord, som till hus eller tomt hörer, gälle ej öfver *tjuo* år".

Beträffande denna Utskottets hemställan yttrade

Herr Östergren: Så vidtj ag kunnat finna, hafva icke några andra ändringar i nu föreliggande del af den Kongl. propositionen blifvit af Utskottet föreslagna, än att i sista momentet skulle tilläggas orden *på viss tid* äfvensom litet längre ned ett stadgande derom, att nyttjanderätt till hus och tomt i stad m. m. icke skulle utsträckas till längre tid *än 20 år*. Då Utskottet icke tillräckligt motiverat en dylik förändring i nu bestående lagstiftning, yrkar jag, med afslag å Utskottets hemställan, att Kongl. Maj:ts proposition i denna del måtte bifallas, och detta så mycket hellre, som Första Kammaren redan fattat enahanda beslut.

Öfverläggningen förklarades slutad. Med ogillande af Utskottets

ändringsförslag, antog Kammaren det af Kongl. Maj:t framlagda förordningsförslaget oförändradt.

I 7:de punkten hade Utskottet framställt ett förslag till förordning angående förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken, hvilket, i öfriga delar öfverensstämmande med Kongl. Maj:ts förslag till en sådan förordning, skilde sig från detsamma dels derigenom att det i senare delen af 4 mom. upptog följande bestämmelse: "Har in-tecknad rätt till sådan afkomst eller förmån eller till nyttjanderätt eller servitut gått förlorad vid egendomens försäljning å offentlig auktion efter utmätning eller ock under konkurs i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad; då ege rättighetens innehafvare tillgodonjuta det öfverskott, som i följd af rättighetens uppoffring kan vara uppkommet"; under det att motsvarande del af Kongl. Maj:ts förslag hade denna lydelse: "Har in-tecknad rätt till sådan afkomst eller förmån gått förlorad vid egendomens försäljning å offentlig auktion efter utmätning eller ock under konkurs i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad, och var afkomsten eller förmånen bestämd till visst belopp i penningar eller varor; då njute rättighetens innehafvare enahanda förmånsrätt jemväl för det skadestånd, som till följd af rättighetens förlust må honom tillkomma"; dels ock genom en af Utskottet vidtagen omkastning af ordningsföljden mellan 5:te och 6:te momenten i Kongl. Maj:ts förslag, i hvilka moments lydelse någon ändring för öfrigt icke blifvit af Utskottet föreslagen.

Ang. förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken.

Herr Bergström erhö, på begäran, ordet och yttrade: Äfven i denna punkt anser jag det vara rädligast och föreslår därför Kam-maren att antaga den Kongl. propositionen. Jag tror, att detta vore fullt öfverensstämmande med de beslut, som Kammaren redan fattat, hvaremot den af Utskottet i mom. 4 föreslagna förändring är stridande mot samma beslut.

Herr Philipsson: Då jag reserverat mig mot den af Utskottet föreslagna lydelsen af 17 Kap. 9 § 4 mom. 2:dra punkten Handelsbalken samt i dess ställe föreslagit en annan lydelse af samma lagrum, så afsåg naturligtvis mitt förslag i denna del att bringa stadgandet till öfverensstämmelse med den i samma reservation föreslagna lydelsen af 51 § 1 mom. i förslaget till förordningen om in-teckning. Jag afstyrker bifall till Utskottets ändringsförslag i den föredragna punkten. Sedan nu Kammaren bifallit den mot nyssnämnda 51 § af Utskottets förslag svarande 53 § i den Kongl. propositionen, så förenar jag mig med dem, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i oförändradt klick i hvad den angår förändrad lydelse af 17 Kap. 9 § Handelsbalken.

Vidare anfördes icke. Efter derå gifven proposition, blef Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående förändrad lydelse af 17 Kap. § Handelsbalken i oförändradt skick af Kammaren bifallen.

*Förordning
ang. utmätt
fast egendoms
försäljning.*

Punkten 8.

I det af Kongl. Maj:t afgifna förslaget till förordning angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall var stadgadt i senare mom. af § 1:

“Gå ej vid det gemensamma utropet egendomarne öfver sammanlagda beloppet af hvad som bjudits vid de särskilda utropen; stånde vid första försäljningen, fast: gå de högre; gälle sista försäljningen, och varde öfverskottet på de särskilda egendomarne fördeladt efter de uppskattningsvärden, hvarefter allmän bevillning utgick för nästföregående år.“

samt i förra mom. af § 2:

“Skall fast egendom säljas, deri inteckning finnes för servitut, nyttjanderätt, eller rätt till afkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att af egendomen utgå: varde egendomen till försäljning utropad med förbehåll om sådan rättighets bestånd. Finnes härvid att någon, som eger bättre rätt, ej kan ur den bjudna köpeskillingen erhålla full godtgörelse; då skall, der ej antingen denne samtycker att vid det skedda utropet må förblifva, eller ock hvad för honom ur köpeskillingen brister varder af den intecknade rättighetens innehafvare till auktionsförrättaren genast erlagdt, egendomen utropas å nyo, utan förbehåll om rättighetens bestånd, Stiger köpeskillingen då högre, gälle sista försäljningen; i annat fall stånde vid den första fast.“

Utskottet hade föreslagit att senare mom. af § 1 skulle i stället komma att lyda sålunda:

“Gå ej vid det gemensamma utropet egendomarne öfver sammanlagda beloppet af hvad som bjudits vid de särskilda utropen; stånde vid första försäljningen fast: gå de högre; gälle sista försäljningen, och varde öfverskottet på de särskilda egendomarne fördeladt efter den för hvardera bjudna köpeskillingen.“

och att 2 §:s förra mom. skulle erhålla denna lydelse:

“Skall fast egendom säljas, deri inteckning finnes för servitut, nyttjanderätt, eller rätt till afkomst eller annan förmån, som åt någon upplåtits att af egendomen utgå; varde egendomen till försäljning utropad med förbehåll om sådan rättighets bestånd. Finnes härvid att någon, som eger bättre rätt, ej kan ur den bjudna köpeskillingen erhålla full godtgörelse; då skall, der ej antingen denne samtycker att vid det skedda utropet må förblifva, eller ock hvad för honom ur köpeskillingen brister varder af den intecknade rättighetens innehafvare till auktionsförrättaren genast erlagdt, *den förbehållna rättigheten särskildt till försäljning utropas. Sedan varde egendomen utropad å nyo, utan förbehåll om rättighetens bestånd. Går ej dervid egendomen öfver sammanlagda beloppet af hvad som bjudits vid de förra försäljningarne, stånde vid dessa fast; går den högre, gälle sista försäljningen.*

I anledning af dessa Utskottets ändringsförslag yttrade

Herr Nils Petersson: Jag yrkar afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den föredragna punkten.

Herr Philipsson: Jag får med åberopande af min reservation, deruti jag med afseende å 2 § 1 mom. i förslaget till förordning angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall yrkat, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag, måtte i oförändradt skick bifalla Kongl. Maj:ts proposition i denna del, förnya detta yrkande.

Herr C. A. Larsson: Jag anhåller deremot att Kammaren måtte bifalla hvad Utskottet i denna punkt hemställt, ty det ändringsförslag, Utskottet här afgifvit, är väl det klokaste i hela lagförslaget och grundar sig på en af Utskottets ledamöter samvetsgrant verkställd pröfning. Tvisten gäller här endast och allenast, huruvida, der flera egendomar äro in-tecknade för gemensam gäld men kommit i olika egares händer och således flera gånger blifvit in-tecknade, då fråga blir om att sälja alla dessa egendomar hvar för sig, hvarje egare har rättighet att vid första utropet gå så högt han vill uti att stegra egendomens pris, likasom in-teckningshafvaren gör för att han må till fulla utfå sin fordran. Om sedan dessa egendomar utbjudas i en klump och gå till några tusen kronor högre försäljningssumma, så är det ingenting rimligare än att hvarje fastighetsegare får sin del af öfverskottet i proportion till hvad hvarje egendom vid första utropet stod till. Enligt Kongl. Maj:ts proposition åter skall öfverskottet på de särskilda egendomarne fördelas efter taxeringsvärdet. Jag anser detta vara orätt, ty är det fråga om att sätta värde på en egendom, så är väl hvarje egare bäst i tillfälle att bedöma, huru högt egendomen bör uppskattas.

Jag hemställer, att Utskottets förslag i afseende å § 1 måtte bifallas, ty derigenom rubbas icke något egentligt af det öfriga innehållet af den Kongl. propositionen i denna del.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Äfven jag skulle önskat, att detta Lag-Utskottets förslag blefve Riksdagens beslut. Det är onekligen den bästa förändring Utskottet i detta betänkande föreslagit; och fördelen deraf skulle hufvudsakligen tillkomma den mindre bemdlade delen af folket. Det är temligen klart, att vid försäljning af en utmätt fastighet, i hvilken ett undantag eller nyttjanderättsaftal är in-tecknad, innehafvaren af en sådan in-teckning i allmänhet icke kan vara i tillfälle att bjuda den köpeskilling för egendomen, som den möjligtvis kommer att kosta. Efter detta förslag skulle icke allenast hvarje särskild egendom för sig utan jemväl de särskilda in-tecknade aftalen till försäljning utropas, och derigenom skulle det vara möjligt att uppbringa den behållning, som komme att för dessa egendomar så väl som på aftalen tillfalla innehafvarne, till ett icke obetydligt belopp.

Emellertid, då Första Kammaren redan bifallit Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, så är väl föga värdt att yrka bifall till Utskottets

*Förordning
ang. utmätt
fast egendoms
försäljning.
(Forts.)*

förslag, helst det väl knappast vore möjligt att vid denna sena tid på riksdagen sammanjemka förslagen. Detta oaktadt yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr Philipsson: Diskussionen har nu omfattat ömsevis båda paragraferna af detta förslag, och de äro också i ett sammanhang föredragna. Jag vill nu tillägga, att jag gerna instämmer uti hvad Carl Anders Larsson yttrat i fråga om *första* paragrafen och att det endast är i afseende på *andra* paragrafen, som jag önskat bifall till motsvarande del af Kongl. Maj:ts proposition.

Jag har velat hafva detta antecknad till protokollet, på det att jag icke må anses såsom opponent mot Utskottets förslag i *första* paragrafen, hvilket jag biträdt.

Herr Bergström: Hvad angår Utskottets ändring af *första* paragrafen i Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående sättet för utmätt fast egendoms försäljning i vissa fall, så vill jag icke förneka, att den för hvardera egendomen bjudna köpeskillingen är en rationel grund, hvarpå fördelningen kan fotas i stället för på fastigheternas taxeringsvärden. Frågan hör för närvarande till de tvistiga; men jag anser, att enligt gällande rätt köpeskillingarne riktigast läggas till grund för fördelningen. Jag antager dock, att utmättningsvis skeende försäljningar skola betydligt förenklas genom Kongl. Maj:ts förslag; och jag kan icke heller förstå annat, än att den som vill lemna en egare till flera egendomar, hvilka äro gemensamt intecknade, en försträckning och till säkerhet derför erhåller en specialinteckning i någondera af egendomarne, förut sörjer för sin rätt genom tagen kännedom om huru egendomarne vid den tiden äro uppskattade. Jag tror, att in-teckningshafvaren skall blifvande lidande lika litet efter Kongl. Maj:ts förslag som om, jemlikt Utskottets tillstyrkan, köpeskillingen lägges till grund för fördelningen. Dock äro i sjelfva verket köpeskillingarne mera beroende på sluppen, än taxeringsvärdena, och derför äfven mindre lämpliga att antagas såsom grund för fördelningen. Dessutom utgör äfven här för mig den omständigheten, att Första Kammaren redan antagit Kongl. Maj:ts förslag, ett stort motiv; och jag vill således hemställa, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag till ändring af *första* paragrafen, bifaller Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades slutad. I anseende till beskaffenheten af de yrkanden, som derunder förekommit, gaf Herr Talmannen först propositioner rörande § 1 i Utskottets förslag och fann dervid svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den lydelse af nämnda paragraf, som Kongl. Maj:t föreslagit. Derefter framställdes propositioner rörande § 2, och förklarade Herr Talmannen sig anse Kongl. Maj:ts förslag jemväl i fråga om denna paragraf hafva flertalets mening för sig. Kammaren hade således bifallit Kongl. Maj:ts i förvarande punkt behandlade förordningsförslag utan någon förändring.

Punkten 9.

Bifölls.

Genom sina öfver punkterna 1—9 i det föreliggande utlåtandet nu fattade beslut hade alltså Kammaren, med afslag å Utskottets samtliga ändringsförslag, i oförändradt skick till antagande godkänt alla de i Kongl. Maj:ts nådiga proposition N:o 27 för Riksdagen framlagda, ofvan uppräknade förordningsförslag.

Punkten 10.

Bifölles.

Punkten 11.

Det författningsförslag, om hvars antagande Utskottet i denna punkt hemställt, blef af Kammaren godkänt.

Punkterna 12—14.

Biföllos.

§ 8.

På derom af Herr Talmannen anmäld begäran, blef ledighet från riksdagsgörömlen under den återstående delen af Riksdagen beviljad Herr *Astrand*, i anledning af timad svår eldsvåda å hans egendom.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 84, i anledning af väckt motion angående afskrifning af grundränta, kronotonde och indelningsverk samt med förslag till de vilkor, hvarunder sådan afskrifning bör ega rum; och

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af den Norra och Södra Smedjebackarne samt faktoritradgården i Örebro stad åsatta ränta, kronotonde och rotering;

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion dels derom, att arbetare vid jernvägsbyggnader måtte ställas under krigslagarne m. m., och dels om beviljande af ett särskildt förslagsanslag till bestridande af de kostnader, som af berörda anordning blefve en följd;

Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 32, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 58 och 110 §§ i Kongl. stadgan om skiftesverket i riket den 9 November 1866;

N:o 33, i anledning af väckt förslag om meddelande af bestämmelser rörande verkan af skriftliga aftal; och

N:o 34, i anledning af väckt förslag om ändring i gällande författningar om skjutslegan vid de gästgifverier, der entreprenadskjuts icke finnes; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11 (i samlingen N:o 28), med anledning af från Första Kammaren erhållen del af dess Första Tillfälliga Utskotts utlåtande rörande skyndsammare offentliggörande af Riksdagens protokoll.

Dessa ärenden, som nu första gången bordlades, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 10.

Med undantag för de beslut, som innefattas under § 7 här ofvan, justerades i öfrigt protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $3\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem
H. Husberg.

R Ä T T E L S E :

häftet N:o 49 :

sid. 45. rad. 9 uppfir. *stär*: synpunkt
läs: tyngdpunkt